

JOSEF SVATOPLUK MACHAR
MAGDALENA ¹

OBSAH

- I.**
- II.**
- III.**
- IV.**
- V.**
- VI.**
- VII.**
- VIII.**
- IX.**
- X.**
- XI.**
- XII.**

¹ Převzato z: MACHAR, Josef Svatopluk, *Magdalena*, Praha 1946 (redakčně upraveno).

E B Y D Ě

I.

Čtenáři můj, znáš snad dosti
zdařených i špatných maleb,
které v sytých barvách líčí
(rubíny, krev, zlato, jaspis)
západ slunce? Odpustíš mi
otázku tu, ba, snad budeš
blahořečit autorovi,
že dí krátce: Nade Prahou
slunce právě zapadlo...
Sobota je. Měsíc květen.
Jevištěm je pátá čtvrt...
Žhavý den po slunce sklonu
poprvé si z hloubi oddych.
Vlhko jakés chví se vzduchem;
různé puchy intensivněj
zavánějí po ulicích
křivolakých, úzkých, krátkých.
Zavřeny jsou bídné krámky
zbožných dětí Israele,
ale tepna žití bije
kolem nich přec bouřným taktem:
pestrá směs tu lidí víří
za hovorů, smíchu, žertů,
dělníci, již od výplaty

v umazaných šatech přišli,
vojáci a pobudové,
fabričky se žlutou lící,
s vlasy v čelo sčesanými,
štěbetavé služky křičí
kolem kašny, sešlé ženy,
bledé děti na svých rukou,
přede dveřmi domů stojí
hovoříce ostrým hlasem;
z krčem přízemních už kmitá
světlo plynu, utlumené
červenými záclonami,
místy skřek zní harmoniky –
tepna žití bije... bije...
Osm hodin... Hlahol zvonů
rozlehl se nad Prahou...
Harmonické dumné tony
zapadají v tuto vřavu...
Svatá chvíle... Hluché kovy
nad uhaslým dnem tím žhavým,
nad tím mořem rudých střech,
nad tou spoustou různých věží,
nad tím šerem splývajícím
ve spletivo dusných ulic,
nad vším, co se v nich teď hýbe,
nad radostí jeho prázdnotou,
jeho žalem, pychem, bídou,

vášní, pokrytstvím i láskou,
nad tím chabým, malicherným,
efemerním lidským »já« –
šumí kamsi v klenbu nebes
svoje: Ave Maria!...
Na rohu dvou křivých ulic
dům ční čerstvě obílený,
celým patrem převyšuje
rudé střechy sousedů.
Spuštěny jsou žaluzie
ve všech oknech, mrtvo všude;
ve výši jen, ve vyhlídce
v jednom okně bílá hlava
a dvě spjaté suché ruce,
modlící se stará žena
hledí do oblaků rudých; –
pěkný kontrast: dole život
divý, vírný, nevázaný –
zde už konec; bílé vlasy,
modlitba a – málem bych byl
spředl pěknou paralelu,
jak kys básník patetický –
stařenka však k mému štěstí
(bylat' asi oslepena
leskem nebes) začla zírat
na to vírné žití dolů,
její dobré staré oči

kmitly náhle překvapením,
její suché scvrklé ruce
rozpletly se od modlitby,
opravily trochu účes –
stará paní zmizela.
Do domu kdos vešel právě.
Stoupal po vrzavých schodech
jistým krokem, za kliku vzal
jedeněch dveří, vstoup a prošel
krátkou předsíní. Zde stála
zbožná stařenka už s hora:
»Aááh!« a podává mu ruku.
On ji stisk jen koncem prstů.
Stařenka hned otevírá
druhou rukou jiné dveře,
hlavou třese, vypravuje,
– chaos bez porozumění –
její host však beze slova
vchází v otevřený pokoj,
ač tma čirá z něho zeje.
»Byla bych se spíše smrti
nadála dnes!« pokračuje
šiplající stařenčin hlas,
»než vás tady! Kolik neděl
je už tomu, co jste poctil
návštěvou nás naposledy!
Už půl roku! Hrůza věru!

Vaši známí říkali mi,
že jste ženat! Já se smála –
oh v tom jsem já ženský Tomáš!
Ten – a ženit – říkala jsem!«
Zatím dlouhý sklepník rozžal
světla na třech velkých lustrech:
salon objevil se oku
zlatorudě tapetován,
plný mramorových stolků.
Se stěn z barokových rámců
dívají se barvotisky
polonahých ženských postav.
Za odřenou portierou
stojí klavír. Vzduchem chvěje
divný parfum: víno, tabák,
vůně rozpuštěných vlasů.
Rek můj (čtenář odpustí snad,
že jej v závorky zas vleku:
závorky, toť kabinet můj,
kde si s čtenářem tak s chutí
beze svědků porozprávím;
tož ten »rek« můj vlastně rekem
ani není v onom smyslu
starých pánů romantiků,
já jen zvykem tak jej zovu,
nežli jméno jeho zjevím)
sed si v kout a skřížil nohy,

cyklindr svůj vstavil na stůl,
vmet do něho rukavičky,
pousmál se na stařenku,
jež si sedla proti němu.

»Nu, což v vás?« zamnul ruce,
až v nich zapraskaly klouby.

»Všecko šlo svým starým krokem,
a jde dodnes... Ale něco
přec se stalo... Zemřela mi
Kata!«

»Ah, kdy?«

»Pět, šest neděl

je už tomu. Já jsem byla
zrovna u ní v nemocnici...

Chudák malá! Věříte mi,
že jí bylo teprv šestnáct?

Nerada tak umírala!

Jak ty oči dívaly se
na mne plaše, úzkostlivě!

A jak byla k nepoznání
zohavena...« drobné slzy
zakmitly se staré paní
na brvách.

»Hm, citlivá jste,
madame, věru,« host se usmál.

»Však to byla také chvíle,
jež se nedá zapomenout,«

madame prohodila přísně.
Rozmluva šla dále volně
o lecčems; host ironicky
glosoval, a stará paní
kde jen mohla zahýbala
v široký proud svého citu.
Zatím salon začal živnout.
Vcházejí sem dívčí zjevy
v pestrém fantastickém šatě,
smělý pohled žhavých očí,
úběl nezakrytých ňader,
ostrý parfum, nahé rámě,
plná lýtka – ano, ano,
jsou to citu bankrotářky,
jež v té herně světa hrají
o kus chleba; mládí, krásu,
žert a úsměv mají dneska –
zítra karta jinak padne,
a vše navždy prohráno...
Němým klonem hlavy zdraví
hosta, jenž je přeměřuje
vynuceně chladným zrakem,
zapalují cigarety,
notují si melodie,
vtipkují se bezstarostně –
vše jak včera, jak snad zítra.
»Tam tu štíhlou v černých šatech,«

pošeptává hostu madame,
»dovolím si doporučit
vaši ctěné pozornosti.«

A ta štíhlá v černých šatech
cudně upjatých až k šíji,
jediná, o níž bys řekl,
že ti nějak připomíná
mezi těmi Venušemi
Markétku – ta s lící svěží,
okem modrým nezapadlým,
vlasem pěkně rozčísnutým
nad čelem – ta pokouší se
kouřit právě cigaretu.

Jde to těžce, dým ji dusí,
kucká se a zas se směje,
až jí svítí drobné zoubky
jako řada perliček.

»Slečno Lucy,« volá madame.

Přišla, klonila se hostu
s graciesní žertovností;
usedla si proti němu,
zadívala se mu v oči
a dala se do smíchu.

Madame vyšla.

Reka mého

provál ten smích modrých očí
až do posledního nervu:

ironická apatie
spadla s něho, libé teplo
chvěje celou jeho duší,
cos jej nutí smát se hlasně
bezstarostným smíchem dětí,
dělat nekousavé vtipy
a pak zajímavě mluvit –
oh, toť kouzlo ženských očí!
(Čtenáři můj, prosím, poslyš:
psycholog mým lidem vůbec
vyčte asi kotrmelce,
nemožnosti v kresbě povah –
proto předem prohlašuji:
tomu, co zde lidé zovou
povahou neb charakterem,
nevěřím – mám jiný názor
od nejlepších filosofů,
je v něm trocha materie,
trocha mystiky a temna,
do veršů však musí jít.
Naše »já« jest pouhý otrok
žaludku, počasí, nervů,
nejčastěj však podvolí se
jinému »já« našich bližních,
buď že toto silnější je,
vábnější buď, neb že opak
našeho »já« – tak jsme všichni

jenom chameleoni tu,
pravda, přiznám, s jakous slabou
vrstvou barvy základní,
ta však obyčejně mizí
v spodu nachycených barev.
Čili rčeno řečí vědců:
člověk jest zde výslednicí
vlivů zevnějších, a duše
fotografickou je deskou.
Magnetismus – než teď dosti,
nechme šedých teorií,
ti dva zatím hezky živě
rozprávějí a se smějí.)
Pěkné thema! Svatojanská
pout' a naši venkované,
ohňostroje na Vltavě,
pestrý život na ulicích
a tak dále a tak dále –
thema, které mnoho lidí
a, než rek můj, s větším duchem
dovedlo už zaujati...
V saloně je zatím hlučněj.
Při víně a při sodovce
sedí hosté. Tu pan Plojhar
blíže stolku mého reka
zasmušuje krásné čelo,
kouří třetí cigaretu

a už po nich jaksi bledne;
tu pan Brouček vypravuje
o svých cestách nekonečných,
co mu zatím kyprá děva
ručkou zacpává už ústa;
Verunský tu, sochař sešlý,
podepírá o stůl hlavu,
přítel jeho, vulgo Život,
do uší mu stále hučí
otravné své sentence;
dál pan Klement... (jeho příjmi
neznám) sedí stranou v koutě,
sentimentální list píše
(myslím čtvrtý) svému druhu
o své platonické lásce,
úkošem však při tom měří
jednu svůdnou černovlásku;
onde Bohdan, od Šumavy
statkář jeden, od maleru
s »Vlaštovkami« vrh se rázem
sem na kluzkou cestu žití
a, jak zdá se, líp mu svědčí:
jednou rukou obejímá
krček černé bajadery,
druhou rukou nese sklenku
k jejím rtům a říčí smíchem;
Ronovský tu zasmušilý

v potu tváře napodobil
mrazivý klid Oněgina.
(O Ronovském spis mám velký,
myslím deset tisíc veršů,
rýmovaný ve svém stolku;
jako každý řádný poet
psal jsem také kdysi Fausta,
ale prozřetelnost vyšší
bděla nad ním: Ronovský můj
pohroben je navždy v pultu
pod rubrikou: antiqua má);
pár pak mužů, starších, mladších,
z jiných románů a novel
hovořilo s dívčinami –
vzduch se zatím plnil dýmem,
horkým dechem a v tom klidně
naši známí dál se baví.
»Tož vy byl jste v Itálii?
Závidím vám. Života půl
dala bych tam za půl roku.«
»Proč?«
 »Tak. Je to asi, myslím,
něco velikolepého.
Nelze to snad slovy říci.
Já to cítím vanout z písně:
,Kennst du das Land...‘«

»Snění, snění

tradice to poetická.

Hled'te, prosím, moje dojmy:

Na najatém mezku jel jsem

přes Apenniny. Nu, Florenc,

modrý Arno, modré nebe,

celé olivové háje –

ale na všem, na všem sledy

milionů hloupých očí,

otevřených úst a echa

Baedekrových citátů.«

(Od vedlejšího tu stolu

stihl pohled povržlivý

mého hrdinu – pan Plojhar

indignován vyslal jej.)

»Potom Řím,« on pokračoval,

»pěkná věc. Já sběhal chrámy,

pozřel sbírky, katakomby

prolezl jsem do poslední,

uviděl pár kardinalů,

papeže a v parlamentě

pěkný výstup oposice,

nudil jsem se ve zející

Campagni, klel na přípřeže,

horko, mouchy, řetkev, česnek

– je to hrozná kapitola

o italské kuchyni –

k tomu všemu náhle sevře

vaši hrud' bolestná touha
po té začazené Praze –
a ten nejrychlejší rychlík,
jenž vás na sever zas veze,
je vám pravým hlemýžděm –«
Piana zvuk ostrý, vírný
přerval tu řeč mého reka.
Hráli valčík. Sprcha tonů
vrhla do té společnosti
nový ruch. Tu jedna z dívek
dupala dle taktu nohou,
jiná tleskala si v dlaně,
jakýs mladík s bujným vlasem
pojal štíhlou rusovlásku
kolem pasu, tančili tu
mezi stoly.

Polohlasně

jako v snění notovala
Lucy vysokým svým hlasem:
»Vždyť jsme jen jednou na světě,
mládí a krása odkveté,
stárí si sedne v naši líc –
a mladými nebudem víc...«
Naklonila hlavu. Smutek
plaše kmitl jejím okem,
však jen chvílku... Přejela si
dlaní čelo. Jako vzdorem

pohodila nazpět hlavou,
zasmála se. »Nu, což dál?«

— — —

(Čtenáři můj, nemysli si
podle jednajících osob,
podle této lokality,
že je autor těchto veršů
světák, člověk prostopášný,
rebel proti světským řádům,
nemorální pustý cynik,
jenž chce strhnout poesii
s modrojasných čistých výšin
kams do bláta orgií –
ne, on prostičký je šosák,
otrok svojí kanceláře,
občan, jenž své platí daně,
jenž má klidný názor světa,
mírně jí a mírně pije,
jenž si při večeři přečte
úvodník a denní zprávy
řádně předplacených novin,
časem vydluží si knihu,
kritikami pochválenou,
je rád při poslední stránce,
že se všechno končí svatbou,
po desáté ulehne si
a spí klidným dobrým spánkem

do půl osmé... jeho verše,
které sepsal v prázdných chvílích,
byly zprvu trochu divné,
vyzněly však harmonicky
v čítankovou morálku –
tož snad právem myslí, že si
zachová zde dobrou paměť
po svém skonu u všech známých.

To je tedy v pravdě autor.

Slibuje zde dále svatě,
že z té místnosti si vyjde
mezi lidi spořádané,
bude líčit klidný život,
křtiny, svatby, rozhovory
našich dobrých spolubližních,
a tak doufá, že se jednou
na poslední stránce knihy
s čtenářem svým loučit bude
v dokonalém přátelství...)

»řekněte mi, jak to možno,
že vy s takou čistou duší,
že vy s tímhle jasným okem
zapadla přec v tento pelech?
Což svět neměl pro vás místa
někde jinde?«

»Ty můj bože,«

usmála se, »nejste prvý,
jenž se mne teď takto ptáte.
Zde se člověk octne snadno,
a jak – vlastně ani neví...
Slušná tvář a trochu bídy –
a ten svět je náhle pro vás
jako plocha nakloněná:
jeden krok – a již jste dole.
A pak, myslívám si často,
snad už je to věčný zákon,
že tam pro někoho není
místa než tu dole... dole...«
»Závidění hodný klid to,
s jakým zříte na své žití,«
řekl s trochou ironie.
»A což není ani chvilky
v téhle čisté atmosféře,
jež vám stáhne hrdlo hrůzou?
Přemítáte někdy o tom?
Pomyslíte na budoucnost?«
»Proč to všechno? Pomohu si?
Nemyslím, ba není času
na věc takou pošetilou
jako moje přemýšlení.«
Rek můj v podivném je stavu.
Nitrem jeho vane jakás
vážná mravní opravdovost.

Každé slovo, které mluví,
chví mu ještě chvíli v duši.
On se potajmu v něm kochá
a sám jaksi výš se cení
pro ten morální svůj poklad
v sobě náhle objevený.
Nepříjemně jenom dráždí
jej klid téhle dívky, rád by
viděl její smutek, slzy,
slyšel jakous historii
romanticky zabarvenou,
rád by viděl její ruce
zoufale si přejet čelo –
ona nic. Tu proti němu
sedí u malého stolku
v podlouhlém svém pokojíku,
ruce složeny jsou v klíně,
její modré oči hledí
v plamen lampy, v zorničkách jí
třpytí se dvě zářné tečky.
Z dola zalehají zvuky
piana sem, smích a dupot,
však jen tiše, přitlumeně,
jako echo z dálky, z dálky...
»Budoucnost... a proč si myslit
na něco, co ještě není...«
hovořila tichým hlasem.

»Ne, vám schází pochopení
toho žití,« on dál horlí,
»a přec jaká báječná věc
jen ten život! Slunce, hvězdy,
jarní vůně – pomyslete,
že ty vaše oči mrtvy
leží kdesi dole v rakvi,
a to všechno dál zde plane,
svítí, kvete – necítíte
stesk v tom hrozný, bezeměrný?
A váš život... přísahám vám,
že bych zřel vás v této rakvi
raděj než zde. Jak to skončí?
Jako Kata, o níž dnes mi
povídala vaše madame?
Či tu sestárnete v bídě,
v špíně, hanbě?« Rek můj vydech
polo mravním rozhořčením,
polo lítostivým vzdechem.
»Ne, ne, ne, to bude jinak.
Musí býti.«

»Jak?«

»Já nevím.

Nesestárnu. Odejdu dřív.«

»Odejdete? Kam, jak? K smíchu!

Jaké plané povídání!

Řekněte mi –«

»Řeknu. Slyšte.

Mám teď nával upřímnosti,
nevím proč. Jsou chvíle, ano,
napadne mi náhle všechno,
moje mládí, moje dnešky,
moje zítra. A já cítím
jenom lítost neskonalou
sama nad sebou. Víc pranic.
Při tom myslím si, že příště,
za podobné také chvílky
musím vyjít z toho domu,
musím letět jako střela
po ulici zašpiněné
dolů k vodě... Toť bod pevný,
zkaď se dívám na své žití,
na budoucnost... Vřak ta hrůza,
jeř mi kaďdým nervem mrazí
při takových útěchách!...
Voda strařná, zelenavá,
chladná, hu –«

a ramenama

pocit mrazivý jí zachvěl,
její ruka klesla na stůl,
bílá ručka, řtíhlé prsty
řukaly v něj nervosně.
Rek můj, přítel celých dojmů
(jak jsme moderní my vůbec)

ještě cosi pohřešoval
při tom lepém dívčím zjevu;
cítil lítostivý soucit,
pravda, ale soucit ten byl
hladov (víš též, čtenáři můj,
že jsou cizí utrpení,
cizí žaly lahůdkami
našich nervů?), hladovější,
že mu dala ochutnat
kousek trpící své duše.
Chtěl mít celou, ptal se znovu
na minulost, ptal se tonem
soucitným a přitlumeným,
patře při tom v její oči
vážným, dlouhým pohledem.
Vyprávěla hlasem tichým
v úsečných a v krátkých větách.
Otec její učitelem
býval na venkovském městě.
Matka zemřela jí záhy.
Lucie pak rostla sama,
bez vůdce a bez dozoru.
Otec zpustl. Celé noci
hrával v karty, pil a hýřil.
Ona zatím doma četla
všecko možné. Záhy dala
svést se kýms. Ne z lásky, vášně –

jenom z jakés zvědavosti.
Otce potom propustili.
Do Prahy šli. Zde se stala
guvernantkou u dvou dětí
bohatého měšťana.
Pán byl světák, její paní
stíhala ji v každém kroku
bezdůvodnou žárlivostí.
Otec bral jí každý krejcar
vyčítavě předhazuje,
že to málo. Oh, ten otec!
Jaktěživa nezaslechla
jediného slova lásky
ze rtů jeho... Jenom matku
chová v zbožné upomínce,
v lásku otců nevěří...
Za čtvrt roku dům ten byl jí
pravým peklem. Šla. Pak otec
našel místo prodavačky
v střížném krámě. Nové peklo.
Nedovedla uplatnit se
v tomto místě. Její družky
trýznily ji kousavostmi.
Její šef ji hrubě plísnil.
Šla zas brzy. Otec měl k ní
široký a dlouhý výklad
o životní celé bídě,

o tak zvané počestnosti,
jež prý u žen jest jen slovem,
v posled učinil jí návrh,
by se vrhla sem v tu dráhu.
Vrhla se v ni. Žije takto
líp, než žila v onom světě,
spokojen jest otec nyní,
stará madame má ji ráda –
co chtít více? Zná sic důvod
této lásky staré paní,
ale jest jí přece vděčna –
vždyť to řídkého cos pro ni...
Rek můj syt je. Pravou rukou
na stolec si nyní klepe,
levou podpírá si skrání.
Mlčí oba valnou chvíli.
Konečně vstal. Stisk jí ruku
rychle suše povídaje:
»Bude dobře, když se dneska
jenom takto rozejdeme...«
Šel...

— — —

Můj čtenáři, já vidím,
jak se díváš s pochybnostmi
na autora těchto řádků!
Pravda, mluvím o reku ti,
vleku sty tě veršů za ním,

rozbírám ti jeho duši –
ale proti dobrým řádům
zapomněl jsem ti jej popsat
nebo aspoň představit!
Snad už desetkrát jsi řekl:
vida, staří mají pravdu,
tahle mladá generace
je přec ve všem šlendrián!
Čtenáři můj, prosím vážně,
vzpomeň, co už knih jsi přečet,
vzpomeň na popisy lidí,
jež tam s chvály hodnou pílí
každý autor pořídil!
Ruku na srdce a řekni:
dovedeš si představit
aspoň jednoho z těch hrdin?
Ani já ne. Kdybych řek ti,
že můj rek měl řídké vlasy,
jak ta nynější má mládež,
vous do špičky přistřižený,
tmavé, dosti všední oči,
nos též zvláštní ne, líc snědou,
postavu též nenápadnou,
na malících velké nehty,
modně oděn že byl – řekni,
znáš jej líp? Tož zbytečno vše.
Křestním jmenem zván byl Jiří.

Jmeno to však není mojí
poetickou libovůlí –
ač by se tak mohlo zdáti:
neníť v nás básně, črty,
románu a skiz a novel,
aby rek tam neslul »Jiří« –
ale zemřelý ot jeho –
velký statek, množství polí,
mlýn měl ve venkovském městě
as dvě míle od Prahy –
čtenářem jsa dějin českých
celou duší zamiloval
našeho si Poděbrada –
tož se syn zvat musil Jiří.
Záhy dán byl na studie.
Dobré oči jedné tety
bděly nad ním; stará vdova
bezdětná a zdětinštělá
brzo byla otrokyní
maličkého despoty;
slavně prošel gymnasium,
napil z antické se studně
věčně svěžích klasiků,
jak my pili; tytéž sledy
v jeho duchu pevně tkvěly:
že byl Caesar velký Říman
s velkou pleší a – žel – napsal

hrozně fádňí memoary,
Horac že své básně nechal
devět roků ve svém stolku
(Jiří ovšem mínil, že tam
měly tlítí na věky),
Lukul že měl jemný jazyk,
Cicero že mnoho mluvil –
k tomu rovnocenná kořist,
kterou nabył čilý jinoch
s trudem z kosmu hellenského,
potom vtipy, anekdoty
o všech směšných profesorech,
zkrátka, mládenec ten nesl
do života ze škol tolik,
kolik my kdys... Potom práva
studoval a při nich čestně
tančil ve všech velkých bálech,
řečnil v spolcích, tahal kočár
slavným zpěvačkám a k ránu
hřimal vlasteneckým zpěvem
s druhy po ulicích spících
pod čamarou pyšně nose
všeslovanskou trikoloru.
Četl leccos. Pamatoval
nejraděj si taká místa,
jimiž mohl řeč a hovor
nenápadně šperkovati.

Konečně dal na vždy vale
studíím a vstoupil v život.
Že byl bohat, stal se pánem
svého času. Vstával pozdě,
klel na fádni dopoledne,
které trávil na Příkopech,
liduprázdných, opuštěných;
po obědě sedal s druhy
v kavárně, kde robily se
vtípy, žerty, anekdoty,
přeházeny denní listy,
pak se šlo zas na Příkopy.
Tu byl Jiří ve svém živlu.
Řetěz luceren vzplál do tmy.
Zpod závoju ženské oči
třpytily se. Šumot šatů,
hovor, šoupající kroky,
míhání se různých postav
příjemně jej rozjařují.
Děkuje a pozdravuje
svoje známé. Tu si letmo
zahovoří; nový klípek,
nový skandál, někde nová
toaleta... Táhne k sedmé,
čas to jíti do divadla.
Ne tak z passe, ale že tam
chodívají různí známí,

že se může zítra vtipně
kritisovat kus i herci.
Zvláště balet vždy se těšil
nepokryté přízni jeho...
Před rokem mu zemřel otec.
Dal jej pohřbít s pompou skvělou
(kněží pět a velká hudba,
všecky spolky) – objednal hned
na hrob mramorový pomník
s vyzlacenou chvalořečí,
pak vsed rychle do kočáru
a jel nazpět do Prahy...

— — —

Nyní kráčí vlažnou nocí.
Světlo plynu v dlažbě vlhké
splývá s leskem měsíce...
Řady domů obestřeny
tmou jsou šerou. Kalným kmitem
se v nich třpytí plochy oken...
Na blízku kdes hrčí kočár,
v pusté ulici to hluše
rozlehá se... s těžkopádnou
samomluvou po chodníku
potácí se jakýs občan...
v stínu domů plachým krokem
zamihla se ženská bytost...
Jiří s hlavou nakloněnou

kráčí zvolna. Nepřemýšlí.
Vidí jen tam v pokojíku
štíhlou dívku zadívanou
v světlo lampy... – Není času
na věc takou pošetilou
jako moje přemýšlení –
povídají ty rty její...
Jiří si to opakuje
maně tak a polohlasem. – –
Náhle z malé krčmy před ním
vyvalí se chumel postav
s křikem, řevem, nadávkami.
V pruhu světla, které lije
ven se z otevřených dveří,
kmitají se pádné pěsti
a zní výsměch – bijí kohos,
pak pruh světla i ta vřava
znikne... a dál z nitra krčmy
ozývá se přitlumeně
zpěv a vzlykot harmoniky.
S tmavé dlažby pozvedá se
lidská postava a kleje:
»Bando! luzo! luzo! sběři!
Já, hráč falešný!... Vy, pane,«
(na Jiřího obrací se)
»vy snad víte, kterak lehko
padne karta z ruky na zem!

Však je dobře, dobře mi tak,
proč já, vzdělanec, se míchám
k takým lotrům!« (A již kráčí
podle Jiřího.) »Tu máte
lid náš! Oh, my máme lid! Eh!
Rakovina, kterouž hynem
národně i politicky –
žádná basis...« – odkašlal si.
»Znám ten lid... já býval, pane,
učitelem... divíte se?
Já už nedivím se dneska...
Produkt poměrů a doby...
Takhle osud srazit může
člověka!... Mé štěstí, pane,
že mám dceru... Dobré dítě...
Je to moje Antigona
v bídném žití... Máte, pane,
jistě srdce v pravém místě,
máte jistě účast se mnou –
děkuji vám. Dovolíte,
seznámím vás s dcerou svojí –
tam v tom domě – nedivte se –«
Jiří zrychlil krok. A za roh
prvé ulice hned zahnul.
Jak by na něj sprcha špíny
byla padla, otrásl se...
Táhlým tempem s několika

věží zaznívá hlas hodin...
Na dalekém nádraží kdes
píská vlak... Pak ticho... ticho...
»Dcera nevěstkou a tatík
pěkně vybarveným lumpem –
měl jsem čest dnes udělat si
známost s vzornou rodinou –«
zaironisoval Jiří –
ale hned se zjevila mu
hlava s rozčísnutým vlasem
a ty oči, čisté oči
dívají se na něj dlouze
s nevýslovnou výčitkou...

II.

Čtenáři můj, varuji tě
před autory – psychology!
Nevěř logickému chodu,
jímž prý v duši reků, rekyň
vykračují myšlenky.
Nevěř ani jednolitým
monologům, jež se mluví,
upomínkám, jež se táhnou
v duších sněním rozvlněných
v spořádaném řetězu –
toť jsou staré známé sítě,
které podle dobrých vzorů

líčí vychytralý autor
bezstarostné víře tvojí,
prostře je a mne si ruce,
směje se a šeptá stranou:
Tak jen čti – a budeš můj...
Duše naše... Dívej se v ni:
jak bys viděl vodní pláni.
Na ní zrcadlí se pěkně
modro nebes, bílý oblak,
blesky slunce, rudý západ,
pták, jenž kamsi v dáli spěje,
strom, jenž k ní je nachýlený;
lehký van jí hravě čeří,
za to víchr rozhučený
ničí čisté zrcadlo to,
a pak vidíš temné vlny,
jak se vzepnou, jak se ženou,
slyšíš jejich melodii
zoufanlivou, bezútěšnou –
tak my známe svoji duši. –
Zatím dole kdesi v hloubi
cizí tobě svět se kryje;
snad tam propast, písek, skála,
korálů tes, perlorodky,
proudne víry, divní tvoři –
cosi v tobě, o čemž nevíš...
Někdy v tichém snu jen vhladneš

na mžik v tajemnou tu hlubeň,
někdy také divá bouře
vhodí na břeh drobnou škebli,
nebo jakous příšeru...
Naše myšlenky víc nejsou
nežli stříbrolesklé rybky,
dcerky hlubiny, jež vidíš
chvilkou v osluněné ploše
sborem táhnout pozvolna;
některá tu a tam kmitne
jako bílý peníz letmo,
kmitne jen a zapadne...
Kde tu stopy po logice?
Proč ta blýskla se, proč právě
v tomto momentu? A odkud
přišla as a kam teď plyne?...
Čtenáři můj, varuji tě
před autory – psychology!
Devět hodin. Z bílých peřin
pozved Jiří trochu hlavu,
pohled rozespalým okem
na zelenou žaluzii,
kterou tenké blesky slunce
jako zlaté drátky v pokoj
vinuly se; podíval se
na klec s kanárem, jenž právě
chocholatou hlavu nořil

do své koupelny; pak hlasně
zív a zíral k stropu, k lampě,
kolem jejíž špičky mouchy
poletaly s tenkým bzukem.
Náhle kmit mu hlavou obraz,
zas ten obraz: vidí dívku
s rozčísnutým světlým vlasem
zadívanou v světlo lampy:
– Nemyslím, ba není času
na věc takou pošetilou
jako moje přemýšlení. –
Obraz zmizel. Jiná scena:
sešlý stařec vratkým krokem
ubírá se podle něho:
– Je to moje Antigona –
povídá mu... Slabý úsměv
zkřivil retы Jiřího.
Pod hlavu si ruce složil
protáhnuv se. A tu vidí
jeden výjev z Italie:
Žlutý kraj je zžihán sluncem.
Vzduch se vlní. Apenniny.
Všude kámen. Žilkované
skály kolem. V jednu stranu
jest jen výhled otevřený:
a tam ostře v modro nebes
vztyčuje se černá cypřiš:

černá, smutná, bezútěšná...
Zas to mizí... – Raděj bych vás
viděl ležet mrtvou v rakvi,
než zde živu – tak mu nyní
v duši zvoní vlastní slova,
povídá je štíhlé dívce,
která stranou kloní hlavu.
– Nebyl-liž jsem včera hlupák?
Nesmála-li se ta dívka
tajně v duši nad mou řečí? –
projelo mu náhle mozkiem.
A tak táhnou duši jeho
sceny, obrazy a slova
bez logiky, souvislosti,
jako stříbrolesklé rybky,
které mžiknou v klidné ploše
osluněné vodní pláň...
Na dveře kdos ťuká zlehka.
»Teto?«

V pokoj uklouzla tiše
drobná stařenka, tak scvrklá,
zažloutlá, s čepečkem bílým,
bleděmodrým vlídným okem,
s »dobrým jítrem« na rtech zvadlých.
Postavila příbor s kávou
na stoleček ku posteli,
dívala se láskyplně

na tu rozcuchanou hlavu
v poduškách a mlčela.
»Nu, což teto,« začal Jiří,
»jak jsi spala? Nového cos?
Nu, a což ti tvoji chudí?«
ptal se jaksi ledabyly
a pil kávu.

»Zdalo se mi
o venkově, o tvém otci.
Spletený sen. Ani nevím,
kde se to jen všecho bere...
Moji chudí? Poslala jsem
včera nějaký ten hadřík
vedle k zednici. Pět dětí
má ta žena. Muž se zabil
před měsícem na stavbě...
Tak už nyní mám pět rodin –«
»Já už vidím,« smál se Jiří,
»jak se pomalu čtvrt celá
k tobě pohrne. Ty budeš
mít více zákazníků
nežli první krejčí v Praze.
Celý dům tvůj bude málem
etablissement dětských šatů!«
»Jen se směj! Však já bych ráda.
Jenom kdyby líp mi chtěly
sloužit oči... Ty můj bože,

vždyť je to jen moje radost,
zábava má. Já však chtěla,
Jiříčku, se vlastně zeptat,
jak to uděláme letos
s venkovem? Kdy máme jeti?
Je už horko a půl Prahy
je už venku –«

»Pošetilá,

to už se ti zase stýská
po venkově? Pěkný život!
Sedět v pokojích, kde páchne
pod okny hnůj. Večer řvou ti
do snů žáby. Ráno kohout.
Všude plno much. A k tomu
klepy městské honorace,
paní sudí, paní berní,
paní doktorka. A žabky
opálené, nemotorné,
s rozoumečkem malilinkým...
Inu, chceš-li zrovna, jeď si...«

»Ne, Jiříčku, nehněvej se,
nepojedu. K vůli tobě
myslila jsem. Zažloutlý jsi,
přepadlý ňák. Itálie,
věř, ti pranic neprospěla –«

»Dej mi pokoj se svou péčí.

Přepadlý!... No, snad se dočkáš,

že mi bude přec jen dobře –
však až pojdu!«

»Jiříčku můj,«

zalomila teta ruce,
veliké dvě slzy vhrkly
do vyhaslých zraků jejích.
Hlavou potřásla a vyšla.
V Jiřím zahryzlo to trochu.
Takhle končivaly často
jejich hovory. On cítil
lítost s dobráčkou tou tváří,
často dralo se mu na rty
vlídné slovo – ale vždycky
bylo zaškrceno v hrdle
jakýms bezohledným zvykem.
Snad to strach před sebou samým
by se nepostihl náhle
v směšné hloupé dojemnosti...
Tož máv rukou, vstal a myl se,
oblékal se, dlouho česal,
kníry páčil, v náprsenku,
šátek, kabát parfum nalil,
v zrcadle se bystře změřil,
žluté rukavičky natáh
a hvízdaje pochod z Fausta
vyšel...

Den se vlek mu dlouze,
nekonečně, čekal večer.
Jako magnetickou silou
přitahován, s prvním šerem
spěl již k domu v páté čtvrti.
(Dosti. Čtenář dovolí mi,
že se stanu referentem
stručným, suchým, odměřeným.
Mám svůj důvod. Mnozí lidé,
lidé čestní, úctyhodní,
pastýřové zbožných duší,
cudné dámy snadně mohou
vale dáti autorovi
i té jeho historii.
Nechtěl bych tak, vždyť mám v hlavě
ještě přes šest tisíc veršů
šumících a tísnicích mě –
a tak bez nároků nejsem
jako známý muž ten v básni,
jenž svou tíseň šeptal v lůno
staré vykotlané vrby.)
Celý večer tonul Jiří
v lesku očí Luciiných,
celý večer cítil v sobě
onu mravní opravdovost,
káral zas a litoval ji,
mluvil vše, mluvil mnoho,

k půlnoci jí stisk zas ruku
a šel domů vlažnou nocí.
Cestou vrátil se mu zase
střízlivý klid. Nadal sobě
ideálních oslů, bláznů,
jenž se svést dá v takém místě
potměšile čistým okem
ku nechutné komedii.

Zapřisáh se, že tam víckrát
nohou nevkročí... A doma
uleh a spal klidným spánkem
jako vždycky do devíti.

— — —

Pět, šest dní tak uplynulo...
Jiří stal se terčem vtipů
u svých známých. Škádli jej
v kavárně i na ulici.
Ptali se na jeho »Manon«,
»cudnou Manon«. Vyprávěli,
jak mu stará madame žehná:
Lucy prý už několik dní
jako jeptiška je plachá,
zavírá se v pokojíku
celý den a celý večer,
nemluví, ba nesměje se;
na domluvy staré madame
pohodí prý jenom hlavou.

Při konkursu ctnosti prý by
jistě dostala teď cenu.
Jiří usmíval se všemu,
ale v nitru přijímal to
s zžírající ironií.
– Mají pravdu – napadlo ho –
komickým jsem. Pěkné konce!
Po všem, co mě život učil,
po všem, co jsem v žití užil,
zapadl jsem v tuhle směšnost.
A co vlastně mě k ní poutá?
Je to stará romantika,
již zvou láskou? Hloupost, hloupost!
Ve mně vyzněly ty struny
hezky dávno... Nic to není
nežli všední paradoxon,
kytka pohozená v blátě,
jíž bych jinak nevšimnul si
v životě... Však skončíme to –
Napadlo ho to a ono:
zmizet, odjet – tu však scházel
skončující jakýs efekt.
Jako postižený školák
byl by zas a znova směšným.
A proč prchat? Půjde zkrátka
ještě jednou v ona místa,
vyhledá ji jako jiní,

užije jí jako jiní,
zaplatí jí jako jiní –
vždyť to nádherné je tělo,
může být to pěkná chvílka,
prochví-li jím oheň vášně...
vzácné sousto – proč jen dříve
na tohle si nepomyslíl?
Pak zas může s čistým čelem
sednout ve kruh svojich přátel. –

— — —

Posupný a olověný
klesal večer ve klín ulic.
Nebe bylo plno mračen,
dusné výpary se chvěly
horkým vzduchem. Světlo plynu
nesměle a slabě plálo
v lucernách. Pár řídkých kapek
místy kropilo prach dlažby.
Chvilka chmurná, která stiská
lidské hrdlo k zalknutí.
Duše sepnuta tu bývá
hrozným kruhem, v němž se zmítá
bez výsledku, bez pomoci.
Tmavé myšlenky jí bijí,
tmavé sceny kreslí se v ní,
bezútešná melodie
prochvívá ji do všech hlubin.

Nejraděj by vylétěla
z těžkých vazeb těla svého,
z této zachmuřené země
výše, výše, až kams v ether
nad černavá nebesa...
Tuto chvílku tráví Lucy
sama ve svém pokojíku.
Na kulatém stolku před ní
leží kniha, vedle šití,
obojí snad bavilo ji
odpoledne. Nyní sedí
s rukama v klín složenýma.
Lampa s pestrým abažurem
postavená na kraj stolu
přitlumeně ozařuje
její profil. Matné oči
hledí na protější stěnu
v tapetové ornamenty.
Chvilkou zavře je a vzdychne
táhle, jak by unavena
myšlenkami; chvilkou zase
vrtí lehce hlavou, jak by
chtěla sobě odvětit.
Dva, tři dny už její nitro
je tak divně rozvlněno.
Zdá se jí, že pokouší se
o ni nemoc. Nervy v hlavě

napnuty jsou. Často míní,
krev že slyší t'ukat v skráních.
Časem vzpomene, jak bylo
před měsícem, dvěma týdny –
žasne, že se zdá jí při tom,
že to bylo vše tak dávno,
dávno, jako dva tři roky.
Sama sobě je teď cizí.
Jako by jí někdo podtrh
pod nohama onu půdu,
na níž dřív dost pevně stála,
jak by byla spadla potom
ve závratném letu kamsi
do neznámých divných končin.
Cítí jakýs stálý smutek.
V jejím nitru je teď černo,
– vídávala tak v svém dětství
kostel na Veliký pátek –
kdosi umřel tam – ach, ano,
její veselost. Už jistě
vícekrát se nezasměje.
Jako refren obrazů těch
jeví se jí mužská hlava
s řídkým vlasem, tmavým okem,
s rozhorleným přísným hlasem,
jenž jí praví: – Vy jste bídná,
vy jste nešťastná v tom žití!

Jak jen možno vám zde dýchat?

Pomýšlíte na budoucnost?

Jako Kata? Či snad jinak?

Viděl bych vás raděj v rakvi! –

Po prvé když kmit ten člověk

její myslí (v sobotní to

onen bylo večer, když si

rozplétala světlé vlasy),

napadlo ji: není hezký –

pranic více. Potom přišel

zas s tou řečí. Už ty věty

jako bzukot včely v letu

začínaly šumět, šumět,

když se smála rozpustile

v kole dovádivých družek,

v její duši. Mrzela se,

chtěla smát se hlasitěji,

a zas šeptá jí to přísně:

– Vy jste bídná! Odsouzena! –

Smích se zadusil jí v hrdle...

Přišel večer. S tajným strachem

čekala jej. Přišel. Zase

hleděl na ni lítostivě.

A zas přísně povídá jí:

– Vy jste bídná. –

Divný člověk!

Kolik jiných už tak přišlo

s takou kárající řečí!...

Ale zde v tom pokojíku

zmlkli všickni – za to silí

na tělo jí polibky...

Ošklivost a hnus jí chvěly

při vzpomínce na ty chvíle...

Jenom on víc od ní nechce

než stisk ruky!...

Tu ji jímá

instinktivní jakás bázeň

před tím mužem. Líp by bylo,

kdyby nepřišel byl vůbec,

kdyby nepřišel už víckrát!

Proč jí mluví o tom, co se

naprosto už změnit nedá?

Jako člověku, jenž nesl

mnoho hodin těžké břímě,

jest jí nyní; na klíně jí

leží ruce vysílené,

všecky klouby uvolněny,

všude cítí stopy tíhy...

Dávný temný obraz z dětství

tvrdšíjně se jí vrací:

sedí kdesi v dálné jizbě

na zemi a hrá si s loutkou.

Její máť se nad ní kloní

(tahy tváře neurčitě

vidí jenom), vyschlou rukou
prohrabuje její vlasy:
– dej ti jenom Pánbůh štěstí,
andílku můj – slyší šeptat.
Hořko je jí, teskno k pláči...
– Proč jen přišel onen člověk? –
– Proč jí muselín strh s očí,
jímž se dívala dřív na svět,
na sebe? A na svůj život! –
– Odsouzená... zavržená! –
– Přijde dnes? – a bodlo ji to,
že by moh snad nepřijítí...
Slyší kroky, poznává je.
Rychle vrhla jeden pohled
do zrcadla, měkkou dlaní
přitiskla si vlasy k skráním.
Uhlazeně bezúhonný
vešel Jiří, klobouk v ruce,
dvorný pozdrav, jak vždy, na rtu.
První kapky zařinčely
do skel oken. Blesklo, hřmělo.
A on sedě naproti ní,
zas se dívá do těch očí,
jindy veselých a smavých,
dnes tak žalem obestřených,
dívá se a stud jím zachvěl
nad dnešními všemi plány.

Ani myslit nechce na ně.
Krev se žene mu tak k hlavě,
celé proudy velkých řečí
bijí v lebce, šumí v duši.
Hlasem pohnutým jí praví,
že dnes přišel naposledy;
celé dny a celé noci
přemýšlel prý jenom o ní,
dnes chce její rozhodnutí.
Ptá se jí zde, chce-li dáti
s bohem nynějším žití,
otravnému vzduchu tomu;
chce-li žít zase v světě
mezi počestnými lidmi –
a tak mluvil dál a dále.
(Pocit povznesení vanul
jeho nitrem, hledal slova,
obraty a vzletné fráze
z básní, novel, jež kdys četl.)
Vyprávěl, že bohat dosti,
rozumem že nadán bystrým,
že má zkušeností řadu
a též slušné vzdělání,
že však jak ten patron v Písmě,
jenž svou hřivnu zakopal si
v lůno země, všeho toho
nijak dosud neužil.

Ani pro sebe, ni pro svět.
Jest prý nulou v roji lidstva,
jeho žití nemá cíle.
A je draze zapláceno;
zoufal, zažil trpké ztráty,
mnohá muka bezejmenná,
a teď z všeho nemá pranic,
nežli řetěz fádnic hodin...
Také ví, že v budoucnosti
už se jinak neuplatní,
jeho kosti budou ležet
v hrobě zapomenutém...
Nuže aspoň ji že vyrve
z toho kalu, navrátí zas
její čisté oči světu,
kamž prý patří, v jeho žití
bude potom aspoň jedna
slušná rasa tabula...
Má zde tetu. Dobrá žena
jako dítě, jako anděl,
– sám prý hřešil na ní tolik,
že mu stydno před sebou –
k ní prý hodlá zavést Lucy.
Její stříbrný vlas bude
štítem jejím. Uvítá ji
jak svou dceru, jist je toho.
Hodlá vést ji k ní však záhy,

dneska ještě, hned – jen chce-li...

Okem zamželým zří Lucy
v jedno místo: k jeho ruce,
jež se nervosně tak chvěje
na stole. A beze slova
chopí se té ruky náhle,
ke rtům přitiskne a vzlykne.
Dveře otevrou se zlehka.
Diskretně se v jizbu dívá
stará madame.

»Klepala jsem
asi pětkrát, odpustíte,
že snad ruším. Chci jen pár slov
tuto s pánem –«

»Já též s vámi,«
Jiří na to. »Půjdem odtud
dneska oba, já a slečna,
na vždycky.«

»Tak bude svatba?«
»Ne, ne,« Lucy rychle praví
po tváři a krku hoříc.
»Slečna navrací se světu,
k čestným lidem,« vysvětluje
vážně Jiří.

»Mnoho zdaru,
upřímně vám, Lucy, přeju –
ale nevím, nevím –«

»Dosti,

dosti řečí, přejdem raděj
k formalitám, drahá madame,«
přetrh přísně jí řeč Jiří.

»Tedy s bohem, moje Lucy,
s bohem, drahá holubičko.

Vzpomeňte však: Bude-li vám
v onom světě nějak divně –
můj dům je vám otevřený.«

Stará madame políbila
při tom čelo Luciino...

— — —

Prudký liják kosmo padá
v dlažbu ulic. Ve lucernách
plyn se zmítá. Nebe černo.
Město pusto. V tmavém plášti
jen se místy tiskne k vratům
bdělý strážník... Do té noci
do Jiřího zavěšená
vchází Lucy v nový život...

III.

Šedá hlava s bílým čepcem
s bledě modrým vlídným okem
vsunula se mezi dveře.

Lucy otevřela oči.

»Nu, již vzhůru? Dobré jitro!

Vítejte mi ještě jednou!
Vyspalá? A spala dobře?
Dítě drahé, já jsem ani
oka nezamhouřila
pro radost, že mám vás tady,«
šveholila stará paní
přistupujíc k posteli.
Podala jí zvadlou ruku,
Lucy chtěla vtisknout na ni
polibek, však stařenka jen
s hlasným: »To, to!« hladila ji
po čele a bujném vlase.
»Já se vlastně chtěla zeptat,
smím-li nabídnout vám něco
ze své staré garderoby.
Chudinko, ty vaše šaty
jsou tak celé promočené
– pravda, byl to také liják
dneska v noci, a můj Jiří
mohl vůz přec někde nalézt,
nu, nu, stalo se již, stalo –
vyberu vám něco ze svých,
jenom pro dnes, zítra přijde
krejčí s novým. Snad vám padne
taky dobře. Já jsem měla
jedenkrát též vaši výšku –
ale už je to tak dávno,

dnes je ze mne scvrklá babka...

Za čtvrt hodinky jsem tady.«

Odešla. Tu celou dobu

jako na řeřavém uhlí

byla Lucy. Stud ji páli

před tím čistým bledým okem.

Maně peřinu si stáhla

ku bradě až. –

Vydychla teď,

vyskočila jako laňka,

vklouzla do punčoch a botek

takřka bleskem. Přehodila

pestře květovaný župan

(pozorlivá stará paní

sem jej dala včera v noci),

umyla se, upravila

trochu vlasy, zvědavě pak

rozhlédla se po pokoji.

Všední pokoj kandidáta

staromládenectví. Vládne

sic tu péče ženské ruky,

ale zpod ní vykukuje

ledabylost bydlitele.

Lucy nemůže si jaksi

tento pokoj srovnat s mužem,

jenž k ní byl tak opravdovým,

hlubokým a vážným. Stůl ten,

kde jsou sem tam přeházeny
podobizny obnažených
baletek; tam na zdi obraz
celé jakés společnosti,
fotograf ji zvěčnil v chvíli,
kdy si připíjí – a v středu
stojí Jiří, doutník v ústech,
podivně se nějak šklebě:
skříň knih plná, pěkné vazby,
zavřená však, prach tam leží
uvnitř všude na ořízkách;
hopkující kanár v kleci
titěrný tak s hlavou svojí
chocholatou – tyto dojmy
jako zžírající kapky
padly Lucy v hloubi duše
v obraz muže, prvního to,
jejž tam ukrývala s úctou...
Zasmušena stoupla k oknu.
Vytahuje žaluzii
a hle, velká zahrada tu
leží v květnové své kráse.
Svěžím vzduchem vůně bezu
stoupá vzhůru, proudí v pokoj.
Stromy kvetou. Koruny jich
jak by byly pudrovány,
listy, dosud mokré, chví se

blýskající brilianty.
Tráva leží zohybána
tíhou kapek. V čerstvých barvách
záhonem se pestří květy.
Motýlové modří, bílí
vzletají z nich, krouží vzhůru.
V pěšinkovém mokřím písku
mih se pták s kovovým bříškem,
na strom sed a zacvrlikal.
Mouchy bzučí... Přes zahradu
na konci až viděti lze
rudé střechy domů... Nad vším
neobsáhlý blankyt nebes...
Nitrem Luciiným pronik
mír a poklid toho rána
s úsměvem a silou jara.
V stísněné a pomatené
duši se jí náhle jasní.
Nový život, nový život!
Minulost je uzavřena –
s nadšenou se chutí vrhne
v novou cestu...

Spjala ruce,
zbožná víra dětských roků
chví jí nyní; z hloubí ňader
blouznivá se řinou slova
šepotané modlitby...

Modlí za sebe se, otce,
mrtvou máť, za dobrou paní,
pod jejížto střechou žije,
za Jiřího, starou madame,
za ubohé družky svoje,
jež tam dál v tom bahně tonou –
soucít se vším, láska k všemu
rozlívá se její duší.

»Dítě drahé, zkuste, prosím,«
ozvalo se za ní jemně.

Stará paní rozkládala
po stole a po pohovce
s opatrnou pozorností,
jakou máme k relikviím,
prapodivné dávné kroje.

Vůně levandule vála
ze záhybů těchto šatů,
leta čtyřicátá chvěla
se v těch barvách, pentlích, stříhách,
zašlé plesy, zašlá krása,
zašlí lidé, zašlý život...

»Vemte tenhle. V něm jsem jela
k svatbě otce Jiříkova
se svým drahým nebožtíkem.«

Stará paní podává jí
hedvábný šat, jehož zeleň
hraje rudozlatým leskem.

Nesměle se Lucy svléká,
nesměleji ještě bere
starodávnou tuto robu.
»Jenom kuráž, dítě zlaté,«
pomáhá jí stará paní,
»nic se tady neroztrhne,
je to stará dobrá látka.
Ba ten šat už mnoho přečkal«
– při tom šněrovala v zadu
dívce život –

»mému muži

tak se líbil! A můj muž teď
dvacet pět už roků hnije
v boží zemi!...« – Povzdychla si,
rovnala na dívce sukni,
rukáv trochu načechrala,
odstoupila na tři kroky
a už smála se: »No, vida,
jak vám sluší! Jaká jste vy
krasotinka! Bože milý!
Tak se přece podívejte!«
K zrcadlu ji otočila,
ruce složila a pyšně
dívala se na ni. V ploše
zrcadla se jeví Lucy
štíhlounký zjev lepší dívky:
zvonovitá sukně klesá

od útlého pasu dolů,
věnec černých mašlí vine
se jí středem. V předu život
sebrán v řadu záhybů, jež
dole zlatá přeska spíná.
Rukáv velký, nadouvaný
zmenšuje tu ručku její
v ručku dítěte. A hrdlo
od zeleně odráží se
jako bílý mramor. Oči
září měkkým vlhkým leskem.
»Tak, mé dítě, myslete si
ještě účes,« nadšeně jí
ukazuje stará paní,
»takhle přes skráně až k lícím,
a pak do zadu, a v zadu
zatočený do pletence –
vid'te, to přec byla moda –
však, můj bože, já tak mluvím,
vedle zatím stydne káva,
pojd'te snídat!«

Zavedla ji

v druhý pokoj. Plachý pohled
vrhla Lucy kolem sebe.
Kulatý stůl stojí v středu,
květovaný ubrus na něm
jde až k zemi. Z pestrých šálků

kouří káva. Plno květin
vidí v oknech, kaktus, myrtu,
azalky a voskovice.
Na vysokém prádelníku
pod skleněným zvonem skví se
pozlacený krucifixus,
hromničky dvě podle něho;
hodiny, jichž ciferníček
nesen točitými sloupky
z alabastru, potom stěna
plna starých podobizen
fotografovaných na skle,
černých siluet a z vosku
profilů – vše v jemných rámcích;
mezi okny v čele jizby
visí olejový obraz:
přísný muž, má modrý kabát,
černý šátek otočený
kolem krku; pod ním za sklem
stočených pár suchých lístků,
uschlý vínek svatební!
U dveří je připevněna
kropenka, z ní vyčuhují
seschlé proutky s kočičkami,
v koutě skleněná skříň pne se,
s vnitřkem lesklým, zrcadlovým,
plná šálků, vás a stříbra,

drobných sošek z porculánu;
spinet žlutý filigranský
mdle se leskne s druhé strany –
solidní ta zašlá doba
dívá se tu ze všech koutů
upřímným a tichým zrakem...
»Vemte, prosím, ještě šálek!
Smetana je trochu špatná,
městské zboží! – Vidíte tam,«
ukázala k podobizně
mezi okny, »tot' on, muž můj;
dívá se tak trochu přísně,
to už bylo jeho zvykem,
ale srdce – zlato. Tuto
vidíte ho ještě jednou.«
Sňala se zdi podobiznu
na skle fotografovanou,
»ty můj drahý nebožtíčku,«
potřásala nad ním hlavou.
»A ten Jiřík, jak by vypad
strýci z oka; bručí, zlý je –
ale to je jenom slupka,
jádro v ní je zlato, zlato –«
stará paní pokračuje
tímto tonem dál a dále;
Jiřík spí prý jako vždycky;
jeho pokoj od nynějška

je prý v druhém konci chodby;
vzpomíná na jeho mládí,
jeho rodiče, na město,
kde má Jiří mlýn a statek –
Vypravuje s potěšením
jako lidé, kterým dávno
nebylo už sudbou přáno
do syta se vypovídat...
Zatím stará suchá služka
beze slova odklidila
příbor se stolu a měříc
Lucy bazilišším okem
kladla na stůl plátno, látky,
stříhy, stužky, jehly, nitě,
každé na určité místo
jakýms mechanickým zvykem.
Stará paní nevšímá si
toho všeho, založeny
ruce na prsou, dál mluví,
a ty oči její září
leskem pestrých upomínek.
Lucii krev ťuká v spáncích;
dosud ani slova ještě
nepronesla; čeká s chvěním
jakous otázku; co, neví.
Čeká jen jak jaté zvíře
na nějakou náhlou ránu;

stařenka však vypravuje,
neptá se, a její oči
chvilkou k ní se upínají
s nevýslovnou laskavostí.
V hrdle Lucii cos dusí,
všechnu tíhu vložila by
ráda v jeden bolný výkřik –
tu ji rázem proud kýs divný
prochví tělem, víří k hlavě –
vzlykne, v oči trysknou slzy,
s utlumeným pláčem padá
na zem k nohám staré paní.
»Dítě drahé, dítě moje,
co pak je vám?« ulekla se
stařenka a pozvedá ji.
Tisknouc hlavu k její ruce
zpovídá se Lucy. Věty
řinou se jí z bouřných ňader
nesouvislé, hořké, strašné,
obžaloby stíhají se
bez omluvy; z knihy žití
čte ty nejčernější listy
glosujíc je bez soucitu.
Stará paní chvíli mlčí
nechápujíc; na to rázem
zavře žalující ústa
svými rty.

»Vždyť vím už všechno.

Jiřík řek mi. Utište se.

Bude jinak. To už bylo –«

při tom kanou velké slzy

na dívčinu světlou hlavu.

Tiskne ji a sama vzlyká:

»Utište se, dítě drahé.«

»Moje přítomnost je hříchem.

Na vás, milostivá paní.

Na tom pokojí. A na všem,«

zastenala Lucy znovu.

»Patřím v bahno... kde jsem byla...«

»Dítě moje, dneska v noci,

nežli přišel Jiřík ke mně,

leccos mě tak napadalo

– já už nemám žádné spaní –

myslila jsem, proč ty svoje

staré kosti tady vláčím...

Proč mám žít, když jsem tu sama

jako hruška v širém poli?

Muž je mrtev, dětí nemám,

Jiřík je mi dávno cizí –

v tom on vejde, lekla jsem se,

on však políbí mě v čelo

– nikdy to tak neudělal –

povídá: Máš tady hosta,

jednu kleslou dívku žití

navrátit chci – však jen s tvou,
teto drahá, pomoci. –
Vidíte, v tom prst je boží.
Vy jste moje. Když pak jsem vás
viděla tak zmoklou chvět se,
bylo mi vás z duše líto.
K vůli mně tu zůstanete.«
Při tom líbala ji v čelo,
hladila jí něžně vlasy,
kapesníkem utírajíc
její mokrý obličej.
Svěží klid se šířil mírně
duší Lucie. Jí bylo,
jak by stoupla na vrch hory.
Libý vánek hraje kolem.
Nekonečnost rozpíná se
před očima. Pěkné barvy
vystupují v lesku slunce.
Člověk sám se sobě ztrácí.

— — —

Ženské slzy... Čtenáři můj,
to jest blahodárným věnem
Eviných dcer na tom světě:
není hoře v nitru ženy,
smutku, trudu, upomínek,
není jediného stínu,
by se nedal odplaviti

trochou slaných třpytných kapek!

Pak je ovšem duše její

těkavá a volná, hravá

jako pestrokřídlý motýl

létající v zlatém světle

nad kvetoucí lučinou...

Lucy sedí u spinetu.

Stará paní klade před ni

sešit not.

»Zde je ta píseň,

již můj drahý nebožtíček

tak si z duše zamiloval.

Německá je – ale on byl

přec jen vlastencem a Čechem.

Jako student chodíval

k Jungmannovi!... Dítě drahé,

co jsme slz k ní vycedili!...

Můj muž také... oba, oba...«

Lucy četla nadpis písně:

»Die Thräne, ein Lied von Kücken.«

Její ruce zajely teď

do klávesů. Přitlumené

slabé tony zazvučely

jako šepotavá slova

bezzubého stařečka.

Stará paní opřela si

levici v bok, okem zářným

hleděla v ten žlutý papír,
pravou rukou taktovala,
potom vpadla.

»Macht man in's Leben
kaum den ersten Schritt«

tenký hlásek

ve výši jen sípající
chvěl jí se rtů; staré srdce
silněji se rozbušilo
vanem dávných upomínek,
a ta zažloutlá tvář rudla
nachem podzimního listí...
»bringt man als Kind schon
eine Thräne mit,
und Freudenthränen
giebt, als ersten Gruss
dem Kind die Mutter
mit dem ersten Kuss;
man wächst empor dann
zwischen Freud' und Schmerz,
da zieht die Liebe
in das junge Herz,
und offenbart
das Herz der Jungfrau sich,
spricht eine Thräne:
ja, ich liebe dich!...«
Silný hlas tu ode dveří

zpíval zároveň ten refren.

Ženy zmlkly.

»Vida, teto,«

smál se Jiří, »ted' as udáš

dobře všechny svoje passe.«

Uhlazen a ustrojený

stál tu v celé svojí slávě,

pansky jaksí ukláněl se.

Lucy vstala. Ku pozdravu

podala mu sama ruku.

»Tohle nebyl špatný nápad,

teto, šat ten slečně sluší,«

hledě na ni poznamenal

s ledabylou uznaností.

Sedli k stolu. Hovořili.

Paní vykládala Lucy

o svých chudých, o svém šití

pro tu dětskou drobotinu,

ukazovala ty stříhy,

látky, plátno, jehly, nitě,

ptala se jí na mínění

o tom, onom. Lucy vším tím

zdála se být zaujata:

naslouchala s pozorností,

zkoumala a posudky své

pronášela pevným hlasem.

Jiří pak je pozoroval

s tím svým zvláštním tahem kol rtů,
výsměšným a ironickým;
chvilkou prohodil vtip, slovo,
kratší větu, chvilku zívł.
Zatím v duši těch tří lidí
tajný nepokoj se hnízdl.
Stará paní mrzela se,
že tak byla vyrušena
při své »Thräne«. K tomu bázeň,
která jaksi na ni vála
z Jiřího slov bezohledných,
z jeho duše, zas tak cizí.
Lucii zjev jeho přines
ovzduší těch dnů a místa,
kde dřív žila, kde jej zřela
prvníkrát; při tom zdál se
být jí nějak proměněným,
nějak menším, mělčím, prázdným.
Napadl ji jeho pokoj,
ony ženské podobizny,
fotografie tam na zdi,
a teď cosi nutilo ji
stopovati s pozorností
každé slovo, úsměv, pohyb;
cítila zas růsti v duši
onu divnou zžíravinu,
která ničí jeho obraz,

vleptaný tam kdesi v hloubi.
Jiří zase viděl sebe
v prapodivné situaci:
ze zápalu zašlé noci
vystřízlivěl, tato dívka
byla mu zde, v bytě tety,
při tom stole, v tomto šatě
někým cizím – nevál z ní už
onen pronikavý parfum
orgie a velký salon
v onom domě; co teď dále?
Vzpomíná, že vlastně nechtěl
učinit, co potom činil –
proč ho napadlo ji vyvést
a sem vést ji? Směšná hloupost!
Jak by byl vstoup nepozorně
na bok srázné, příkré skály:
jedna chvilka nestřežená –
a už letí kamsi dolů...
S resignací fatalisty
přivřel při obraze tomto
trochu oči...

Mluvílo se
zatím dále... Za hodinu
Jiří vstal a poroučel se:
dojde prý teď ke krejčímu
obstarat šat pro Lucii,

leccos koupit a tak dále –
v pravdě hnala jej však nuda
a zvyk starý do kavárny,
na Příkopy, ku přátelům...
Ženy zasedly teď k práci.
Stará paní zabírá se
v vzpomínky zas. Při tom šije,
stříhá, měří. Lucy zručně
ovrubuje jemným stehem
kraje dětských bluz a košil.
Dobrá nálada zas vládne
nitrem jejich. Z venku září
jarní den svým světlým teplem...
Hlasy vřískajících vrabců
z ulice sem zaletají...
Teď se Lucy rozesmála
– poprvé zde – jasným smíchem:
stará paní vyprávěla
o své svatbě; její ženich
v plné parádě už přijel,
vběhne v pokoj, tu však bleskem
obráť se, letí nazpět,
vskočí znova do kočáru,
prohledá tam všecky kouty
a zas truchle zpět se vrací –
ztratil někde svatební svou
kytici!... Až při hostině

po toastech vyloví ji
náhle z nekonečných šosů
spěchovanou, umačkanou –
stará paní tak se smála,
až se zalily jí oči...

IV.

»vidíš, vidíš, dítě drahé,«
(stařenka už tyká Lucy)
»co ta vaše moda umí!
Jak to padne! Je to krejčí!
Ovšem, máš ty také tílko!«
Dopolední zlaté světlo
padá v pokoj. Všude čisto,
uklízeno jako v skřínce.
Plavým leskem blýskají se
obrazů skla, rámy, plocha
spinetu, lenochy židlí.
Lucy stojíc před zrcadlem
dopíná si slední knoflík
nových šatů. Šedá látka,
anglický střih pěkně sluší
tomu urostlému tělu.
Oči její také září
(není ženy, čtenáři můj,
jež by nesla tuto chvíli

s klidem ledovým!). A teta
pokyvujíc hlavou, chodí
kolem ní a komentuje:
»Kde jsou naše staré mody!
kde je doba!... kde ty zvyky!...
Člověk zbyl jen... Jenom na něj
ta s tou kosou zapomněla!...«
»Dost už, teti, ani slova –
kdo pak bude takhle mluvit!«
zahrozila na ni Lucy.
»Nu tak, zdráva roztrhala,«
vesele zas usmívá se
stará paní, dávným zvykem
potřepavši Lucy ouškem.
Za těch pár dní našla v Lucy
nový život. Duše její
byla z oněch svlačcovitých,
které tehdy jenom rostou,
když se mohou vzhůru pnouti
kolem čehos silnějšího,
stromku, keře, neb jen proutku.
Ten pak něžně ovinují
stonky svými, lístky, květem,
splývají s ním v jeden život,
v jeho život nerozlučně;
rána, na něj namířená,
i je stihne, smrtí jeho

končí se i žití jejich...
Tak si Lucy připoutala
tuto slabou duši k sobě;
měla autoritu matky
u té stařenky. Hned z rána
česala ty šedé vlasy,
čepeček jí upravila,
poroučeti musila pak,
co se bude dneska vařit –
v každém hnutí ptá se teta:
»Co ty tomu říkáš, Lucy?...«
S chutí, silou Lucy žije
nový život. Volně, mile
nitro její oddychuje
v tomto ovzduší. Když časem
vzpomene si na dny zašlé,
jest jí, jak by vzpomínala
na ošklivé jakés snění
z dávné, dávné minulosti.
Někdy ani stotožniti
nedovede se s tou »Lucy«
v onom vykřičeném domě.
Jenom jedno rušívá ji:
Jiří. Vidívá jej zřídka,
chvilku z rána, při obědě,
někdy večer. Nevolno jí
vždycky v jeho přítomnosti.

Prohlíží jej čím dál, tím víc
v jeho prázdné vypjatosti.
Protiví se jí vtip jeho,
jímž se jaksi schválně blýská;
z jeho poznámek k ní vane
parfum, který cítila
v dřívějším svém rmutném žití.

Ale vztek jí chvěje vždycky
nad tím bezohledným tonem,
jakým mluví se svou tetou,
s chutí vrhla by se na něj,
se zařatou pěstí bila,
rdousila by jej jak kotě...

— — —

Obě sedí nyní zase
při své práci. V pokoj vejde
stará služka ohlašující
domovníka, při tom měří
její baziliščí zraky
Lucy k šití nakloněnou
vyzývavým zlobným hledem.
Čapku v podpaždí vklouz za ní
ohlášený, odkašlal si,
sivé oči spočinuly
na Lucii, němý úžas
vytřeštil je – však jen chvílku;
jako posel velkých věcí

v slavnostní se v sunul posu:

»Milostpaní, dole ptal se

po třikrát už jakýs člověk

dnes po našem mladém pánu.

Odbývám ho: není doma.

– Kdy prý přijde? – Jářku: nevím.

Ptá se dál na jakous slečnu.

Myslím, že tím mínil tu zde...

tuhle slečnu... Milostpaní,

pěkným věcem na kloub přišel

jsem já dneska. Hanba, podvod,

nejhroznější hřích, jejž spáchal

mladý pán na milostpaní!

Pěkného nám hosta přived

v počestný náš dům! Vím všecko.«

Stará paní zbledla rázem:

»Dost už, dost! Už ani slova.«

»Je to padlá« – domovník zas.

»Ven, ven! A už ani slova.«

»Dbám jen o čest milostpaní –«

»Ven!« a chvějící se vztekem,

jak ji jindy nevidíval,

dupla stará paní o zem.

»Mně to jedno,« uraženě

zabručel si strážce domu

mezi dveřmi. Suchá služka

překvapena tíhla za ním.

»Čeládka,« teď zabouřila
stará paní... »Ale, Lucy,«
konejšivě obrací se
k Lucii, již velké slzy
vyrazily tíše z očí...
»Nech to, promluvím s ním záhy.
On je v jádru dobrý člověk,
vždyť to vidíš, chce mě chránit,
nezná jenom situaci...«
Zas ji líbá, zas ji hladí
na skráních vlas...

»Zde to, ano,«

za dveřmi se ozýval hlas
domovníka... Kdosi vchází...
Lucii krev trne v žilách:
její otec! Rozhledl se,
v kalných očích blýskla radost –
spočinuly na Lucii.
Nyní uklonil se tetě:
»Odpustíte, milostpaní,
vede mě sem svaté právo,
právo otce této dívky!«
teatralně ukazuje
na Lucii, »tak, mé dítě –«
veřej dveří v tom jej bouchla
do zad, Jiří v tvářích hoře
vletěl v pokoj, obě ženy

oddechly si z hloubi duše.
»Přejete si?« chvějným hlasem
Jiří ptá se, poznává jej.
»Já jsem otcem této dívky,
a vy, pane, račte být as
oním smělym odváživcem,
jenž ji vyrval mojí péči —«
»Péče!« vyhrk Jiří vztekle.
»Péče,« přisvědčivým hlasem
opilec dí. »Různý názor
máme, pane, o životě.
Co jest čest? Jen prázdné slovo.
Ale k věci. Já kdys býval
učitelem, ano, pane,
učitelem, divíte se?
Těž já dneska... Osud může
srazit často člověka... Však
pošlapat svá práva nedám...
A má dcera je v mém právu.
Paragrafy jsou mi k ruce —«
»Dost těch řečí,« s náhlým klidem
potupně se usmívaje
přerušil jej nyní Jiří.
Vytáh tobolku a cosi
vtiskl v ruku opilcovu.
Odzbrojen a rázem zkrocen
chopil tento jeho ruku.

»Pane, vy jste čestný člověk,
máte jistě účast s námi,«
jeho bas se v hloubi chvěje
nenadále vděčným hnutím,
»svěřuji vám svoji dceru.
Je mým štěstím, Antigonou
v mojí bídě. Vy jen, pane,
dovedete ceniti ji...

Lucie, ty vštěp si v paměť
otcovskou mou dobrou radu:
Važ si svojich dobrodinců!...

Dovolíte,« k Jiřímu zas,
»abych přijítí směl časem...«
s vychytralým pološeptem
hlavu k němu nakloňuje:
»zbujnět mohla by má dcera,
otcovská však autorita
bude držeti ji v mezích...«

Jiří otevřel mu dveře.
Ještě potřásl mu rukou
dobrý otec, poroučel se
staré paní, na Lucii
pozahrozil a šel...

Ticho,
dusné ticho vládlo nyní
v pokoji. Stoup Jiří k oknu,
na skle bubnuje si rychle

jakýs pochod odměřený.

Náhle obrátí se k tetě,

kteřá úzkostně se dívá

po Lucii: »Pojedeme

na venkov dnes.«

»Ještě dneska?«

»Pojedem hned po obědě.

Připrav všecko. Objednal jsem

už i kočár.«

-- Objednal jej.

Jako střela vyletěl dnes

z kavárny. V něm vřelo peklo.

Mluvílo se totiž leccos.

Kdosi zmínil se i o tom,

že prý Lucy zmizela. Smích.

Na Jiřího sypaly se

dotazy; v té chvíli provál

však jej zas ten lepší pocit:

jako by se na něj díval

pohled oněch modrých očí,

a ta dívka zdála se mu

vznešenější, čistší, vyšší,

než ta celá společnost zde.

Řek jim pravdu. Řek ji vřele,

přesvědčivě z hloubi duše.

Homerický smích tu zahřměl.

Chytrák Jiří! Jaký plášťík!

Jak si výtečně to navlek!
Odvede ji pod svou střechu,
dá jí doma za Cerbera
prostoduchou starou tetu,
které ovšem deklamuje
o kající Magdaleně
s nezkaženou dosud duší –
by se v taji mohl kochat
tímto lepým, svěžím tělem!
Chytrák! Chytrák! –

Za svá slova

Jiří ctí se zaručoval –
nový smích tu odpovědí...
Žluč se rozlila mu krví:
prázdnými je nazval lotry,
hlupáky a lidmi bez cti,
zřek se jejich společnosti
pro vše časy a šel domů.
Cestou hned si najal kočár.
Cesty na venkov se chytil
jako spásitelné kotvy. – –
Ubledlá a oddychujíc
těžce vstala nyní Lucy.
Celé věty draly se jí
na jazyk, však řekla jenom:
»Nejed'te vy, půjdu sama!«
A zas celou tíhou těla

klesla v židli. Neplakala,
neřekla víc, oči její
upřely se jen kams v prázdno,
jak by stihnout ještě chtěla
něco, co jí v dálku prchá.
Stará paní vrhla se k ní...
Jiří prohodil jen přísně:

»Dětinství. Nic. Pojedeme.«

— — —

Čtenáři, jak malicherná
jsou ta naše předsevzetí!
Chtěl jsem s epickým ti klidem
naskizovat obrázků pár
z žití drobných, všedních lidí –
a hle, přiznati se musím,
že se mi teď ruka chvěje,
že mi jaksi oči zvlhly,
na duši že mrak mi leží
marné, plané tesklivosti...
Proti pravidlům všem přísným
sunu se zas do popředí
na místo svých drobných hrdin...
Upomínka... Čtenáři můj,
šleh mi náhle obraz duší
z mojí dálné domoviny...
Pod mým oknem hučí Vídeň,
kroky chodců, rozhovory,

duní tramway cinkající –
a já vidím v dálce, dálce
jednu cestu... Vede z Prahy.
Široký pruh plný prachu,
mořem zelených jde polí,
protíná pár malých vísek,
sklání se a zas se zdvihá,
tu se točí, tu jde zpříma,
jak pás nekonečný plátna
běží, běží, až se v konci
horizontu jeví oku
jako úzká, šedá stužka...
Telegrafní tyče zvučí
monotonní píseň svoji...
Praskot vozu, jenž se po ní
vážným, volným bere krokem,
rozlehlým se šíří zvukem...
Vidím též, jak po ní spěchá
drobný hošík... šťastný člověk!
Spěchá domů na prázdniny,
za ním leží dnů řad teskný,
před ním osm neděl blaha,
a ten hoch radostí slzí,
že už vidí lesklé báně
na kostelních známých věžích...
Znám tu tvář... Ach vidívám ji
na vybledlé podobizně –

je to mojich šestnáct roků...
– Ne, čtenáři, nenapíšu
ti zde žádnou elegii
na svou uplynulou mladost –
byl to vzdech jen – a dost na tom.
A zde v protivném tom místě
člověk věru více nemá
nežli vzdech a upomínky...

— — —

Kočár minul Vysočany.
Hadovitou cestou nyní
stoupá volným chodem vzhůru.
Rozpjatými slunečníky
chránily se obě dámy
před žhnoucími blesky slunce.
Jiří naproti nim sedě,
klobouk v čelo posunutý,
líně kouřil cigaretu.
Teprv nyní sňala Lucy
hustý závoj s obličeje,
její modré oči plaše
rozhledly se po okolí.
Kočár stále ještě stoupá
bokem vrchu. V levo věží
se jak z chmurné báje
hustým dýmem zahalená
šedá Praha. S pravé strany

leží otevřený údol.
Čistým vzduchem prozařujíc
jako zlatý nádech chví se
na něm třpytné světlo slunce.
Všecky barvy jsou tak svěží,
jak by kraj byl právě umyt.
Pestré obdélníky běží
úžice se dál a dále
až ku krajům horizontu.
Železniční násep, cesty
s zakrslými alejemi,
hnědé chlomy, vísky, jež se
tonout zdají v spoustě zahrad,
temně modré lesy dále,
ještě dále modré vrchy,
jaksi lehce nadechnuté,
spíš už jenom vzdušný oblak –
idylické panorama,
nad nímž v modré klenbě nebes
bílé mráčky zvolna plují.
Nevidění skřivánkové
třepotavý jásot sejí
s jasné výšky. Kolem cesty
víří bubny armád cvrčků.
Hlasy lidí, řehot koně,
pronikavý praskot biče
zalehnou sem chvilkou z dáli.

Vzduchem intensivně voní
opojivá jarní svěžest...
Lucy dívá se – však oko
details ty nepojímá –
kamsi ztrnule tak hledí
v neurčito, za to duší
vpíjí celkový ten dojem,
celý jarní den ten v sobě
cítí ležet. Její duše
pod ním v únavě se krčí,
ale je jí při tom blaze –
jest to pocit animala,
jejž po kruté, mrazné době
prohřívá zas žhavé slunce.
Nevzpomíná, jak dřív bylo,
nepřemýšlí, jak dál bude –
přimhuřujíc dlouhé řasy,
dívá se jen, dívá, dívá...
Čtenáři můj, pouze žena
realně zná život žítí!
Pro ni není minulosti,
leda že jí někdy duší
kmitne jakýs dávný obraz,
k němuž cit však moudře mlčí.
Pro ni neplatí též »zítra«,
leda jen, když má jí přinést
šťastnou chvíli... Šťastnou býti

žena umí. Nám je štěstí
prchavým snem, kmitem světla –
její jemné nervy chytí
sen prchavý, zákmit světla,
labužnický vyssají jej
až na slední živný atom...
Ohebná a měkká duše
žije jen tím snem a světlem
jako květina, jež listy
celou plochou obrací tam,
odkud záře slunce padá...
Vytržena, přesazena,
rázem pustí v novou půdu
kořeny své a zas pije
listy svými slunce, slunce...
Kočár vyjel na hřbet vrchu.
Rovná krajina se šíří
kolkolem. Po stranách cesty
v šedě zelenavých vlnách
stojí obilí. Tam řepka
svěží dukátovou barvou
jasně svítí. V řádkovaných
lánech řípy, brambor, řadou
stojí pracující lidé,
dlaněmi si cloní oči,
hovoří a hledí k cestě.
Koně klušou. Jako brána

k příchodu jich otevřená
plna jehlancových květů
stojí nekonečná alej
starých kaštanů. Stín libý
zelenavě padá v kočár.
Černou lomětkou se dívá
stará paní po krajině.
Stín ji osvěžil; teď hledá
Říp a Ještěd, Milešovku,
známé vísky na obzoru,
známé cesty, ukazuje
všecko Lucii; tak jedou,
chvilkou přebleskne jim tváří
světlo slunce; Lucy náhle
rozhovoří se a mluví
o svém dětství, o krajině,
kde je žila; nevolány
vyhouply se všecky šťastné
upomínky na vrch duše.
Jiří mlčel. Jenom někdy
zaklel na žár, na komáry,
drobné mušky. Sundal klobouk,
otřel čelo, zív a kouřil.
V jeho duši při tom bylo
jako v bytě, z něhož lidé
právě vystěhovali se:
žádný předmět, žádný obraz,

žádné hlasy, žádný pohyb –
jenom jakés fádni ticho...
Jeli... Víska... Cesta zase...
Zase víska... Malý rybník...
Mlýn je při něm... Podél cesty
nyní stojí nízké stromky,
třešně, švestky... Jedou dále...
Náhle stará paní stiskla
silně ruku Luciinu:
Baňaté dně rudé věže,
jejichž pozlacené báně
třpytily se jak dvě hvězdy,
vystoupily na obzoru...
»Už jsme doma,« zašeptala.
Jako záblesk zakmitlo to
zrakem Jiřího – však zív hned,
až se zalily mu oči.
Bez biče a pobádání,
jak by tušili cíl cesty,
koně začli rychlej klusat...

V.

Královské a věnné město
má tré tisíc bydlitelů,
jeden kostel, dvacet hospod
pivovar a vinopalnu,
dvoje noviny, jež jednou

za čtrnáct dní objeví se:
»-ýsské Listy«, věrný orgán
opatrných otců města,
»Volný Občan«, bojovný hlas
bezohledné oposice
(genesi jich čtenář najde
o několik stránek dále).
Náměstí je pěkné, velké.
Patricijské domy stojí
kolem něho ve čtverhranu,
nad ně radnice se zvedá
se zarudlou sešlou vížkou,
v jejíž špičce dvojocasý
lev se podle větru točí;
kamenný Jan z Nepomuku
stojí v středu; jednou v roce,
v překrásném měsíci máji,
bývá natřen lesklou hnědí
na obecní útraty.
Hrbolatý křivý chodník
podél pat se domů táhne,
přetínán je smrdutými
stružkami, jež plynou z domů
a jež na náměstí tvoří
filigránské veletoky.
Po celý den starý metař
hromadí tu v drobné kupky

slámu, prach a nečistotu;
vítr pak, či bujná mládež
pravidelně rozmetá je
při dne sklonu; druhého dne
metař skupí je zas znovu.
Z náměstí je pěkný výhled
ku západu; ulice tu
níží se a přes ni vidět
hřbitov s kapličkou a kříží,
černavými cypřišemi,
pomníky (tam v klidu leží
hrdinové městských tradic)
a dál pole, pruhy stromů
podél cest a hnědé skály;
v jednom místě probleskuje
v slunečních dnech plocha Labe;
potom dálka, modrá dálka,
jen zvon Řipu s bílou špičkou
zřetelně v ní rýsuje se.
Chloubou města je však zámek.
Rozlehlá a pevná stavba
s věží, jejíž střecha kryta
barevnými tabulkami,
hrdě ční nad labským tokem.
Věky, které přes ni vály,
nechaly tu také stopy.
Hradní příkop, silné valy,

zed' střílnami opatřená,
stará okna, erby na zdi,
tmavé žaláře a chodby;
a zas v starém sešlém parku
tajuplné pavilony,
fontany a velké vasy
s omšnými amorety;
a zas jedno křídlo zámku
s okny čistě moderními,
s plyšovými záclonami,
s teploměrem na skla rámu;
a tam v parku náhle vejdeš
z rokokové smavé doby
do záhonů zeleniny –
tak tu vážně na tě dýchá
mlčelivý konglomerát
zašlého a přítomného...
Páni z Krajků drželi zde
nad Pikharty kdys svou ruku,
zbožné písňě chvěly tenkrát
korunami stromů v parku;
zádumčivý císař Rudolf
s této věže pozoroval
běh hvězd s mistrem Tycho Brahem;
Banner sídlil tu – lid dosud
vzpomíná té švédské metly
a té jeho pakostnice;

vévodkyně Berry v parku
galantní svá dobrodružství
žila za měsíčných nocí –
patricijské dcerky rády
chodí dneska po těch místech
a tu rdí se vzdychající...
Park je otevřen teď městu.
Zámecký pán žije v dáli.
Správce jeho, tuhý Němec,
sídlí v zámku v onom křídle,
kde jsou okna s teploměry.
Letný pán ten, vážný, přísný,
před nímž zdaleka se smeká,
jemuž chudina a mládež
na setkání – starým zvykem –
ruku líbá, velké slovo
vede v žití toho města.
Není činný na radnici –
nemá k tomu dosti času:
správa panství nad to ještě,
pětadvacet roků drží
okresní už starostenství –
ale intimní jsa přítel
pana purkmistra, je radou
ve všech spletitých mu věcech.
(»Volný Občan« perfidně se
o tom často vyjadřuje:

Hlava města na radnici,
ale svatý duch je v zámku. –
Pod čarou pak feuilletonem
průzračně dost povídává,
že prý ještě intimnější
přátelství pan správce chová
k tlusté paní purkmistrové –
ostatně v tom celé město
nevidí nic závadného.)
Nový most přetíná Labe.
Pěkným hájem lip a dubů,
jejichž sněti ve výši se
dotýkají tvořice tak
divadelní šumnou klenbu,
dojde k druhému se městu.
Jeho jménem rozchvívá se
v Čechách každá zbožná duše:
poutnické to svaté místo
s chrámem, posvátný kde obraz
způsobil prý na tisíce
zázraků... Z nich podnes tyje
kapitola tlustých kněží,
sta a sta pak dobrých lidí,
již tam v nízkých domcích sedí
celý podzim, celou zimu,
jako pavouk ve své skrejši;
když pak z jara začnou vláti

korouhvičky venkovanů,
mariánské písně plní
celý okres, když tu spějí
družičky a zbožné baby,
bujní hoši, snědé holky
ze všech končin naší vlasti
k tomu místu – vyhrnou se
s plátěnými svými krámky,
lapají ty zbožné duše,
vyssají je, jak jen možno...
Toť as místa, kudy vedla
stará paní svoji Lucy
druhého dne po příjezdu...
Čtenáři můj, pozorovals
někdy život v mraveništi?
Filistrovský hmyz ten žije
pravidelně, maloměstsky.
Všichni znají se a každý
určitou má práci denní,
vyjde z rána, potká druha,
tykadly se omakají,
jakby vyprávěli sobě
sny z té noci uplynulé,
drobný klep a novotinu,
pak jde každý dál svou cestou
a hned setká se zas s jiným,
postojí zas, porozpráví

a dál spěchá. Znají as už
každý pohyb těl svých, znají
nejjemnější odstín nitra,
všecko ze svých minulostí –
a přec sladký zvyk je nutí
letmo spolu pohovořit
zas a zas jen o témž, o témž
jako včera, tak dnes, zítra.
Při tom konají svou práci
jaksi mimo, jako něco
vedlejšího; přijde večer,
navrátí se v mravenišťe
a zas po všech chodbách, sínkách
seskupeni dva, tři, čtyři
stojí až do pozdní noci
v zajímaných rozhovorech.
Však ten rozruch, když v ně padne
cizího cos!... Jako diví
pobíhají, vyzvídají,
zanedbají práci denní,
tykadelkem křeč jim chvěje,
nervosní jsou... shlukují se,
debatují... kurážnější
vrhají se na ten předmět,
se všech stran si prohlednou jej,
oklepají a pak běží,
až se hlavičky jim třesou,

nazpět v plenum... –

Bleskem letla

zpráva městem: Přišel Jiří
se svou tetou, přivezli si
domů jakous cizí slečnu.
Kdo to? Kdo to? Není z přízně
(důkladně se v městě znají
všechněch členů rodokmeny),
tak jen fantastické bájky,
kombinace, povídačky
po městě se rozletají,
než i vyprávěči sami
nemohou jim dobře věřit.
Není okna v celém městě,
kde by, když šly dámy mimo,
neobjevila se hlava
s kritickou dvojicí očí;
kdo je potkal na ulici,
na náměstí, v panském parku,
zastavil se, ohlížel se,
druha chyt a dlouho, dlouho
postál s ním a hovořili...
Odpoledne kolem druhé
vybatolila se z domu
tlustá paní purkmistrová.
Pivoňkový hedváb šatů,
světlé rukavičky k loktům,

klobouk, plný klátících se
višní, květů, pestrých peří,
hlásaly všem dobrým lidem
cíl kýs velký této cesty.
Den byl žhavý. Perly potu
tryskaly jí v plných tvářích
do dvou rýh se slévající
vedle nosu. V temně rudém
stínu svého slunečníku
drobným nehoupavým krokem
jde tak, spíš jakoby plula,
hlavou točíc v pravo v levo
děkuje všem slušným lidem:
»Guten Tag!« a »Pozdrav pánbů!«...
Zadní stěnou přilehaje
ke zdi zámeckého parku
čelem hledě v lány polí
stojí dvorec Jiřího.
Paní purkmistrová vešla
na rozsáhlý dvůr. Krom slepic,
hus a kachen, hejna vrabců,
holubů pár, vrtících se
na kulatém holubníku,
neviděla ani tvora.
Žhavým vzduchem rozleval se
zápach stájí, vůně sena.
Paní purkmistrová míří

kolem bytu šafářova
k jednopatrovému domu
na zad dvoru. Žena jakás
vyšla právě, uhlídá ji,
otře ruce o zástěru,
běží k ní a líbá ruku.

»Pozdrav pánbů, nechte, nechte,«

blahosklonně nastrkuje
ruku paní purkmistrová,

»paní radová je doma?«

»Ano, prosím, jednostpaní,«

(»paní radová« je titul
tety Jiřího).

»Pan Jiří?«

»Také doma, jednostpaní.

Sedí s šafářem a píšou.

Ňáké účty. Milostpán teď
sám chce převzít hospodářství.

Zůstal tady. Počítají.«

»A ta slečna? Kdo pak to je?«

»Nevím, prosím, jednostpaní,

Člověk řek by, že to bude

dcera naší jednostpaní,

ale není. Sama nevím.

Jsou tam spolu –«

» Dobře, dobře –

nechte, nechte.« –

Je to pokoj

veliký a vybílený,
židlí pár, stůl, velká skříň
z temně dubového dřeva
s řezanými ornamenty
jediným jsou nábytkem tu.
Se stěny se dívá z rámu
olejový Hus a Žižka,
mezi nimi na podstavci
stojí soška Poděbrada –
otec Jiřího tu ztrávil
delší půli svého žití –
obrazy ty, nábytek ten
jsou tu jeho upomínkou.
Stará paní sedí s Lucy
u otevřeného okna;
jetele lán venku leží
v stínu domu; pampelišky
dukátovým svým květem
proskakují tmavou zeleň.
Cvrčkové v něm hlasně chřestí.
Jaksi bezmyšlenkovitě
drží Lucy v ruce knihu
dlouhou, úzkou, v staré kůži
s pozlaceným ornamentem.
Tu jí stará paní našla,
je to milý soudruh z mládí:

Novalis. A stará paní
vzdychá slastí: »Čti jen, dítě!
Ach, ten Heinrich z Ofterdingen!
Blave Blume! Přečti si to!
Já ho četla celé noci!« –
Paní purkmistrová vešla.
Hlasný výkřik. »Ach, Frau Rāthin!«
»Ach, Frau Bürgermeisterin!«
Objaly se. Vodopády
neposlouchaných slov plynou;
v posled paní purkmistrová
usedne si. Bystrým okem
dvakrát, třikrát změří dívku,
teta zachytí ten pohled.
»Moje Lucy,« představuje.
»Ach, mě těší, s' freut mich, s' freut mich.
Na dlouho k nám?«
Lucy rdí se.
»Na vždy, na vždy,« teta rychle.
»Slečna žila dříve v Praze?«
»Ano, v Praze,« Lucy spěšně.
»Nevím, nevím, jak se bude
líbit slečně ten náš život.
Fádní venkov, malicherný,
nehlučný, bez interusu,
prostí lidé – slečna, tuším,
zvykla asi jiným kruhům –«

»Ne, má Lucy,« přerвала nit
stará paní, »bude tady
zcela jistě spokojena.

Ba, ten venkov svědčit bude
jejím nervům, jsou tak nějak
rozrušeny –«

» Jistě, slečno,

tady nabudete zdraví.

V případě tom jistě, jistě.

My zde žijem idylicky.

Spořádáme nějaký výlet,

zábavy – však, smím snad ptát se:

není slečna zasnoubena,

nemám vlastně gratulovat?

Snad pan Jiří –«

Lucy hoří

vnitřním ohněm.

»Chraň ji pán bůh,«

rychle vpadá stará paní,

»to by byla pro ni trefa!

Raděj bych jí vlastnoručně

přivázala kámen na krk

a tam potopila v Labi!

Aber sagen Sie mir lieber,

werthe Bürgermeisterin,

co je nového? Co město?

Naši známí?«

»Ach, Frau Rätin,«

z hloubi duše oddychla si
nyní paní purkmistrová,
»mnoho, mnoho. Myslete si,
doktorka zas...« (doktor totiž,
hlava městské oposice,
vydavatel »Občana«, byl
zapřisáhlým nepřítelem
pana purkmistra), »ba ano,
je to ženská beze studu,
viděli ji ondy v lese
v tuze důvěrném tête à tête
s panem adjunktem! Nu, věru,
ona má v tom přec už praxi,
bůh ví, kolikátý už to!
Ostatně se časem zdá mi,
že to rodinným je zvykem:
denken Sie sich, doktor klidně
na to řádění se dívá –
ovšem, svědomí! Frau Rätin,
před týdnem zas musil poslat
služku do Prahy! Nu hleďte,
to je městský mravokárce!
Ten chce pošpinit čest moji!
Jeho plátek psal zas ondy
– hanba mluvit – o mně, o mně
a o našem panu správci!

Ničemnost!« Choť hlavy města
zarděla se jako krocan
od čela až ku lalochu;
dál se sunou historie
nechutné a skandalosní,
celá městská oposice
v půl hodině tady stojí
ve špinavých nedbalkách svých;
»člověka jen to můž těšit!«
končí paní purkmistrová,
»že je celá naše strana
v tomhle jako křišťál čistá. –«
Ještě několikrát jemně
dotekla se skořepinky,
v níž tak pevně krylo se jí
tajné jádro cizí slečny –
vždycky marně: za to platně
začínala vždy a znovu
sahat do kalného proudu,
jímž se valí život města...
Dvě hodiny seděla tak.
»Teď, Frau Rāthin, poroučím se,
s bohem, slečno, shledáme se
na nějakém výletu, nu,
sbsubnujeme záhy něco.«
Povznesena – jak už bývá
každý člověk, když byl našel

třísky v oku spolubližních,
jak páv vyšla šumíc pýchou
z dveří paní purkmistrová.

»Vidíš, Lucy, taková je,«
povzdychla si stará paní,
»ted' dej pozor: dnes či zítra
přijde její nepřítelka,
doktorka; a všechno tohle
budeš zase slyšet od ní,
ovšem, že jen změní jména.

A je nejsmutnější při tom,
že to všechno bude pravda,
jako pravdou je to dnešní.
Je to svět! Za našich časů
přece takhle nebývalo!...«

Lucy vytrhla se. Dosud
dívala se zamyšleně
na vlnivá jeteliště:

»Ale, teti, řekni mi jen,
co je to zde za poměry?
Odkud tohle nepřátelství
mezi dámami?«

»Ah, ano,
to je pěkná historie.
Zrovna jako anekdota.
Pár let tomu, byly obě,
doktorka i purkmistrová

vůči sobě jako sestry.
Třetí v jejich spolku byla
paní sudí. (– Nebožka teď –.)
Ty tři byly všude spolu,
na besedách, na procházce,
na zábavách, děti svoje
v kolíbce už určovaly
za sebe – nu, příslovečným
mohlo být to přátelství!
Zatím sudí stal se radou
kdesi u krajského soudu.
Přátelství to trvalo dál.
Doktorka i purkmistrová
den co den tam psaly listy –
dva, tři roky tak je psaly.
Milá radová tu zemře.
Rada, muž to vypálený,
škodolibý starý satyr,
pošle drahým přítelkyním
ženy svojí na památku
velkou bednu. Sezvaly si
paniček pár ještě z města
a teď plny vzdechů, stesků
otevrou ji. Balíky dva
leží uvnitř, nápis na nich:
Milostpaní purkmistrové,
milostpaní doktorové.

Na dvě kupy rozdělí se
zvané dámy. Balíky se
opatrně rozpečetí.
Psaní v obou, samá psaní!
Ta, jež psala purkmistrová
radové, má doktorka teď,
a zas opak. – Neptej se jen,
jak skončila ta scena!
Obě div se neporvaly!
Všecky listy od a do z
byly jedna pomluva, klep,
choulostivá historie,
inu, vše, co nejhoršího
o té druhé! A jak jedna
tak i druhá! Druhého dne
bylo toho plné město,
to byl ruch a šum a život,
jak by byla revoluce
vypukla! A od té doby
jedna druhou nenávidí
jak své hříchy! Teď to rostlo.
Přišli do toho i muži.
Doktor s purkmistrem, dřív dobří,
přenesli spor na radnici,
v správu města. Doktor začal
zvat se nyní »Mladočechem«
purkmistr zas »Staro-«. Doktor

založil list a teď hřímá
každých čtrnácte dní do nich;
konečně i purkmistr se
vhoupł v sedlo. Založil též
noviny své. Teď se perou
zrovna na nůž...

O vlku řeč –

vidíš tam tu štíhlou dámu?«
ukazuje paní Lucy
přes jetel a pole k cestě,
»to je paní doktorová.
Jde k nám. Tak se jenom připrav...«

VI.

Podél Labe k blízkým lesům
kvetoucí se šíří luka,
po těch lukách středem běží
úzká, písčovitá cesta,
po té cestě hýbají se
nyní volným, dlouhým tahem
klátící se slunečníky,
jeden, dva, tři, čtyři, pět, šest –
třicet bys jich napočítal;
světlé dámské toalety
pod nimi se pestří v slunci
kolem nich pak s prava, s leva,
na polo k nim obráceni,

pošvihující si hůlkou
poskakují seladoni.
Slunce lije přímo oheň
z modrošedivého nebe
na tu louku. Země pálí
pod nohama. Sprahlá tráva
temníc schlípuje své listy.
Hlavy kvítků visí dolů,
jakby byly nalomeny.
Intensivní těžké vůně
leží ve vzduchu. Sta cvrčků
plní pekelným jej vřeskem,
zdá se, jakby miliony
kapek taveného kovu
tříštily se o skleněnou
desku...

 Tlusté dámy v sboru
pracující kapesníky
po svých lících libují si
každou chvíli: »Je to počas!
Vydařilo se to dneska!«
Plavovlasé, modrooké
dcerky patricijské kráčí
plny štěstí. Jeť jim svátkem
taký výlet. Staré vtipy,
každý nejhoupější nápad
jejich dvorných kavalírů

odměněn je vděčným smíchem.
Jejich prázdný, mělký život
v dnešním dnu má nový mezník:
budou totiž vzpomínati
asi takto: Po výletě
za čtrnáct dní, měsíc, za dva
stalo se to... Ubohé ty
naše dcerky patricijské!
Do čtrnácti roků sedí
s kratičkými suenkami,
s vlásky na zad sčesanými
v školní škamně svého města.
Pak se pošlou starým zvykem
do Zákup kams k zbožným sestřám...
O vánocích ukážou už
matky se slzami blaha
čistě psaná blahopřání
v čisté němčině. Dva roky
tráví tak tam, navrátí se
v dlouhém staromodním šatu,
vlas nad čelem rozčísnutý,
v zadu visící dva copy,
s okem sklopeným vždy k zemi,
s hospodářstvím vědomostí.
Šťastná máť je vede nyní
do světa. Jdou k panu správci,
purkmistrovi, ku všem radním,

ku všem městským kapacitám.

Dcerka je tak tichá, skromná

jako fialka. Máť září:

bezvadně se vyjadřuje

dítě její v druhém zemském;

od jeptišek přivezla si

kupu svatých obrázečků

za pilnost a dobré mravy;

doma všude jest jí k ruce,

myje, vaří, pere, žehlí;

otci k svátku tajně chystá

pestrobarvých střevíců pár;

kolem páté odpoledne

kráčí s modlitební knížkou

přes most v ono druhé město

a tam v chrámě klečívává

vždy po celé požehnání

před zázračným obrazem.

Za čtvrt, za půl roku na to

zponenáhlu přijde změna:

copy zmizí, vlasy v předu

nad čelem jsou přistřiženy;

šat je ušit podle mody;

svaté obrázky své rozdá

mladším svým sourozencům,

v neděli jen jde v chrám páně

a jen proto, že to zvykem;

vynajde si přítelkyně,
s nimiž během čtrnácti dnů
věčné přátelství si slíbí,
které až i měsíc trvá;
památník má, kam psát musí
každý tvor, jenž s ní se setká;
potulný pak mistr tance
zasvětil ji v umění své
(jednou za rok s matkou jede
do Prahy v čas karnevalu
na ples studentský), čte ráda
(matka chtěla, by nepozbyla
klášterních svých vědomostí,
odbírá jí »Gartenlaube«),
často při lektyře pláče;
Wernerku a Heimburovou
pozře tak, jak máti její
vyssála kdys Marlittovou;
z našich poetů si cení
písně Jablonského, Háalka,
dluží si je, vzdychá při nich,
krasopisně opíše je
v album zlatě oříznuté;
dvě hodiny denně šije
na své výbavě, již chystá
bona fide plna předtuch;
k podvečeru chodívává

po náměstí s přítelkyní,
svěřují si svoje touhy,
svoje snění, však jen z pola:
v hloubi dušičky té leží
vždy rek jakýs, baron, hrabě,
důstojník či aspoň doktor;
dvě tři platonické lásky
uzavírá se studenty;
proti nástrahám a léčkám
maloměstských Don Juanů
chrání ji – ne oko matky,
ač ji ostříhává bděle –
ale přirozená její
chytrost... A tak leta plynou...
Ve dvacátém osmém roce
patricijské naše dcerky
usvádají. Vědí o tom,
vzdalují se veřejnosti;
s otrávenou resignací
chodí zas na požehnání;
s jízlivostí nenávidí
ony mladší družky svoje,
které dosud plně kvetou;
jazyk jejich postrachem je
všemu městu... Jinak ovšem,
je-li máti prozřetelna
a jí sama najde muže:

dohodnou se, poslušná dceř
změní reka svojich snění
s prostým, všedním buržoou
a je šťastna, že ji minul
směšný osud staré panny.
Žije... srdce umlčené
znenáhla však začne stenat,
chvíli tlumí je – pak rázem
v první otevřenou náruč
uvrhne se – svědomí hlas
nekárá jí, vždyť tak žijí
všecky jiné – ona při tom
decentní je vzornou paní,
pevně vede správu domu,
o muže se řádně stará,
děti vychová tak dobře,
jako ji kdys matka její,
tloustne při tom a je ctěna
celým městem...

Ubohé vy

dcerky naše patricijské,
dávné lásky mého jara,
vybledlé mé upomínky!...
Mladí c. k. úředníci,
městští synkové, již otcům
pomáhají v hospodářství,
obchodě, a jejichž domy

k vládnoucí se hlásí straně,
starají se o zábavu
mladých slečen. Jiří kráčí
s klidem staršího již muže
vedle paní purkmistrové.
Paní purkmistrová sdílí
s ním ty pikantní své klípky
o všech neznámých a známých
druhé strany. Jiří chvilkou,
jako každý slušný člověk,
zasměje se, řekne cosi,
při tom myslí vytrvale
na svůj mlýn a hospodářství...
Se vztekem a těžkým srdcem
rozloučil se s pražským žitím.
A když jeho kočár vjížděl
do vrat dvorce, kde se zrodil,
kmit mu hlavou velký nápad:
bude klidně hospodařit
na oteckém statku, bude
dohlížet na polní práce,
účty sám vést, cizí lidé
beztoho jej okrádají;
během dne tak unaví se,
večer s poklidem si lehne –
parfum Vergilových idyl
voněl z těchto snů a plánů,

v obraze tom rozkochal se
a zas zdál se sám si býti
kýmsi větším, povzneseným,
což mu dobře lahodilo.
Jak dál bude – nepomyslíl,
jen vše převzít, hospodařit.
Hospodaří – jeho chasa
často vypuluje oči
nad tím oním nařízením,
odmlouvat však netroufá si.
A teď Jiří snuje plány
a jen plány.

Purkmistrová

jako maně několikrát
zavadila otázkami
o Lucii. Vyhýbavě
odpovídá na ně Jiří.
(Poměr jejich ustálil se.
V hloubi duše Jiří míní,
že, ač hloupě, jednal čestně.
Lucy žije nyní tady
v zátiší a nikým znána;
tetě, již je tolik dlužen,
je ta dívka celým žitím,
a je dobře. Ono kouzlo,
jímž jej kdysi oči její
zaujaly, pravda, zbledlo;

zcela jiným zrakem dívá
teď se na ni: zrakem muže
na půvabné dívčí tělo.
Cítí často vzteklou touhu,
když ji vidí nakloněnou
nad knihou neb jakýms šitím
a ta plná její ňadra
když se v taktu pohybují –
stisknout je, ji sevřít v náruč,
až by přimkla oči vášní –
přemne však jen rukou čelo
a sám sebe v duši kárá
posmívavou ironií.
Jinak nepříjemně dráždí
jej ta celá její bytost.
Jsou-li všichni pohromadě,
padá na něj z její duše
zvláštní tíha. On v ní cítí
vždycky cosi silnějšího,
čistšího – a to jej zlobí.
Před oči si stále nutí
její minulost – však marně;
v posled ve své ješitnosti
namlouvá si, on že vlastně
přetvořil ji, očistil ji,
on že navrátil ji světu
takhle klidnou, takhle silnou –

a tu hodí hlavu stranou.)
Špička výletu již vešla
v klenbu lesa. Oddychla si.
Lucy s tetou zavěšená
kráčí v zadu. Paní sudí
baví je. Je pražská dáma,
již sem v toto hnízdo zavál
osud mužův. Teskní nazpět,
vzpomíná na pražské známé,
známá místa, mluví rychle,
úsečně a skorem sama.
Teta místem jenom vpadne
slovem, větou. Lucy mlčí.
Znavena je polo žárem,
polo styky posledních dnů.
Celé městské mraveniště
tykadly ji omakalo –
ó ty chvíle plné strachu!
Připadala si jak zloděj,
jenž se s lupem kdesi skrývá,
ale kolem této skrýše
duní stále, stále kroky
stihatelů!...

Přišly všecky:

paní sudí, paní berní,
paní doktorka a čtyři
radové, tři vážné vdovy –

zkrátka celá honorace.
Vyzvídavé, bystré zraky,
mrštné jazyky se stále
zabodávaly jen do ní.
A ta dobrá stará paní
s nevídanou obratností
všecky, všecky odrazila!
Lucy se jen chvěla hrůzou
při pomnění: Kdyby jednou
ty se všeho dověděly!...
Jak i jinak jevil se jí
nyní tento nový život!
Cítila jej, žila jej tak
s celou silou svojí duše;
žhavým studem chvívala se
při obrazech z minulosti,
jež se maně někdy kmitly
před očima duše její.
Je teď čista – ale schází
cos jí přece – sama neví,
jak to jenom pojmenovat.
Jakás meta, k níž by spěla,
jakés »něco«, proč tu žít.
Horror vacui ji děsil
za noci, když z lože zřela
otevřeným oknem hvězdy
a kdy maně poslouchala

žalostný zpěv žabích houfů
z poblízkého rybníka...
Jenom staré paní k vůli
vyšla dneska na ten výlet.
Vybledlé ty staré oči
stále po ní točily se
starostlivě, hádající,
že to venkovská jen nuda
tísni drahou mladou duši.
Tedy šla. Před starým zámkem
společnost se shromáždila.
Všichni městští seladoni
s duchaplnou řečí na rtech
shrnuli se kolem Lucy.
Všichni protivně tak směšni!
Lucy připadala sobě
jako slípka, která zbloudí
na dvůr cizí: kohouti ji
sotva shlednou a už běží
od svých dobrých, známých slepic,
každý k ní jen, každý bije
o zem křídlem, nadýmá se,
soky pere a jak může
nejkrásněji zakokrhá.
Ledový chlad jejích očí
odehnal je. Vrátili se
k dobrým patricijským dcerkám,

které plny žárlivosti
prohlížely si zjev její...
Výletníci došli nyní
na určené místo. Svah to
v stínu dubů. V husté trávě
usedli si. Vzduch tu ležel
ještě žhavější než venku.
Matky vyndávaly z tašek
bábovky a cukrovinky.
Seladoni přinášeli
vodu z blízké studánky.
Zapocená čela, tváře
leskly se. I Jiří přines
sklenku vody. Lucy pila.
Stará paní podělila
děti svoje holoubátky.
Jedlo se. Pak starší dámy
sesedly se. Purkmistrová
zašla jenom mezi mládež
a tu hlasně zavolala:
»Frau von Fischmeister, ich bitt' Sie,
vezmou tady tyhle mladé
pod své žezlo!«

Paní radní,
Frau von Fischmeister, teď vstala,
suchá s neženskými tahy,
slečny svolala i pány

do kruhu a proslovila
krátký návod k »sekretáři«
Hráli tedy sekretáře.
Seděli tak v trávě v kole,
každý psal na drobné lístky
nápadly své. Paní radní
komanduje. Lucy nechtíc
nijak hry se účastniti
sedí stranou podle tety.
Stará paní s účastenstvím
sleduje ty známé šprýmy,
směje se a opírá se
o rameno Luciino.
Jiří z prvu taktéž váhal,
pak hrál přece. Seděl vedle
štíhlé dcery paní berní.
Rozkošná ta plavovláska
s okem modrým jako chrpa,
opálenou pěknou rukou
mezi hrou si sňala klobouk.
Jiří maně naklonil se
k její hlavě. Náhle vdychl
intensivní těžkou vůni
topolové pomády,
která vála z jejích vlasů.
Rychle vdechł ještě jednou
a zas ještě. Ona trochu

otočila k němu hlavu,
a v těch očích Jiří viděl
blýsknout cosi báječného.
Jakoby tam tancovalo
sta a sta malinkých gnomů
v třpytných fialkových šatech.
Sladký pocit rozechvěl mu
všecky nervy. Řek jí cosi.
Usmála se. Paní radní
volala je k pořádku.
Hráno dále. Paní radní
vyzývala znovu Lucy,
teta též jí domlouvala.
Jaksi kysele tu Lucy
povstala. Pak paní radní
aranžuje »slepou bábu«.
Bába padla na Jiřího.
Hned mu zavázány oči,
kruh se rozprch s hlučným smíchem.
Ale planoucím svým zrakem
postih ještě dobře Jiří
běh té štíhlé plavovlásky.
Hustou travou běží za ní,
ona stojí... ještě stojí...
již je u ní... ještě stojí...
vztáhne ruku... ona silně
najednou jej přes ni pleskne,

dá se v útěk...

Zatím Lucy

volným krokem vzdálila se.

Pryč ji něco vyhánělo

od té cizí veselosti.

Ohledla se. Stojí v klenbě

borového lesa. V zadu

míhají se bílé šaty

výletníků. Křik jich slyší,

zrychlí krok a spěchá dále.

Dusná vůně pryskyřice

lahodí jí, vdychuje ji

plným douškem. Při tom smetá

s obličejů tenká vlákna

pavučin. Zas ohledla se...

Ticho... Vidí jenom rudá

lesklá těla starých sosen...

Chce jít dále... náhle stane...

hrůzou div že nevykřikla...

Před ní, pod tím jedním stromem

na šedivém velkém pledu

leží muž, a jeho oči

klidně, pevně hledí na ni.

Temně hnědé velké oči,

pravé hledí jaksi stranou

jak u lidí, jimž je zvykem

čísti leže. Svítit zdají

v zapadlých se tmavých důlcích

v zhublé voskovité tváři,

které zelený stín snětí

dává příšerný vzhled stuhlé

mrtvoly; vous řídký, hnědý

rámuje ji, vybledlé rty

sevřeny jsou – takto hledí

podivný ten člověk na ni

beze slova, bez pohnutí.

Lucy v strachu, ale přece

přikována tímto hledem

táže se ho (jiného nic

v chvíli té jí nenapadá):

»Račte též být výletníkem?«

Neznámý děl tiše: »Ano.«

»Z našich?«

»Z vašich? kdo pak je to?«

»Paní purkmistrová – – –«

»Ha, ha,«

sípal v smíchu, »podařeno!

Přece někdo, jenž má o mně

lepší mínění! Nu, díky!

Já, dekretovaný tulák

rodné obce, já mám býti

na výletu honorace!

Ne, já jsem tu výletníkem

pro sebe!« a rozkašlal se,

»moje stará dobrá matka
míní, že mi tyhle stromy
vrátí pokažené plíce!«

odplivoval, natáhl se
jako znaven touto řečí.

»Dělám jí to tedy k vůli –«
a zas kašlal.

»Tož se šetřte,
nemluvte,« už lítostivě
spjala k němu ruce Lucy.
Rozesmál se: »Aj, tvor lidský,
jenž má ještě se mnou soucit!«
»Nevěříte?«

»Věřím, ano,
lítujete, ale v duši
šeptáte si: pane bože,
pomodlím se dneska k tobě,
že v tom nejsem jako tenhle.«
»Nevěřte si!« podrážděně
Lucy vyhrkla, »já řeknu,
co si myslím: Chtěla bych být –«
»– místo vás v tom!« dodal v smíchu.

Kašel zas jej chvíli držel.

»Takhle řekne každá dívka
před dvacátým čtvrtým rokem.«

Chvíli ticho. Upjatě zří

Lucy v jeho pravé oko,

v duši pracuje jí jakás
nadhledská a hrozná síla,
najednou se tiše zeptá.

»Víte, kdo jsem?«

»Lucy! Lucy!« –

rozlehá se nyní lesem
chvějící hlas staré paní.
Lucy ohledla se. V očích
mžilo se jí. Stará paní,
purkmistrová, paní sudí
chvátají sem.

»S bohem, s bohem,«

zašeptala Lucy.

Pohled

naplněný pohrdáním
z tmavých očí nemocného
zalet k paní purkmistrové.

»Dítě moje!« stará paní

chytí obě její ruce.

»Přišli páni právě, slečno,

vřele přejí si vás poznat,«

hovořila paní sudí.

»Náš pan správce s panem sudím

und mein Alter,« dodávala

rychle paní purkmistrová.

Lucy kráčí beze slova

se skloněnou hlavou.

»Ten tam,«

ukazuje purkmistrová,
»je zlý člověk, Jakobiner,
sběhlý student, verkommenes
Individuum. Hat er doch
Ihnen nichts gethan?«

A Lucy

zakroutila jenom hlavou.
»Chudák jeho stará matka!«
litovala dále suše
purkmistrová, »chtěla mít
doktora! Sein Vater war nur
ordinärer Schmiedeselle.
Inu, krev se nedá změnit.
Co je Pöbel, bude Pöbel.
Šťěstí pro ni, sag' ich immer,
jsou ty jeho souchotiny.«

Rozjaření, v smíchu, zpěvu
vraceli se výletníci,
když už na západě bledl
poslední pruh červánků...

A v té chvíli v jedné krčmě
seděl sešlý starý člověk
v kruhu denních hostí. Křížem
složeny měl nohy, na nich

zaprášenou vetchou obuv,
hlasně mluvil bje pěstí
v plochu dubového stolu.
Pozorlivé posluchačstvo
místy přisvědčovalo mu.
Drobní domkáři tu byli,
obchodníci, jeden radní;
starce častovali pivem,
připíjeli, ťukali s ním.
Stařec řečnil o svých právech,
právech otce na svou dceru,
nedá unést, vyrvat si ji
ani hrabětem; má k ruce
paragrafy, policii;
vzdělaným je člověkem, byl
učitelem na vesnici
kdesi v dáli; osud stih jej
krutou ranou; jeho dcera
oporou mu byla v stáří,
jeho dobrou Antigonou,
žila, ano žila dříve
v domě prodajném, však co je
komu do toho? Co dneska
značí ještě čest? Jen slovo!
Hloupé slovo! Jeho dcera
třebas nevěstkou, přec rovnat
může se svou vnitřní cenou

každé jiné řádné ženě!
Ten, jenž tajně mu ji vyrval,
jenž ji zavlek sem v svůj pelech,
navrátí ji! Musí, musí!
Trest se též mu neodpustí!
Nejsme někde v Orientu,
kde snad možno dcery loupit! –
Hlomožil, pil, rozohnil se,
mluvil dále. Každé slovo
jako blahodárná manna
padlo v duše posluchačů,
dál jej častovali pivem,
vínem, kořalkou, až v posled
šedá hlava starce klesla
na stůl. Začal hlasně chrápat...

VII.

Jako spokojený stařík
z rohu náměstí se dívá
nízký, čistý hnědý domek
zamřížovanými okny.
Kolemjdoucí (hlásí-li se
ku praporu vládní strany)
uctivě a slepě jaksi
pozdravují v krajní okno.
»Volný Občan« však v ně cílí
každých čtrnáct dní svým vtipem,

jeho stoupenci se zubí
zlobně v ně a vyzývavě –
a přec v okně tom je klidno,
po celý den nemihne se
lidská tvář v něm, tiše visí
obloukovitá dvě křídla
záclon krajkových až dolů.
Za nimi však v stínu skryta
po celý den nad punčochou
sedí paní toho domu.
Jako stará zlobná sfinga
s fauteuilem se zdá být srostlá,
nepoustane, nepohne se,
jenom její tlusté prsty
pohybují mrštně dráty.
Ostré brejle v rudých lících
sedí na širokém nose,
pod skly hrá dvě šedých očí
jako kapky rtuti. Měří
náměstí si s prava v levo,
z dola nahoru, a pranic
neujde jí; člověk, zvíře,
papíru list větrem hnaný,
žádné okno na náměstí,
žádný vikýř v ploše střechy.
Vdova letná to (muž její
býval kdysi prvním radním,

při podzimních honech vrazil
mu kýs nemotorný střelec
celý náboj do břicha),
dceru má, již třicet vesen
činí hořkou jako ocún,
skrovné příjmy domu, polí
stěží dovolují vést jim
slušný život patricijek –
a tak z života jí zbývá
trpký vztek na vlastní osud,
nevraživost na rod lidský.
Jako onen starý Merlin,
o němž pění romantici,
u okna dlí na výstupku,
bystrým zrakem pozoruje
života vznik, zanikání;
v její hlavě složeny jsou
minulé a příští časy,
všecky nejtajnější činy
křehkých městských spolublízních –
a to všecko jest jak balsám
její rozezlené duši...
Bylo to den po výletu.
Záhy z rána kolem osmé,
kdy se po náměstí loudá
městská mládež s kabelkami,
vyšla paní purkmistrová

nad obyčej rychlým krokem
z domu svého. V dlouhém plášti
barvy kávové, jenž v chůzi
nepokrytě ukazoval
bílou spodničku, bez pudru
na lících, a vlasy zřejmě
nečesané, nepálené,
chvějíc chřípěmi, šla přímo
k domku v rohu náměstí.
Vešla v pokoj. Na výstupku
u okna ční nad punčochou
vážná přísná paní domu.
Frau von Fischmeister tu sedí
ve vojenské přímé pose
vedle ní. Dál v polokruhu
paní komisarka, dáma
plná pih a šilhající,
paní poštmistrová, tenká
s voskovitým obličejem,
Frau von Janík, sešlá vdova,
majitelka čtvera domů,
všecky v pláštích, u všech čouhá
dole spodnička a všecky
jen tak nakvap učesány.
Stranou opírajíc ruku
o piano stojí suchá
svadlá dcera paní domu.

Paní purkmistrová stane
v prostřed jizby beze slova.
Zraky její setkaly se
kmitem s očima všech paní,
kývne třikrát vážně hlavou,
jakby řekla: Tu to máme!
Vidíme to! – Přistavila
mlčky židli do půlkruhu.
»Škandál!« vyhrkne teď náhle
Frau von Fischmeister. A všechny
kývly hlavou. Plná prsa
purkmistrové vypjala se:
»Já to řekla! Ich sag's immer:
man hat eine gute Nase!...
Teď jsme všechny blamovány!
Celé město blamováno!
Jenom doktor mne si ruce!
Jeho Schandblatt má co žvýkat
na půl roku! Škandál! Škandál!«
»Bubenstück,« dí Frau von Janík,
»od Jiřího! Inu, Praha!
Prager Leben!«

Paní domu

zdvihla ruku k svojí dceři:
»Clotild, geh' jetzt in die Küche.
Tohle není pro tvé uši.«
»Aber Mama!«

»Clotild!«

Nyní

Clotild vyšla, bouchla dveřmi.

»Tak je celá familie« –

suše, přísně započala

paní domu, »jeho otec –«

ze skříně svých upomínek

tahá nyní historii

nemorální, bezestudnou

o Jiřího otci. Dámy

vpadnou místy: »Schrecklich!«

»Škandál!« Paní purkmistrová:

»Schaut's mal an! Das sag' ich immer!«

Paní domu přidá ještě

jeden příběh o dědovi.

Zas ty výkřiky, zas údiv.

Dokončila. Malá pausa.

»Arme Rätthin!« vzdychla nyní

purkmistrová. »Jakou lestnou

záminkou jen omámil ji!«

»Radová je tady trochu –

už vom Haus aus« – komisarka

chvěje prsty pravé ruky

kolem čela – »to já myslím.«

»A ten tatík, raportoval

mi teď zrovna ráno Kavka,«

vypravuje purkmistrová

(Kavka, městský strážník, vždycky
z rána zajde k purkmistrovům
do kuchyně, purkmistrová
při snídání vyslýchá pak,
kdo a kdy šel v noci domů,
v jakém stavu, z které krčmy
a tak dále), »zašel k sedmé
do dvora a za pár minut
šel zas nazpět. Kavka, sag' ich,
ist ein geriebener Kerl,
přitočí se chytře k němu,
a ten starý začne chválit
svoji dceru, starou paní,
Jiřího a naše město –
danke bestens. Kavka zkrátka
dověděl se, že pan Jiří
vyvatoval kapsy jeho
penězi – man sieht ja daraus,
dass ein Vergnügen Geld kostet.
Starý dal se nazpět k Praze.
Kavkovi řek, že zas přijde,
že jsou tady dobří lidé,
že by se sem nejraději
přestěhoval – schöne Absicht!«
Zase pauza. Komisarka
vidouc nyní vhodný moment
k účinnivé jakés řeči,

zakašlala, její oči
začly šilhat ještě více
a již přitlumeným hlasem
mluví o té kastě dívek,
k nimž se čítá slečna Lucy,
vypravuje o těch domech,
kde prý jest jich deset, dvacet,
o těch malých pokojících
o tom, jak jsou zařízeny,
o těch orgiích, jež pášou
se tam v žhavých chvílích nočních,
– purkmistrová při tom stranou
hledla na ni: komisarka
v chvílce té jí připadala
jako hladovec, jenž vábí
před oči si mísy jídel;
druhé dámy naslouchaly
pozorně, jak naslouchá se
starým, dávno známým řečem,
jež se však zas rády slyší –
komisarka mluví dále,
volí plná sytá slova,
místy ilustruje gestem,
místy přimhouřením očí.
Hovor o tom rozpředl se.
Frau von Janík, poštmistrová
vědí mnohý pěkný detail.

Frau von Fischmeister tu vstane:

»Všimly jste si včera dobře,

jak se nápadně až točil

Jiří kolem Andy berních!

Anda ist ein g'scheites Mädél,

ale bude přece dobře

dáti pokyn staré berní.

Taký ptáček má se držet

fern vom Leibe.«

»Jen tak vědět,

co si Ráthin o tom myslí,«

zabočila poštmistrová

v staré thema.

Paní domu

punčoše v klín dala klesnout:

»Man kennt ihre Affenliebe

zu dem Neffen. Naposledy

souhlasí a bude ráda,

že pan Jiří má svůj magnet

hezky doma.«

»Škandál, škandál!«

konstatuje Frau von Janík.

»A což včera – viděly jste,

jak ta naše reine Taube

dlouho zdráhala se hráti?«

zahovoří purkmistrová,

»a jak hned pak uletěla? –

Svědomy ji asi hryzlo
v slušné lidské společnosti.
Vynašla si Jakobína
stranou v lese. Vrána k vráně« –

— — —

Až se stěny zahrčely
hodiny, jak chorý člověk,
jenž chce kašlat, a teď bijí:
jedenáctá.

»Ach, schon elfe!«

vyskočila purkmistrová,
»Mittagsessen!« Dámy za ní.

Purkmistrová otevírá
dveře. Clotild v tváři žhavá
lesklé, vypoulené zraky,
nepadla div do pokoje.

Purkmistrová usmála se.

»Adje!« poroučí se dámy.

Vyšly...

»Clotild!«

»Mama, bitte.«

»Clotild, to je unanständig;
za dveřmi se neposlouchá« – –
začla nyní paní domu...

— — —

Lucy vyšla s knihou v ruce
kolem druhé odpoledne

ze vrat dvorce. Stará paní
dříme trochu po obědě,
v jizbě žhavo je a dusno,
jízlivých much plno všude,
jež v tu chvíli odpolední
zdají se být nejčilejší.

Při obědě vyřídil jí

Jiří jaksi ironicky

pěkný pozdrav pana otce...

Ach, ten otec... Otrásla se,

neptala se ani dále,

kdy, jak přišel, odešel-li;

měla v této chvíli pocit,

jak by kostnatá se ruka

odkuds z její minulosti

byla vzpřáhla, jak by táhla

dole za lem sukně její

zas ji nazpět... Jedla málo,

nemluvila...

Nyní kráčí

v světlých pruhovaných šatech

s rozepjatým slunečníkem

zvolna k zámeckému parku.

Kráčí v slunci, v ulici té

není stínu. Maně hledí

na zeď světlem ozářenou,

od níž teplo odráží se

žhavým proudem. Nepřemýšlí,
pranic jí teď nenapadá,
jenom pocit bezdůvodné
stísněnosti leží na ní.
Stopuje ta hejna mušek,
jež se na zdi vyhřívají:
vyplašeny jejím krokem
poloobloukem se vznesou,
blýsknou kovovými tílky
a jak hozeny dál padnou...
Náhle vzhledla. Naproti ní
kráčí paní Fischmeisterová
s komisarkou. Lucy pevněj
vykročí, tu obě dámy
přejdou na protější stranu...
blíží se... jsou v jedné čáře...
Lucy uctivě se kloní...
neděkují... hledí stranou...
ponořeny v živý hovor...
přejdou... Zas, jak dříve, volněj
Lucy jde... tu cítí v týle
onen jehlovitý pocit,
jako když se někdo dívá
na nás ze zadu. A maně
otočí se: Obě dámy
stojí, dívají se za ní,
Lucy znovu ukloní se

jaksi plaše, rozpačitě –
neděkují zas, jen rychle
otočí se a jdou dále...
Lucy zarděla se rázem:
instinktivních obav roje
prochvěly jí. Konejší se
tím a oním – ale osten
pichlavě tkví v hloubi duše...
Vešla v park. Směs různých vůní
zavane k ní. S levé strany
karafiáty se pestří,
střemchu tuší kdesi v blízkou,
akáty a prvé růže;
nyní ořechové listy
zápachem tu převládají,
vešla v obrovskou jich alej.
Pěšinkou se dává v levo
k staré rokokové části.
Blízko cesty v bujné trávě
chvilku poskočí kos tiše,
tajnůstkářsky jaksi hledí
na ni čiperným svým okem.
Pěnkava se hlasně ozve
takřka nad samou jí hlavou.
Včely šumí jí kol ucha –
jinak ticho... svaté ticho...
Sejde po kamenných schůdkách,

na jichž zábradlí se tyčí
otlučené dávné sošky,
v starý park. Zde jasan, platan,
kaštan s růžovými květy,
staré břízy stelou na zem
neproniknutelné stíny.
Vzduch tu chladnější je, vlhčí.
V staré fontáně, kde nymfa
obemšená, bezruká, už
dávno nevylévá vodu,
leží plno hnících listů.
Rozvrácená lávka místem
do stínu se tulí větví.
Stromů vrcholy se chvějí
teskným šumem.

Lucy maně

stoupá tiše, opatrně,
jakoby se bála rušit
sny té mrtvé minulosti.
»Ještě tišeji!« ozvalo se
náhle vedle.

Uleknuta

Lucy vstane. Větev habru
odhrne se, na lavičce
sedí on tam, souchotinář,
divná včerejší ta známost.
Zas tak klidně hledí na ni,

pravé oko zas se kamsi
odchyluje – zelený stín
leží zas na jeho lících
zapadlých. – A Lucy stojí,
cos ji zdržuje tu – hledí
na vyhublou jeho ruku.
Zas ta soustrast prochvěla jí,
ráda by mu řekla cosi
příjemného – jemně, tiše
ptá se nyní: »Je dnes lépe?«
On se usmál: »Není. Bude.«
Kývla hlavou.

»Co to čtete?«

ptal se tiše.

Dá mu knihu.

»Verše !« ušklíbl se náhle.
Tázavě se na něj dívá.
»Nenávidím z celé duše
tohle dnešní rýmování,«
rozčilil se, »nepoctivec
je dnes básník! Jak má napsat
jenom řádku, nadýmá se,
krouží slova, věty, rýmy –
čert by vzal ho, aby mluvil
trochu lidsky! A co píše?
O lásce a o věrnosti,
o hvězdách a o měsíčku,

slaví dobro, klne lotrům,
líže boty starým králům,
rytířům a jejich slečnám,
prorokuje krásné časy
vlasti svojí, všemu lidstvu –
oh, ty skostnatělé pojmy!,
kterým dávno morek schází!
Ovšem, komu pak to píše?
Našim buržoům! A ti jsou
každým coulem praktikové!
Dá-li šesták za tu knihu,
chce z ní také něco míti!
Chválu starých dobrých časů,
proroctví že přijdou lepší –
to si buržoa rád přečte.
Potom hymny humanity,
spravedlnost, soucit, světlo,
ctnost a dobro – pějte mu jen
tyhle jeho idealy,
jako byste šimrala jej
po chodidlech – to jej blaží,
tak to rád má, když on za čas
po svazečku veršů sáhne!
Ne, že by to našlo ohlas
v jeho duši, srdci, krvi –
ne, ne, ne; však on si myslí
vcepovaným školským zvykem,

že to krásné, že to dobré,
že to neuškodí jemu,
jeho synům, jeho dcerám –
a pak: je to slušně tiché!
Jen nic bořit! To mu ruší
jaksi nervy! On se bojí
převratů a revolucí.
A tak naše poesie
konservativním tím proudem
plyne celá – celá, celá!«
hodil knihou na lavičku.
»Co nám po tom!« utišil se
pohledem si měře Lucy,
jejíž výraz zřejmě děl mu,
že mu mnoho nerozumí.
Ale oči se jí leskly
rozechvěním; mile zněl jí
ten zvuk hlasu, zdál se být jí
pravdivý a přesvědčivý,
a tak myslila si pouze,
že to pravda...

»Ukryjte se,«

šeptal náhle ukazuje
vedle sebe na lavici.
Lucy bleskem ohledne se
a již sedí. Dvojí kroky
vržou v písku... objevily

se již hlavy: jedna patří
štíhlé berních plavovlásce,
druhá Jiřímu... On hledí
na skráně jí... ona stranou
– vypočtený dívčí pohled! –
»nezamiluji se nikdy,
ideálem mým by bylo
žítí ve zdech kláštera« –
pokračuje ona v jakéms
roztouženém povídání – –
Přešli, krok i hlas jich tichne...
»Jiří, Jiří, hloupý kapře,«
smál se chorý.

»Vy jej znáte?«

»Spolužák můj... kdysi přítel...
Komické,« smál se zas náhle,
»jak on, znatel ženských srdcí
(jak se chlubíval), on, sytý
všech těch radostí a slastí,
domnělý ten omrzelec,
chytrák, diplomat ten lásky –
oblouzen je prvou žabkou,
jež mu vběhla v cestu! K smíchu!
Nu, snad bude z toho svatba.
Slečna má as dobrý instinkt:
trochu venkovského pelu,
jakás cudná zdrženlivost

a zas trochu vyzývavá –
na to nářer romantické
sentimentálnosti – a hle,
to je žízalka, jíž chyt se
blaseovaný náš kapr –
pánbů štěstí – jako říká
moje matka, za dva roky
začnou tloustnout, omrzí se,
potrápí se, pak si zvyknou –
hu, ten život je přec fádní!
Konečně však – celé žití
je tak něco vedlejšího,
provisorního – a je to
jedno, jak to prožíváme...«

Lucy byla zaujata
celou ženskou zvědavostí
jenom tímto novým parkem.
Zvědavostí jen – nic více.
Jinak spokojený poklid,
když tak přešli, pad jí v duši.
Napadlo jí, tak že asi
stromu je, když odříznou mu
suchou ratolest... Ten poměr
ku Jiřímu je teď jasný,
pouhé sesterství... Tak ráda
oběma těm přála štěstí,
i ten Jiří jevil se jí

náhle lepším, cítila teď,
že mu cosi odpouští, že
smiřuje se, že mu doma
stiskne ruku... A dál cítí,
že ji cosi přibližuje
k tomu neznámému vedle.

»Moje provisorium též
ukončí se,« dodal tvrdě
víc už jaksi pro sebe jen.
»Teď jste ještě nezakašlal,«
těšila jej.

»Není co snad...«

jeho ruka kvapně chytla
ruku její. Překvapena
trhla sebou, hledla na něj –
ale v ráz jej chytla druhou.
Náhlá slabost posunula
na křivo jej, mdlý lesk polil
oči jeho, příšerně bled
zdál se v zelenavém stínu
jeho obličej, tak chrče
oddychoval namáhavě.
Ustrašeně na něj zírá:
rázem nekonečný soucit
uchvátil ji – soucit?... jala
do svých dlaní tuto hlavu,
políbila jeho čelo,

držela ji, rozechvěle
prsty svými pohrávajíc
v jeho vlasech... v této chvíli
dunělo to v jejích prsou,
jak by širé řeky proudy
nalily se jimi; mdloba
opojná se lila k hlavě,
k očím, k uším; kolem všecko
zmizelo – jen oni zbyli – –
kol to prázdno šířilo se,
rostlo nahoru a dolů –
oni v středu... Otevíral
zvolna víčka... neřek slova,
zadíval se kamsi v dálku
mezi větve... potom lehce
sundal její ruce, posed
poněkud dál: »Dnes ne ještě,
za deset snad, za čtrnáct dní,«
odkašlával, »bude po všem.«
Lucy vhrkly slzy v oči.
On se díval na ně dlouze,
spokojeně, jak by byly
jemu úlevou. »Nu, vida,
krásný západ,« zašeptal si
polohlasně...

»Je to pravda,«

ptal se náhle silným hlasem,

»že jste jeho... milenkou?«

Lucy vstala, všecka krev jí

plála v tvářích: »Kdo to řekl?«

»Celé město.«

»Není, není!«

»Konečně,« zas mluvil tiše

s apatickým náhlým klidem,

»co je na tom? Celé město

zná dnes vaši historii,

život váš je jako kniha

otevřená, kde kdo bude,

pohází ji jenom blátem —«

Lucy sepjala teď ruce:

»Přisahám vám: nejsem, nejsem.

Bláto... ano, šla jsem blátem,

ale chci teď žít znovu...

nový život... jiný... čistý...«

slzy řinuly jí z očí.

»Buržoza to nedovolí,

utepe vás,« řekl teskně.

»Nový život...« opakoval,

»oč se jedná? Aby lidé

na vás dívali se jinak?

Na vás jako sobě rovnou?«

Kroutil hlavou, »marno, nikdy.

Buržoza nic neodpouští,

nezapomene. Oh, chtěl bych

dožít přec se oné chvíle,
až ten prohnílý svět jeho
s všemi prolhanými řády,
šalbou, klamem, blbstvím, zlobou,
až to bude padat v trosky!«
Chvěl se jakýms vnitřním vztekem,
hledě v prázdno, v zornicích mu
zelený hrál odlesk listů
jako jehly... Pak zas jakby
viděl směšnost svého vzteku,
tiše hovořil: »Tak chtěl bych
popohnat ty proudy časů
o nějakých dvacet roků!
Za dvacet let bude jinak...
Za dvacet let byla byste
tady šťastna... za dvacet let
i já umíral bych nerad...
Dnes jsme oba odsouzeni,
oba ztraceni... A celkem:
tenhle život!... Je to jedno,
jak to žijem:... Je to něco
provisorního... snad potom
bude něco... snad ne – kdo ví?«
Lucy neposlouchá, náhle
jest jí jasným setkání to
s dámami dnes... pocit hrůzy
zachvátil ji. Celý park ten

zdál se jí být nepřátelským,
vzpomněla si na ten pokoj
na statku a starou paní,
na ty dobré bledé oči,
a jak děcku po máteři
steskle se jí po nich... Vstala...
s obličejem odvráceným
podala mu tiše ruku...
stisk ji mlčky... Odcházela,
rychlejš, rychlejš, až jak v běhu
v alejš se zastavila,
tam, kde ořechové listy
silně voní... tou šla zvolna
s hlavou nakloněnou k zemi
v oně tupě resignaci
jako zvíře, které cítí
zápach krve z porážky...

VIII.

»Volný Občan« novým číslem
přines pěkné překvapení
čtenářům svým. Zobraceli
ty dva listy dvakrát, třikrát –
»Volný Občan« ani slova!
Zarputile mlčí o všem,
o výletu, o té slečně,
o blamáži vládní strany,

ba i paní purkmistrová
má tam jen svou zvyklou porci –
ale více ani slova! Po městě se
– a to v samé oposici –
vážně nad tím kroutí hlavou:
»Vida, doktor ztrácí zuby...«
Zatím doktor vychytralý
sáhl rukou diplomata
do té kalné situace.
Město bylo rozechvěno.
Cupidi novarum rerum
byli v mraveništi. Chtěli
vědět víc a ještě více.
Debatovalo se všude
na náměstí, po hospodách,
v úřadech i domácnostech.
Světáci tu v obdiv nesli
všecky svoje zkušenosti,
udané dámy poslouchaly
s přísným rděním na svých lících.
Patricijské dcerky večer
při procházce zacházely
ke dvorci si a tu kradmo
hledívaly v řadu oken,
nesedí-li tam kde »ona«.
Purkmistrová s Frau von Janík
po úřadě v plném sboru

zašly jako delegátky
k paní radové. Šly plny
chvalitebných předsevzetí:
této dobré staré paní,
bídnu šalbou oklamané,
zrak otevřít; zvláštní mrzkost
Jiřího jí ukázati;
postaviti toho hada,
»tu« s tou čistou minulostí
v pravé světlo; všecko říci
poctivě a otevřeně –
zkrátka ubohé té dámě
vyčistit vzduch v rodném domě.
Radová je přivítala
jako vždycky; usedly si,
hovořily v pravo v levo,
o všem možném dlouho, dlouho,
konečně si purkmistrová
odkašlala; měkce, sdílně,
důstojně a jak se sluší
na čestnou choť hlavy města,
začla mluvit. Frau von Janík
vpadla místy citoslovcem,
místy celou delší větou.
Stará paní překvapeně
poslouchala, potom řekla,
že ví dávno, čím ta dívka

byla dříve, že však přec ji
vzala k sobě, že chce vrátit
světu ji a čestným lidem,
že dnes dívka ta je čistá
jako dítě, chválila ji,
ani vlastní dceru prý by
nemohla mít takhle ráda.

Purkmistrová s Frau von Janík
vyměnily spolu jenom
pohled plný ustrnutí:
jak ten Jiří omámil ji!
Tuhle přízi navěsí jí
kolem očí! Hrůza, hrůza!

Frau von Janík mluví nyní.
Obratně v té situaci
přešla řečí ku Jiřímu.

Je prý jasno. On prý strůjcem
je té celé lživé bájky
o té nové nevinnosti,
chce prý před městem i před ní,
svoji tetou, pláštík hodit
na své choutky, celé město
je prý v hloubi uraženo
touto ošemetnou šalbou,
celé město lituje prý
paní radovou, že nyní
na ty její bílé vlasy

naházeno tolik bláta.

Vážně, krátce stará paní

řekla, že to není pravda.

S neskryvanou indignací

vstaly nyní obě dámy,

odcházely...

Město znovu

zvlnilo se... Stará paní

posunuta do popředí.

Lidé sepínali ruce

nad opičí láskou její

k tomu světáku a nad tou

lehkověrnou její duší...

Doktor, hlava oposice,

zašel na to ku Jiřímu.

Velký plán mu dozrál v hlavě.

Jiří hleděl neutrálně

na tu myší vojnu města,

tu a tam, jak slušelo se

boháči a patriciji,

k vládnoucí se ovšem straně

přikloňoval. V hloubi duše

protivno mu bylo ono

demokratství oposice.

V Praze často citovával

při hovorech politických

s přesvědčením Horácovo:

Odi profanum... A dokud
v ňadrech jeho vřely touhy,
sníval o tom, jak snad jednou
»von« přivěsí k svému jmenu,
nebo zvučnou baronii.
Doktor nenašel ho doma.
Je prý v polích.

Šel tam za ním.

A tu mezi lány řípy,
na níž hemžilo se plno
upocených, bědných lidí,
v záři slunce, při skřivánčím
šveholení, v modrém dýmu
cigarety chodíce tak,
hovořili mnoho, mnoho...
A zas noviny šly městem:
Jiří přestoup k opozici,
stal se spolumajitelem
»Volného Občana«, bude
kandidovat za poslance
na sněm zemský, bude řečnit
v neděli, kdy svěcen bude
prapor bílých veteránů
na ostrově; »Volný Občan«
bude vycházeti nyní
s obrázkovou satirickou
přílohou – a jiné věci

bleskem prolétaly městem...

Purkmistr se při obědě
velmi zlobil: »Tohle ty jsi
spískala mi!« předhazoval
svoji choti. »Jste jak sršně
na tu holku! Zatím všechny
dohromady nejste lepší!

A s tím radou ať je konec!«

Purkmistrová nyní vstala,
za každé slovo deset
vrátila mu, obhájila
skvěle svou i své čest strany,
v posled slz pár zatřáslo se
na brvách jí, zavzlykala,
purkmistr zdvih oči k stropu,
a už jenom na obranu
začal mírně: »Aber Kätzchen,
vždyť jsem neřekl tak mnoho...«

Asi před dvaceti lety
navrátil se z vojny domů
šikovatel Václav Benda.
Na prsou mu skvěl se křížek
(dostal jej za Solferino)
a stříbrná medalie

(za Sadovou). Navrátil se
s ideou v svou rodnou obec,
po příkladě jiných měst že
u nás nutno založiti
spolek chrabrých vysloužilců.
Na padesát dobrých mužů
ihned se mu přihlásilo.
Nesli jmeno Radeckého.
Na dny slavné: Boží tělo,
v osmnáctý srpen, na den
vzkříšení a na funusy
spolek vyšel v plné slávě.
Při křtu praporu mu byla
kmotrou sama paní kněžna.
Každý člen byl plný zlata,
šňůry, pruhy na kalhotách,
na výložkách – všude zlato;
na kloboucích mohutně vlál
černý chochol. Předsedou byl
Václav Benda. Byla radost
dívati se na ty statné
muže, jak v nich vždycky ožil
při parádách vojanský duch!
Jak když vysloužilý koník
táhna pluh kdes náhle slyší
pochod prince Eugena! Jde
zase hrdě podle taktu,

zařičí a hlavu vznáší –
tak jdou naši vysloužilci
defilírkou pevným krokem
před městskými hodnostáři!
Ale přede dvěma roky
návodem zas doktorovým
vznikl ještě jeden spolek
veteránů. Bylo totiž
mnoho leskuchtivých mužů
přísným Bendou odmrštěno,
poněvadž prý nenosili
kabát císařský. Tu doktor
ubohé ty odstrčence
svolal v hromadu a návrh
stanovy jim. Nový spolek
vstoupil v život. Členem jeho
moh být každý bez výjimky.
Spolek čítal na sto mužů.
Uniforma jeho byla
ještě dražší nežli prvých.
Zlata na ní ještě více,
nad to na klobouku chvěl se
bílý chochol. Nesl jméno
ještě větší osobnosti
nežli byl sám šedý maršal –
zkrátka: sok to nebezpečný.
Rost a rostl. Mnoho černých

opustilo záhy Bendu
a šlo k bílým pro ten chochol!
Nyní měl se dostat bílým
také prapor. Za kmotru šla
ovšem paní doktorová.
(Nebylo tu žádné kněžny,
proto doktor v jedné schůzi
silně demokratsky řečnil:
my prý nemáme už šlechty,
národ – toť prý lid je pouze
atd.) – –

Je neděle tu.

Při mši velké o polednách
prapor požehnán, pak nesen
na ostrou. Zde v stínu dubů,
v středu restauračních stolů
řečniště ční ozdobené
plátny, praporečky, chvojím.
Ostrov pln je. Honorace
má svůj stůl hned vedle roster.
Doktor je tam se svou paní
teta s Lucy, paní berní
se svou plavovlasou dcerou
(paní berní, moudrá máteř,
přešla také v tento tábor;
dobře postřehla ten oheň
v prsou Jiřího k své dceři.

Slyšela sic povídání
o poměru jeho k Lucy,
dceřina však existence
šla jí nad vše. Chystala se
při příležitosti prvé
řici mu, že *conditio*
sine qua non jest jen jedna:
poslat onu dívku z domu).
Berní byl tu, byrokrat to
nemluvný, dva adjunkti,
kupec Jiskra se svou paní,
setník Knotek, radní Vrzal,
lékárník a krupař Vrba,
medicinae universae
doktor Řehák, ženy, dcerky
hodnostářů veteránských,
kteří stáli nyní v kruhu
kolem řečniště. Je ticho,
jenom větve dubů šumí
k huku poblízkého jezu.
Jiří řeční, z prvu zvolna,
nejistě a pokašlává,
hledí v papírky a chvilkou
prorývá své sporé vlasy,
čím dál víc se rozohňuje,
akcentuje, hřímá, místy
dělá účinnivé pausy,

vhodná gesta, kývá hlavou;
začal ovšem s Bílou Horou,
s dvoustoletým tvrdým spánkem
našeho lva, mluvil dále
o zázračném probuzení,
vsunul z Kollára sem citat
(ten o chýžce pastuchově),
líčil dojmy konstituce,
Bachův despotismus, probral
únorovku, o diplomech
též se s ohněm rozhovořil,
o pasivní opozici
mluvil dlouho, o vstoupení
v říšskou radu, o té smutné
drobečkové politice,
o prohnilé oportunní
straně, vládě zaprodané,
o té nove, blízké éře,
která žádá nových mužů,
nové organisace;
(sem zas z Kollára dal citat:
Pracuj každý – a tak dále)
pěkným obratem tím přešel
k našim bílým veteránům:
národní je legií zval,
na niž zajisté vlast může
v každé chvíli apelovat;

a ten prapor, svatý symbol
se jim nyní odevzdává,
ať jej nesou k cti a slávě
svého spolku a své vlasti.
Praporečník zdvihl nyní
prapor do závratné výše,
hudba vpadla: Kde domov můj!
Ostrov chvěl se ve základech
bouří dlaní, řevem: Sláva!
Kutzendorfer, mistr hudby,
spustil dál pak: Hej, Slované,
Tážete se, Moravičko,
Naprej – vždy ten řev a potlesk.
Jiří, v tváři rudý, sestoup.
Doktor objal jej a zlíbal.
Všeobecná gratulace,
přípitky a sláva, sláva!
Plavovláska paní berní
polo komicky, půl vážně
blahopřejíc, tleskla ručkou
v jeho otevřené dlaně.
Jiří vedle ní si used.
V tom vstal doktor: »Ticho, ticho!«
volalo se. Doktor připil
vzletně Jiřímu. Zas: Sláva!
Sklenky řinčely, a hudba
hřměla tuš. Pak Jiří připil

kmotře praporu. A nyní
děsný furor rhetoricus
(specificky česká nemoc)
zachvátila shromáždění.
Různé řeči střídaly se,
potom dva, pak tři řečníci
mluvili už v jedné chvíli.
Kutzendorfer bez ohledu
za maršem marš plnou silou
pouštěl na to shromáždění.
Pivo proléváno hrdlem.
Bílé chocholy se chvěly
povážlivě jaksi stranou
na svých lebkách.

Rudá záře

zapadajícího slunce,
odrážená plochou Labe,
rozlila se po ostrově.
Prozlacený vzduch se plnil
šedým tabákovým dýmem,
jenž se plížil hadovitě
sněťmi dubů ku obloze.
Komárů roj poletoval
místy ve vířícím klubku.
Drobní sklepníci už staví
svíčky ve skleněných zvonech
na stoly. Je šumno, hlučno.

Lucy sedí jako socha
bez života. Veselost ta
jest jí cizí, nechápe jí,
jak by dívala se na vše
z dálky odkuds. Nikdo na ni
krom té staré její tety
nepromluvil. Nikdo slova.
Cítí, jak se všichni štítí
doteku s ní. Hledne-li kams,
vidí, jak se stranou kloní
na ni upjaté dřív oči.
V nitru svojím slyší zníti
známou píseň, známou z dávna:
– Vždyť jsme jen jednou na světě,
mládí a krása odkvete,
stáří si sedne v naši líc
a mladými nebudem víc. –
A ta píseň se jí vrací
každou chvíli, notuje ji
stále v sobě... zní to dneska
žalostně tak, zoufanlivě,
jak by pohřbítí v ní měla
ten svůj mladý, prázdný život.
Chvilkou kmitne jí zas myslí
ona hlava s tmavým zrakem,
pravé oko hledí stranou
a přec zas se dívá na ni.

Bodne ji to... Kde je nyní?...
Oč by raděj seděla tam
v parku zas tak vedle něho...
teď jí zřetelně zní v uchu
jeho kašel, trhne sebou.
– Vždyť jsme jen jednou na světě –
Kéž by mohla vy koupiti
jeho žití životem svým,
pochybeným, nicotným tak!...
Pokojíček se jí zjevil
z zašlých dob... tam v onom domě
vidí jasně samu sebe
před zrcadlem... vlas si češe...
– Vždyť jsme jen jednou na světě –
maně cítí, že v tom bahně
byla šťastnější... Co bude?...
Zachvěla se... předzvěst jakés
temné hrozné katastrofy
mrazila ji...

Byl už večer.

Stoly byly osvětleny.
Pestrobarvé lampiony
mezi nimi na tyčích se
zachvíaly. Lid se vlnil
po ostrově. Cukrář Cvrček,
umný městský pyrotechnik,
vypouštěl roj pestrých raket.

po rozkoši, graciesní,
roztomilý byl ten každý
její posun, pohled, úsměv.
Řekla dvě, tři všední věty
a již zabočila lehce
k purkmistrové, k oněm dámám,
které scházejí se z rána
na klep v domku na náměstí.
Nazvala je velmi vtipně
svatou inqvisicí města,
s humorem pak v pološeptu,
vyprávěla jisté kluzké
historie z jejich žití,
místy vrhla na Lucii
otázku neb taký pohled,
že se krev jí hnala v líci.
Potom dala paprskovat
trochu svojí důvěrnosti,
nastínila, dala tušit
to a ono – a tím vším jen
lovíc sdílnost Luciinu,
ptala se jí zabaleně
s naivností mladé dívky
na tajnosti volné lásky...
Lucy rozevřela oči
hanbou, strachem, překvapením...
Paní doktorka se ptala

zřetelněji...

Lucy pevně
hledíc v bílý ubrus stolu
zašeptala: »Milostpaní,
ušetřte mne, nemožno mi
o něčem tom hovořiti...«
»Přede mnou jste nemusila
upýpat se,« se štiplavou
ironií zašeptala
doktorka a graciosně
odchvěla se...

»Teti drahá,«
třese Lucy jemně rukou
staré paní, »teti drahá,
pojďme, prosím. Hlava se mi
jaksi točí.«

»Kde je Jiří?«
»Zůstane as.«

»Pojď, mé dítě.«
A když přešly úzkou lávku,
vsedly v kočár, Lucy vrhla
hlavu svoji na klín tety,
zaštkala tak hlasně, žalně,
jak by rázem vylít chtěla
celé hoře dnešního dne,
celé hoře svého žití...

IX.

Jiří dal si zřídit pokoj
v rohu domu za pracovnu.
Těžké portierey oken
pouštěly jen málo světla.
Vznešené a dumné přitní
kabinetů velkých pánů
bylo vzorně zachyceno.
Nábytek – byl objednaný
odkuds z Vídně – sesiloval
vážný dojem: matný eben
s lesklým plyšem barvy mechu.
Havlíčka a Sladkovského
v dokonalých dřevorytech
pověsil na velkou stěnu
vedle Brožíkova Husa.
Slavnou sedmu mladočechů,
jež na říšské radě prvá
hájila ta svatá práva,
v drahých pozlacených rámcích
rozvěsil si kolem stolu.
Velké regály se táhly
podél stěn, v nich bylo plno
učených a tlustých svazků
o národním hospodářství,
knihy velkých filosofů,
dějepisy, na sta brožur,

všecky politické řeči
počínaje Demosthenem
až ku Bismarckovi; sbírky
citatů, jež pilní Němci
sebírají, rozříd'ují
podle vztahů v silné svazky,
a jež výtečně se hodí
k ornamentům řečníkovi;
sněmovní si protokoly
opatřil v kožených vazbách;
zákonníky zemské, říšské –
spousta, z které časem vyňal
to a ono, přečet stránku,
zív a zas to nazpět vložil.
Velký psací stůl byl pokryt
papíry a haldou aktů,
den co den tam skládal pilně
svoje kandidátní řeči,
plné ohně, plné slibů
voličům všech možných stavů,
plné sírných blesků, hromů
proti nepodajné Vídni –
blížily se velké volby,
slavné volby červencové!
Doktor navštívil jej často;
kouřili a Jiří čet mu
svoje pádné filipiky.

Doktor opravoval místy,
usmíval se, sliboval mu
velký úspěch, jistý mandát;
řekl, že mu výbor strany
pošle z Prahy důvěrníka,
jehož mrštný jazyk bude
provádět jej po okresu;
časem otcovsky mu radil,
aby hleděl skoncovati
onu historii s Lucy,
věří prý, že čestně jedná,
ale voličové v tomhle
jsou prý lidé nechápaví,
těžko na rozum jim půjde
tahle rehabilitace
téhle dívčí počestnosti...
Ať prý moudře ožení se:
berních Anda je prý dívka
plná žití, plná ohně,
její náruč slibuje prý
muži mnoho pěkných chvilek.
Jiří zamáv vždy jen rukou,
sliboval, že promyslí vše,
ale nepromýšlel. Neměl
k tomu času ani chuti.
V dýmu cigar kochal se však
luznými sny budoucnosti.

Plavovlasou berních Andu
vezme sobě jistě brzo.
Chvěl se sladkým rozčilením
mysle na tu její náruč –
ale jako zlaté mušky
odháněl si obrazy ty.
Jeho duše púlila se:
větší půle spěla jinam.
Bude zvolen na sněm zemský,
bude mluvit tam a bude
slavným mužem. Jmeno jeho
bude známo celé vlasti,
jeho řeči bude čísti
celý národ v listě strany,
v listech venkovských a potom
separátně otisknuté.
Přijdou časem deputace,
budou přát si to a ono,
přijme zde je, v pokoji tom
(rozhlížel se po něm pyšně
čechraje své sporé vlasy),
odpoví jim tak a onak,
stiskne ruku, vyprovodí
až ku vratům svého statku...
Zemský mandát je však stupněm
k dalším činům; dá se zvolit
v radu říšskou, ve Vídni pak

bude mluvit, bouřit, hřímat –
dál už ani myslit nemoh,
snění se mu zatočilo
v jakéms víru, sklonil hlavu,
přivřel oči, tonul, tonul
v příjemném a blahém moři
tajuplných příštích časů.
»-ýsské Listy« zahájily
zatím boj na celé čáře.
V úvodnicích, denních zprávách
stříleno tu do Jiřího,
jeho kandidatury a
zásad, myšlenek a plánů.
Řeč, již mluvil na ostrově,
naznána tu blabolením
nemluvněte v politice,
pranýřován jeho život,
ježž žil v Praze, tázaly se,
to-li průpravou má býti
k seriosním těžkým bojům
o národní svatá práva;
feuilleton – jenž nesl nadpis:
»Zákulisí« – prošpikován
řadou pikantních byl klípků,
jež, jak v městě nedělo se,
vyrobeny v onom domku
na náměstí v dámské sessí

redaktorem vládní strany
(zběhlý student, jehož vlasy
světlé barvy žitné slámy
sahaly až na ramena)
vpraveny jsou v stilu formu –
feuilleton ten vypravoval
o kajících Magdalenách,
o egyptské, palestinské,
jedné s lebkou, jedné se lvem,
pak o třetí, víc už modní,
jež za jejich vzorem spěje
po trnité dráze ctnosti,
příští vůdce národa prý
ji tam uved, jdou jí spolu,
stará moudrá teta jeho
prý jim dává požehnání –
uvozovky (» «) ovšem hrály
v příbězích těch velkou roli.
»Volný Občan« nelenošil,
odplácel tu každou ránu
dobrou měrou; smíšky města
strhl ovšem na svou stranu,
vždyť tak pěkně v příloze své
v dobrých ilustracích tepal
protivníky: purkmistr tam
kreslen s velikými rohy,
purkmistrová s panem radou

přítlačují mu tu zdobu
smějíce se na temeno;
Frau von Janík, komisarka,
Frau von Fischmeister a celý
domek v rohu na náměstí
zobrazen tak lepotvárně:
hlavy šiřaté a z úst jim
šlehá dlouhý tenký jazyk
jak u hadů roztřepený –
jindy řada čarodějnic
letí nocí na košťatech,
pět i šest až takých kreseb
každých čtrnáct dní se sneslo
před hltané oči města.

A ty texty...

Vášeň boje

jako nakažlivá nemoc
zachvátila celé město.
Welfové a Ghibellini
ožívat se zdáli náhle
v prostodušných kdysi lidech.
Soudy měly plno práce:
tomu ztracenou čest vracet,
tam zas trestat utrhače,
po skončeném přelíčení
svědkové však porvali se
ve posvátných soudu síních –

nový proces, nové tresty
a vždy rekurs výš a výše –
husitská krev zdá se vířit
v žilách dobrých bydlitelů;
děti božích bojovníků
za večera po hospodách
dokládaly mínění svá
pěstěmi a sklenicemi;
syni s otcem, bratři s bratry
rozešli se v hněvném sváru –
staří lidé potřásali
vážně šedivou svou hlavou
a spínali scvrklé ruce...

* * *

Lucy plynul život šedě,
jak den dlouhý podzimkový,
žádná bolest, žádná hořkost
nechvěla jí, její duše
neměla už více síly
k eruptivním výbuchům.
Tupá jakás resignace
jako mračna listopadu,
z nichž už bouře nevyletne,
zastírala její mysl.
u okna tak sedávala
háčkujíc cos mechanicky,
její oči dívaly se

po vlnitém jetelišti,
aniž viděly je. Při tom
pravšední a prosté věci
ploužily se její hlavou.
Napadlo jí často slovo,
jež pak opakovala si
stále v duši, slyšela je,
rozbírala si je uvnitř,
až si řekla: hle, to slovo –
jaká hloupost! – Napadl jí
román, který kdysi četla:
jedna scena, jež ji tehdy
ničím nijak nepoutala,
živě se jí nyní jeví;
vidí osoby z ní chodit,
hovořit a usmívat se –
ale vše tak dlouho trvá,
tito lidé nemohou tu
s ničím jaksi přijít k konci –
Lucy netrpělivě už
trhne rukou, jakby chtěla
postrčit je, a zas myslí:
jaká jsem to pošetilá! –
Napadl jí obraz muže
– drvoštěp to chudý jakýs –
tlačí trakař plný polen
do vysokánského vrchu.

Vidí zřejmě, jak už muže
zvolna opouštějí síly,
temné žíly v hnědých skráních
nabíhají, prudce bijí,
vidí chvět se jeho lýtka –
a ten vrch se stále výší,
temene mu nedohledáš.

Teplé kapky potu tryskly
Lucy po čele a skráních,
těžce dýchala, jak sama
by tam břemeno to táhla –
až pak rozevřela oči,
vydechla – a obraz zmizel. –

Napadalo jí pár tonů
z melodií známých písní,
napadla jí k nim i slova,
slova divná, nesouvislá,
a to znělo jí tak v duši
vytrvale jednotvárně
jako telegrafní dráty
v pochmurném dni listopadu
kdesi v opuštěné pláni.

Zřídka jenom projelo jí
nitrem cos jak tenká jehla,
ostrý bezejmenný pocit –
však jen na mžik – její duše
hned zas dál se zabírala

do trudného polospánku.
Stará paní zahleděla
často se v ty její oči:
cosi nažloutlého chvělo
se v nich nyní, modré proužky
zdály se je zatlačovat
v hloubi lebky, lehký nádech
čtveračivé veselosti,
pohyblivost odlétly z nich,
zbyl jen dlouhý, apatický,
uzavřený, tichý pohled.
Její líce měla barvu
nažloutlého alabastru.
Zhubeněla. Její rety
tenké, jasné rudé rety,
ztuhly jaksí. Každý pohyb
stal se těžším, zmalátnělým.
K řečem, žertům staré paní,
knihám, upomínkám, k všemu
měla jen mdlý teskný úsměv.
»Jako housenka je,« často
myslila si stará paní,
»než se zakuklí.«– Jen chvilkou
jasně viděla to celé
zakřiknuté její žití,
ale dětským optimismem
duše svojí myslila si,

že vše bude brzy jinak.
Lidé změní se a budou
na ni hledět jiným okem,
bude dobře – stará paní
dovedla si zachovati
v celém dlouhém svém životě
pevnou víru v jakous vyšší
neoblomnou spravedlnost...
Za jednoho svátečního
dopoledne zavedla ji
do kostela. Usedly si
do jedné z těch starých lavic,
jež se blyštěly svým tmavým
rudohnědým leskem. Dosud
bylo prázdné. Lucy maně
na oltář se zadívala.
Starý oltář. Neznatelný
černý obraz v zlatém rámu
visel mezi dvěma okny,
jichž skla pestrá zbarvovala
světlo z venčí. Čtyři svatí,
vyrobení nedovednou
rukou venkovského mistra,
stáli po stranách. Teď stkvěli
v nových se a lesklých barvách,
Lucy dívala se na ně.
Zdály se jí komickými

jejich hladké obličej,
malíř renovator přesně
naznačil jim modrou šedí
stopy oholených vousů
pod nosem i v lících vpadlých.
Dívala se v ten sloup prachu,
jenž se z kostkované dlažby
šikmo vinul k pestrým oknům.
Modrý, vlnitý a lehký
jako kadidlový výdech
vzpomenul jí na kostelík
rodné vísky v dálných horách.
Chrám se zatím rychle plnil.
Výkvět městské honorace
v drahých šatech, poset šperky,
hlučně šustě stoupal k předu.
Paní purkmistrová vplula
v pivoňkové svojí robě,
v uších těžké zlaté kruhy;
paní doktorka jak víla
bleděřůžová se schvěla
do lavice. Lucy vidí
její šíj a umný účes
na té pohyblivé hlavě
zrovna před sebou.

Tu Frau von

Fischmeister jde přímá, stuhlá,

černý šat jak uniforma
na ní ulit.

Frau von Janík

přišla v jakéms divném žlutém,
ale drahém šatu. Clotild,
komisarka, poštmistrová,
paní Jiskrová a dámy
hodnostářů veteránských
přicházejí, sedají si.

Vládní strana v pravou řadu,
dámy oposice v levo.

V lavici jich nevstoup nikdo.

Dámy, které přišly pozděj,
vracely se, stály v zadu.

Lavice ta byla terčem
hledů zvědavých a přísných
s obou stran. Ba, rozhořčení
hrálo v lících zbožných lidí,
jak by říkaly ty zraky:

jak se »ta« muž odvážiti
sem, v chrám Páně? –

Starý děkan

v bílém, zlatem vyšívaném
ornátě za asistence
kaplanů a ministrantů
sloužil velkou. S kůru hřměly
varhany a housle, basa

k hlasům patricijských dcerek –

hrála mše se Führerova.

Teskná upomínka vlála

při té hudbě Lucy duší

na ty neděle a na mše,

při nichž jako drobné děvče

zpívávala... Její otec

hrával tam na varhany.

Světlo slunce jedním oknem

padalo tam na zlatého

andělíčka, jenž byl její

první láskou... Starý farář

dával jí po mši vždycky

nový desetník... A doma

čekávala je už matka

v kuchyni, kde jídalo se...

V kuchyni té vybílené

zlatozelenavé mouchy

poletaly po skle oken...

Lucy spjala ruce v klínu,

modlila se – její rtové

byli sevřeni – jen v duši

mechanicky po paměti,

bez cíle a bez účelu

modlila se... byl to výron

rozteskněné pobožnosti,

která jala ji z té hudby,

z upomínek, z toho vzduchu,
v němž se kadidla chvěl zápach,
z prázdnoty té osamělé,
jež jak černý závoj leží
na světlém kdys jejím žití...
V lavici té byly samy
po celou mši...

Až zas venku

plápol červnového slunce,
hlučivý proud městských lidí
ohlušil ji. Maně táhla
starou paní rychlej, rychlej...

* * *

Skvostný oběd. Z Prahy přibyl
důvěrník ten slibovaný.
Na rtech vtip a sladké řeči
(ty hned sypal na Jiřího),
v světlém obleku a spodky
velmi vzorně sežehleny,
na ty Jiří často hodil
závistný pohled, mysle v duchu:
Jaká fasona to! Chlapík!
Všechno znal a o všem mluvil,
je vším možným: politikem,
kritikem a literátem,
žoldněrem je listu v Praze,
venkovských pět plátků sytí

hlubokými úvahami
o té naší situaci,
časem ovšem též se hojí
v ochotných těch jemu sloupcích
na tom, onom, pomaže mu
jmeno, čest a celou práci
(o čemž říká: Dnes jsem napsal
společenský dopis z Prahy),
znatel Francie a Ruska,
Chorvatska a věcí polských,
fenomen, sloup opričiny,
tajný kadet poslanectví,
ramenář, jenž hantýrovat
výtečně zná každým klepem –
zlatý člověk.

Při obědě

s delikátní zdvořilostí
k oběma se choval dámám,
někdy hled jen na Lucii,
jak by dít chtěl: Víme leccos,
mlčíme – jsme slušní lidé.
Výhradně jen mluvil s Jiřím,
totiž mluvil sám a Jiří
poslouchal. Znal všecky drátky
zákulisní politiky,
o poslancích, žurnalistech,
o ministřích – o všech věděl

pikantní klep, anekdotu,
při tom obratně a vhodně
Jiřímu znal podkuřovat
asi takhle: Ten a ten – což?
Ale vy jste pravý chlapík! –
Jiří byl jím očarován.
Po obědě zavlekl jej
do pracovny, kde hned místně
pán ten podotk, že tu schází
známé znaky zemí českých,
slíbil je však opatřiti.
Jiří čet mu svoje řeči.
Důvěrník pil při tom víno
(dobré víno!), pokuřoval,
místy chválil, místy vybuch
v plný souhlas nadšenosti.
Na to Jiří z kouta vynes
velký balík: »Volný Občan«
v tisíci as exemplářích
se tu na pouť brzkou chystal.
V čele velkolepá báseň
(místní mladý podučitel
psal ji tajně na zakázku)
apostrofovala volby,
velké volby, slavné volby,
volby z července! A dále
mlučeno hned o blanických

rytířích, o Bílé Hoře,
o Husitech, o těch starých
i o moderních, o nové
eře v dějích české země,
o těch hrdlech, o těch statcích –
a tak dále a tak dále
dlouhánské dva husté sloupce.

Důvěrník se rozhovořil
(navazuje vhodně řeč svou
k oné básni v čele listu)
o básních a o básnících,
o sobě a o kritice.

Je prý přísný, bezohledný,
má prý pro to nepřátele
mezi poety. Však k čemu
je teď naše poesie?

Napsal někdo u nás někdy
»Zuřivého Rolanda«? Či
»Ztracený ráj«? »Lusiady«?
»Fausta«? »Božskou komedii«?

Marné zdání! Tož co máme?
Jen pár tenkých knížek veršů
»Jitřní písně«, »Nové písně«,
potom »Písně Závěšovy«

(tyto poslední on jenom
objevil a ocenit znal).

Co však dále? Vrchlický? Hm!

Ondy hezky jedovatě
v kritice jej t'al, že pravda,
že má talent, že je možno,
že snad napíše věc velkou,
jeho čtyřicet knih dosud
že však jsou jen třpytné hračky.
A ti druzí? Bída, bída!
Máme veršující čeled',
ne však básníky. Což Sládek?
Nic to. Nepíše jak Homer,
Krásnohorská ne jak Zola –
a sám Zola měl by psát,
ne jak píše – však jak Tolstoj.
Neklepá zde, neutrhá,
vše to veřejně prý napsal.
Mladá generace u nás?
Jedna poušť. Tak ondy Machar
vydal politické básně –
za ty prý jej řádně sčesal!
Je to drzost! Ještě poet
bude dělat politiku!
Chce bít žurnalistů práci,
řečníky a státní právo,
Všeslovanstvo, chce si hrát
na lékaře národního!
Jak by neměl hvězdy, měsíc,
jaro, kvítí, šumot lesů,

potůčky! Tak dlouho u nás
tyla z toho poesie –
dnes má najednou být jinak?
Však prý strhal za to hezky
nejen to, však celou činnost,
nejen činnost, čest i jméno
troufalého rebelanta. –
Jiří (jenž jen na půl ucha
poslouchal jej, a co slyšel,
tomu ještě nerozuměl)
ukázal mu další obsah
tučných novin: Životopis
vlastní, tuze vzletně psaný;
program, s kterým předstupuje
před voliče; ostrým perem
odsouzenou celou »práci«
člověka, jenž po deset let
okres dosud zastupoval;
hroznou statistiku daní,
které od nás plynou Vídni;
hubených pár cifer, jež se
z Vídně vrací k nám – a mnoho
ještě jiných pum, z nichž každá
stačila by vyhoditi
posici i dosti pevnou
přívrženců vládní strany
do povětří; důvěrník zas

věštil jemu příští slávu,
příští velikost. Pili dále,
hovořili plni ohně
až k pozdnímu večeru...
Lucy po obědě vyšla
v zámecký park. Bylo ticho.
V horizontu vyvstávaly
kalné zlopověstné mráčky.
Ani list se nikde nehnul.
Šedivý prach ležel všude
na stromech a keřích, travách.
Těžká vůně akátová
chvěla se tu promíšena
s vůní ořechových listů,
šalvěje a žlutých růží.
Ve výši kol pestré věže
kroužilo se na sta černých
výskajících rorejsů.
Lucy šla po starých schodech,
po pěšině šla, jež byla
jako sněhem posypaná –
bílé lístky květů střemchy
ležely tu.

Ticho kolem.

Pátravě se Lucy dívá
po všech stezkách. Všude ticho.
Drobný datel ťuká kdesi

v tělo stromu. Rorejsů křik
zaléhá sem ode věže
chvilkou lehce, chvilkou silněj.
Lucy kráčí rychle dále.
Zde ta lavička... jak silně
jí teď srdce zabušilo!
Krev se hrnula jí k lícím
jako oheň... Lávka prázdná...
Horký vzduch tu kolem leží,
dusný jakous starou vůní...
V obličej se lepí Lucy
nitky pavučin, a vzteklí
komáři jí bijí k lícím...
Lucy sama sobě říká,
že jde maně, procházkou jen,
ničeho že nehledá tu –
ale stále rychleji stoupá,
stále pátrá po všech koutech,
po lavičkách – všude prázdnno...
Dvakrát prošla celým parkem.
Sinavějším stávalo se
světlo slunce. Páry deštné
kalily je. Z polehynka
listy začaly se chvěti
jako bázní z příští chvíle...
V tom se na kostelní vížce
v městě rozleh umíráček.

Lkavě pronikavý zvuk ten
zalehal sem v plné síle,
odražen pak zdí a stromy
zněl tu dvakrát.

Jakás hrůza

pronikla tu náhle Lucy.
Hlavu sklonila a spěchá,
a tu jest jí, jak by odkuds
dívala se na ni hlava,
známá ta a divná hlava,
již zde dneska marně hledá.
V posledních dnech nedovedla
si ji nijak představití,
teď ji jasně, intenzivně
vidí: zří tak klidně na ni,
a přec leží tolik hrůzy
v bledých tazích...

Umíráček

zvonil stále. Vyšla rychle
po těch schodech, alejí šla
a ven z parku...

Teta stála

na nádvoří ve hovor
se šafářkou.

»Tak si myslí,

Lucy, on už, chudák, umřel,«
volá na ni.

Všemi nervy

jela jí ta krátká věta.

Pak jí bylo, že už je to
něco známého. Že řek to
kdos tam v parku... Nezeptala
na jmeno se... neptala se
na nic víc už – věděla to...

X.

Česká koruna se skvěje
na fasádě v zlatém lesku,
pod ní visí známý věnec
z uschlých, jehličnatých snítek,
průjezdem se projde na dvůr
(průjezd pln je mastné vůně,
jež v něj proudí z otevřených
dveří kuchyně), dvůr přejdeš,
sedm schůdků vede vzhůru
a jsi v zahradě. Zde stromy
kaštanové roztahují
hustolisté svoje sněti
nad bílými stolky. V středu
stojí všude velké lampy,
do nichž komáři a můry
slepě bijí. Kolem sedí
v nehledaných, pohodlných
posách městští příslušníci

(ovšem ti, již přísahali
ku praporu oposice;
vládních noha o »korunu«
nikdy, nikdy nezavadí).
Prosedí tak v rozhovoru,
politisuji a soudí
o tom onom tak a onak,
vypijí své tři či čtyři,
zakouří si, zaholdují
svůdným kartám – a jdou domů.
Pod verandou, jejíž stěny
polepeny celou spoustou
podobizen, vystříhaných
z našich předních časopisů,
kolem kulatého stolu
zasedává honorace.
Zde se vede politika
v stylu vyšším; věci městské,
zemské, říšské, evropské
přetřesou se seriousně;
stratég doktor sestavuje
figurky své vyvolené
tady na každičkový zápas
pro radnickou šachovnici;
zasvěcenci zvidají zde
z mokrých ještě rukopisů
skandálky a invektivy,

které ve svém příštím čísle
bude míti »Volný Občan« –
Touhy paní purkmistrové
verandu tu často vidí
(kolem půldeváté večer)
vyhozenou do povětří
dynamitem anarchistů,
vábný obraz – žel, jen obraz!...
Devět hodin... V žlutém světle
tone zahrada. Je plno.
Malá bouřka odpoledne
ochladila žhavost vzduchu.
Je tak svěže volno tady.
Pod verandou postaven dnes
dlouhý stůl. Krem oposice
je zde všechen. Doktor, Jiří
s důvěrníkem strany z Prahy,
setník Knotek, kupec Jiskra,
berní, lékárník a oba
adjunkti, pak radní Vrzal,
medicinae universae
doktor Řehák, krupař Vrba,
hlava občanského klubu,
hodnostáři veteránů
(ovšem bílých) – všickni jaksi
povznešeně naladění –
pán tu z Prahy – jenž je částí

centra naší politiky,
jenž jim nese světlo z něho
vedle různých pikantností,
host Jiřího, dobrý známý
doktorův – tož kolem stolu
se zdánlivou pozorností
nasloucháno, co se mluví,
ale každý v nitru hloubá,
co má říci sám, jak, při čem,
aby se co nejskvěleji
uplatnil a k sobě strhl
pozornost všech kolem stolu.

Debatuje se tu živě.

Krupař Vrba pochvaluje
dnešní článek z »Národních« si:
»Nuž, Ty rozsud', český lide!«
(– Lid náš – čtenáři můj, odpusť
autorské mé důkladnosti –
má být vrchním přísným soudcem
všechněch kroků poslanců svých.

Lid náš je lid osvícený,
zdravým instinktem hned pozná,
co mu k spáse, co mu škodí.

Lid náš prohledl již dávno
chabou skleslou politiku
zbídačelé vládní strany.

Lid náš požene ji před soud,

odsoudí ji. Najde muže
rozhodné a odhodlané
k nejkrajnější opozici,
a ti zahřmí v pražském sněmu
jiným hlasem. Lid náš vyšle
do Vídně též jiné lidi.
Tam se bude jinak mluvit.
Dvojocasý lev náš musí
zjevit se zas ve své síle.
Dvanáct roků vodí jej tam
zaprodaná vládní strana
spoutaného po cirkusu
na smích lotrům, k hanbě vlasti.
Krevní hřích ten musí přestat.
Lid náš živí celou říši
z mozolů svých – za to žádá
jenom svoje svatá práva –
dostane je. Otevřeno
bývá tomu, který tluče.
Noví lidé budou tlouci
silnou pěstí – a tak dále,
celkem na třech plných sloupcích.)
Důvěrník se ovšem usmál
významně a tajuplně,
jako člověk, který vidí
vždy a ne všem za kulisy.
Lékárník už chvíli kašlal,

přesedal a mnul si ruce,
cosi dralo se mu z hrdla,
až pán z Prahy vlídný pohled
upjal k němu, posílil jej.
– Není divu prý, tak mluvil,
že zde venku, stranou proudu,
není vše dost zcela jasno.
Vlastenci vždy vesměs rázní,
oposiční jsou zde všichni,
též on, lékárník, však v lecčems
nedostává se mu světla.
Ku příkladu: Jaký rozdíl
je prý mezi »Staro« »Mlado«?
Vyřek to a oddychl si.
Doktor vyskočil a zrudl.
»Malý žertík, malý žertík
od přítele lékárníka,«
obracel se k důvěrníku
jaksi zahanben.

Ten smál se,
jakby přijímal tu formu.
– Ostatně prý, začal vážně,
nebylo by ani divu,
kdyby mínil pán tak v pravdě.
Po stokrát už tak byl tázán
po Čechách. Ten rozdíl řek by
krátce touhle metaforou:

zde je roh a (s rohu stolu
odhrnoval bílý ubrus)
přijde »Staro« – zkouší, hýbe,
vrtí jím – roh stále drží.
Roh je, prosím, přízeň Vídně.
»Staro« klidně posadí se,
nehtem rýpe malé třísky
a je kliden. Přijde »Mlado«,
podívá se – roh je pevný.
Bouchne pěstí – a roh válí
se mu v klíně. Tu je rozdíl.
(Důvěrník bouch při tom na roh.)
Jak by přeslech spokojené
»ah«, jež vydech radní Vrzal,
důvěrník dál vážně začal
vykládat o oposici
bratrů Chorvatů a Irů.
Řeč svou barvil mnohým vtipem,
bon-moty, jež řek prý Bismarck,
Napoleon; místy upletl
celou anekdotu, jež se
velmi pěkně vyjímala,
třebas nepatřila k celku.
Po efektní jedné větě
(důvěrník chtěl přejít znovu
k našim věcem) mrštným skokem
lapil slovo setník Knotek.

(Pensista to, který přilnul
k oposici jenom proto,
že to oposice; v městě
slynul jako taktní člověk,
všestranný muž, jenž ní vždycky,
jak se chovat, doved mluvit
o čemkoli a vždy s zájmem;
jeho úsudek měl váhu;
vojenské své kariery
došel od píky; byl jedním
z oněch starých synů Marta,
již nám imponují všude
všestrannou svou vzdělaností –
oni zatím pětkrát, šestkrát
pročetli si s pozorností
Weberova »Demokrita« –
jedinou snad knihu v žití.)
Mluví rozvázně a mírně
o armádě to a ono,
dvěma třemi skoky přejde
k Temešváru, kde prý ležel
deset roků, po té k Uhrům,
k jejich ostré politice,
k jejich šlechtě, jež jde v čele
každé akce, porovnává,
uzavírá, končí, měře
zrakem souhlas posluchačů.

– Čas tak plynul. Drobný sklepník
stále nosil brunátný mok
ve sklenicích s barevnými
záklopkami. Kolem stolů
hučelo to přitlumeně,
tabákový dým se vlnil
v modrých kruzích kolem světel. –
Hovor tříštil se. Tu Jiří,
tu zas doktor, lékárník tu
prohodili pár slov. Šlechta
naše všemi odsouzena.
Jenom v čistém demokratství
možno hledat naši sílu,
naši spásu. Za půl věku
nebude prý vůbec šlechty.
Amerika už ji nemá.
Kupec Jiskra elegicky
vzpomínal té pravé šlechty
naší krve, která kdysi
dokonala na náměstí
staroměstském, nebo v dálce
utonula v cizím moři.
(Slabý úsměšek se jeví
v suché tváři doktorově:
kupec Jiskra elegicky
jednou týdně vzpomínává
týmiž slovy na tu šlechtu –

jinak mlčí.)

»Snad by bylo,«
míní nad obyčej ještě
Jiskra dneska, »s námi jinak,
kdyby žila.«

Berní kouře
kýval hlavou. Adjunkti si
těžce vzdychli.

Důvěrník zas
rozehnal se k delší řeči.
Žádný evropejský národ
není v také situaci
jako my. Prý v našich žilách
koluje krev zotročilá.
Po té bitvě bělohorské
kdo zde zůstal? Lidé chabí,
odřezanci odpřísáhší
víru svoji. Bídna krev jich
spojila se s krví roty
cizích vetřelců. Je pravda,
taká banda byla kdysi
v starém Římě, utečenci,
lupiči a soldateska –
město Romulovo jimi
vzrostlo, zkvetlo. U nás jinak.
Prokletá krev v našich žilách
proudí podnes. Lid je bídny,

bez zásady. Malý moment:

Na svých cestách po Rakousku,

na nejdlejších místech

našel krajany – a vždycky

jenom v službě policie!

Bědno, bědno...

Mocný dojem

vyvolala tato slova.

Setník Knotek kýval hlavou;

Vrzal zoufale si čechral

vlasý v středu rozčesané;

kupec Jiskra plaše hledí

na »Národní«, na ta slova:

»Nuž, Ty rozsud', český lide!«

ale ostýchá se hlesnout;

berní prudce dlouze vybaf;

adjunktům pak žalný výraz

tkví zas v očích. Jenom Jiří

s doktorem jsou nepohnuti:

dvacetkrát už slyšeli snad

tuhle floskuli v svém žití,

chytla je kdys, ohromila –

teď však jsou již otupeni.

Medicinae universae

doktor Řehák čistí brejle,

mžikající hnědé oči

zabodne do důvěrníka:

»Pán je, soudím, přívržencem«

(mluví skřípajícím hlasem)

»theorie dědičnosti?

Nesmysl to, pravím přímo.

Je to jako s nemocemi:

Kdesi kdosi dneska sedne,

zamračí se, poulí oči

a už píše, píše, píše:

Já jsem našel novou nemoc:

morbus -icus – – a tak dále.

Dá to do knih, časopisů –

za čtvrt roku tři sta lidí

má už jistě morbus -icus.

Jděte k čertu. Je tak se vším.

Lidé nevědí, co dělat,

vymýšlejí teorie,

systemy a tiskne se to.

Napadne tam komu kdesi:

theorie dědičnosti!

Dobrá! Honem kazajku z ní.

Strčí do ní toho, toho,

rodinu zde, rodinu tam,

celý národ – to je jedno.

Je to tuze duchaplné,

frapuje to. Ted' se zrovna

líhnou tyhle teorie,

každá filosofickou má

skořápku. Pak honba: Reim dich

oder ich fress dich –«

»Nu, sláva!«

lékárník tu hlučně vykřik,

»zase šesták na ‚Matičku‘!

Trest to v nás za němčinu,«

obracel se k důvěrníku.

Do plechové kasy hodil

Řehák desetník. »Já pravím,«

pokračoval ještě přísněj,

»lid je dobrý. Materiál

přímo vzorný. Jako nikde.

Kolik je nás? Počítejte!

A teď hleďte: co tu máme

daní národních! To všechno

bez reptání, ba, co pravím,

s nadšením náš národ platí.

Podvolí se disciplině,

jaké disciplině! Prosím,

vzpomeňte si na ty volby

v letech sedmdesátých!

Jaká doba zkoušky síly!

Jak ty tvrdé lebky stály

jak zeď proti Vídni! To je

zkažená krev? Čerta! Jděte!

Lid je dobrý, hrom má užít jen

jeho vůdce!... Dále prosím:

jaké spousty knih tu ročně
vrhá tiskařský lis v zemi!
Jakou spoustu celých plachet
potištěných! – míním vaše
noviny! – Což, víte, páni,
jaká obrovská daň je to,
kterou takto platí národ
za svou osvětu? Jen kdyby
jste mu osvětu tu dali!
Bah, tu zdvihnete jej na trůn
jako svého suverena,
– dívejte se, prosím, semhle!« –
(ukazoval na »Národní«)
»nezvolí-li vás, je stádem
tupých slepců. Rozháráte
pro nic za nic jeho zápal,
s nímž se šetřit má jak s zlatem,
v divou vášeň; napínáte
stokrát za rok jeho síly
k střelbě v efemerní terče;
házíte jím jako míčem
k oblakům kams, pak zas o zem;
slíbíte mu rajské časy,
když to, ono – když pak národ
jako pokažené dítě
upomíná, začne křičet,
tu vy přijdete: Hm, lid náš

zdedil krev zkaženou, kletou –
vše je marno. Bědno, bědno...
Do nekonečna bych mluvil...
Ale dím jen: Lid náš proud je
veliké a silné řeky,
poznat sílu, zužitkovat
ku rozumné velké práci –
ne však posadit se v loďku,
vstrčit na ni praporeček,
nechat nést se bůhví kamo,
měl by za cíl míti každý,
kdo chce vstoupit do popředí.«

Medicinae universae

doktor Řehák, v tváři zrudlý,
učinil zas notný doušek.

(Čtenáři můj, autor nijak

nečiní se solidárním

se Řehákem: on to mluvil,

jeho stihniž inkvisiční

velký nález. Autor čestně

myje ruce. Neslušnost to

od Řeháka, odporovat

pánu z Prahy. Tomu pánu,

jenž má vliv a ostré pero –

ať on na příslušném místě

udá vše a podle zvyku

Řehákovi dá, co proto.)

Slabě, slabě působila
řeč ta u stolu. Z nich každý
cítil trapnost situace:
Řehák polemisoval tu
trochu ostře s pánem z Prahy.
Řehák vůbec omylem se
přiřel v řady oposice.
Neviděli ho tam rádi,
on však jako tvrdý slepec
nehýbal se. Odporoval
každé řeči. Dobrou stránku
měl jen jednu: Nehádal se,
řekl svoje, potom mlčel.
Proto trpěli jej dosud.
Důvěrník však taktně začal
znovu mluvit. Hladce svezl
od promluvené se řeči,
jež prý v hlavních bodech vlastně
souhlasí s tím, co by sám byl
dále řekl, ku otázce
sociální. Naskizoval
její stav teď po Europě,
potom u nás. Prohlásil hned,
národ náš že nesmí přiznat
nikde její barvu. Jinak
přestane prý existovat.
Měšťák, sedlák – v těch je síla,

to je vlastní národ český,
dělnictvo je Hekubou nám.
Rozřešena musí býti
otázka ta – ne však námi.
Národ náš prý dvakrát řešil
dvě otázky evropské,
Husité a Bílá Hora,
řešil – a byl by se málem
zakrvácel – (Doktor Řehák
znovu neklidně se vrtě
tiše do vousů si mručel:
»Už zas jedna theorie,
tahle však nás může, páni,
připravit o reputaci«)
– to buď snahou jiných velkých
národů, my vezmem prostě
pak jen vyloupnuté jádro –
důvěrník tak pokračoval,
humoru zas brzy nabyt,
anekdoty zase vplítal,
souhlas klidil, vzbudil celý
poznámeček roj, různých soudů,
mínění a snů a přání.
Po té rozhovor se smekl
s vysokého kothurnu.
Hostinský (muž tučný, vážný,
po deset let v mládí sloužil

jako trubač u pěchoty,
podnáčelník veteránů
(bílých), boháč, jehož tužby
pluly k jedinému cíli:
křeslo rady na radnici)
přistavil si židli k stolu,
obrátil se ku Jiřímu,
míně, že on, Jiří, měl by
jako poslanec se starat,
aby rodné město jejich
mělo také svoji dráhu.
Živě vzpomněl, jak by zkvetl
celý okres, jak by město
oplývalo zrovna zlatem;
jak by dál on, Jiří, měl se
přimluvit, by slavná vláda
dala městu garnisonu,
takhle dragouny (a v celou
řeč tu sunul různé spojky;
»pakli«, »arcit'«, »jestli«, »ačli«);
mínil, že by Jiří mohl
zajet s městskou deputací
ku ministrům, mluvit, prosit,
jak prý se to vůbec dělá.
Jiří slíbil.

A čas plynul,
pilo se a kouřilo se.

Klidný hovor dál se sunul
kolem města, jeho tužeb,
jeho lidí. Vládní strana
dostala se na své místo,
napřed muži, potom ženy.
Klepy pikantní se rojí
o té, oné. Vše se směje.
Lékárník tu vypravuje
o Klotildě, svadlé krásce,
z domku v rohu na náměstí;
vypravuje o té sessi,
o lehtivých rozhovorech
městských dam, jež slečna Clotild
poslouchala za dveřmi – – však
náhle vážne... vážne... musí
zmínit se o Lucii,
ale neví jak.

Tu doktor
pomohl mu. »My už víme –«
obratně sám dopověděl
historii. Výbuch smíchu.
»Ty však řekni!« obrací se
rozjařeně na Jiřího,
»co to vlastně je s tou holkou?
Všecky ženské jedovaty
jsou tak na ni. Inu chápu:
hezké dítě. Moje žena

je však dosti liberální –
ale o ní slyšet nechce.
A je pravda, co se mluví,
o tobě a o ní? Jsi zde
mezi svými!«

Jiří zvolna

zapaluje cigaretu.
Cosi zvlňuje mu prsa,
pocit hrdý, jak by měl se
v příští chvílce vyšvihnouti
na hřbet vysokého koně
a pak s hůry lovit pohled
obdivu, jež tito lidé
jistě k němu vznášet budou.
Vypravoval celý příběh:
o setkání v onom domě,
o tom čistém prvému dojmu,
jejím otci, její duši,
o svém úmyslu ji vrátit
čestným lidem (o sobě vždy
zmínil se jen s nastrojenou
ledabylou povrchností),
mluvil o té zamlklosti,
která přepadla jí tady,
o zálibě svojí tety,
již v ní našla, rozhořčeně
odmítl ty mrzké klepy,

jež se na ni v městě věsí,
nechápe jich, to ní jenom,
že ti jistí lidé jimi
odsuzují sami sebe,
jak prý vůbec každý soud vždy
odsoudí jen vlastní špatnost.
Skončil. Doktor vstal a zdvihl
sklenku, řečnil povzneseně
k chvále čisté humanity,
k chvále Jiřímu. Pak »Sláva!«,
připijí se, sklenky řinčí –
Jiří klonil se...

A došla

látka k hovoru. Pár slov jen
padne místy. Staří páni
dívali se na hodinky:
jedenáctá. V zahradě je
skorem pusto. Jenom někde
hrají v karty. Plochy prázdných
stolů lesknou se. A malý
sklepník v koutě ve tmě dřímá.
Páni platí. Zdvihají se.
Odcházejí...

Noc je pěkná.

V tmavu nebes na tisíce
zářících hvězd třepotá se.
Vlhce svěží vzduch chví kolem,

plný vůně z blízkých zahrad.

Doktor, důvěrník a Jiří

kráčí spolu. Jejich kroky

ozvěnou se ozývají

v druhém konci ulice. Jdou

mlčky. Táhle kdesi píská

ponocný teď jedenáctou.

Vytí psa se žalně nese

odkuds z dálky. Zdola hučí

labský jez.

Tu doktor stane:

»Ale teď mi řekni, Jiří,

jak muž muži: je tvůj poměr

k oné holce docela tak

čistý, řekněm: platonický?«

»Je,« řek Jiří ostře, pevně.

Doktor vybuchl: »Víš, brachu,

odpusť, řeknu, jak to myslím:

Pak jsi osel!...

O-sel, o-sel!«

dodal notuje ta slova

melodií z »Troubadoura«

vychraptělým suchým basem.

XI.

V černých šatech, jak ji přived

Jiří tenkrát k tetě v noci,

černý klobouk, s něhož dlouhý
závoj splýval přes obličej,
s nakloněným slunečníkem
více proti lidským zrakům
nežli zářivému slunci –
tak šla Lucy kolem druhé
odpoledne přes náměstí
ku hřbitovu.

Den je čistý.

V noci byla opět bouře.
Domů zdi jsou místy ještě
zcela mokré. Modrého cos
jásavého schvívá třpytně
vzduchem k zemi, jakoby to
klesal čistý lehký azur
s nekonečných smavých nebes.
Šveholící vlaštovice
prostřeluje nízko letíc
ulici a její tílko
kovovým se modrem kmitne.
Z otevřených oken chýlí
rozkvetlé se pestré hlavy
růží, azalek a fial,
fuksií a geranií.
Štíhlé stromky oleandrů
s hrstmi růžových svých květů
stojí kolem dveří domů.

Školní mládež jdoucí vzhůru
po ulici ku náměstí
zastavuje se tu, onde –
kupec, cukrář, hračkářský krám,
na zdi nečitelný plakát,
vše ji zajímá a poutá.
Lidé stojí v dveřích krámů,
hledí z oken, ve skupinách
stojí v ulici – a všichni
jaksi s chutí žijí dneska;
z očí, pohybů a chůze,
z úsměvu a rozhovoru
vane pružnost, energie.
Pasivní a měkká duše
Luciina se zálibou
nechá proudit jas ten v sebe.
Jest jak vězeň, který cítí
na vycházce září slunce:
stulila se, přimkla zraky
a jen sní a jen se hřeje.
Mezitím co okem stíhá
vlaštovici, květy v oknech,
křišťálný vzduch, modro nebes,
drobnou mládež, jdoucí lidi,
vzpomíná na nebožtíka.
Vzpomíná tak klidně, prostě,
bez bolesti, bez lítosti,

až se sama sebe děsí.
– Jdu mu na pohřeb – si myslí,
a jdu tak, jak na procházku –
necitelně, otupěle...
On to umřel! – burcuje se –
jediný to člověk tady,
jenž se neštítíl mne bídné! –
Marno. Slova zní jí v duši,
ale hluše. – Jak jsem bídná,
jak jsem tupá! – vyčítá si...
Zapomene kdo tak brzy?
Možno vůbec zapomenout? –
Však ta duše nechce vejít
v bolesti kruh, z něhož prchla:
řasy přivřené, tak hledí
v záři slunce, volně dýše,
sní a sní – a bůhví, co...
Lucy došla nyní k můstku,
jenž se vzpíná přes šumící
čistý potok. Na tré strany
rozbíhá se za ním cesta
Lucy stojí nerozhodně,
rozhlíží se.

Tu jdou kolem
ministranti s lucernami,
kostelník a mladý páter,
přejdou můstek, zaměřují

podél potoka.

Jde s nimi.

Je to čtvrť těch nízkých domků,
krytých šindelem či slamou,
jejich malá okna často
papírem jsou zalepena;
na prahu pak mezi dveřmi
stojí sešlé zhublé ženy
v rozhovoru o svých strážnících,
o svých mužích, o svých tužbách;
polonahé, ušpiněné
drobné děti batolí se
v prachu cesty; bílé husy,
špinavý vepř, slepičí rod
s křikem prohání se kolem;
intenzivní zápach vlá tu
venkova a nečistoty;
čtvrť ta sama vsí jest v městě
uzavřenou, oddělenou,
má svůj život, starosti své,
má jen svoje interesy,
o město se nezajímá,
město nestará se o ni.
Jenom před volbami přijdou
různí lidé s různou řečí,
sousedují, porozpráví,
přemluví a podplácejí –

volí se – pak zas je ticho.
Ministranti s knězem vešli
do jednoho toho domku.
Lucy stane. Kupa ženských
ve svátečních prostých šatech
čeká venku. Promlouvají
tichým hlasem. Ta a ona
ohlíží se po Lucii
okem prosté zvědavosti.
Z domku zní hlas knězův... nyní
jasné hlasy ministrantů...
zpěv kratičký... hlasné štkání...
ženy křižují se zbožně...
chumáč lidí vyhrnuje
ze dveří se... muzikanti,
regenschori, kostelník, kněz,
ministranti... nyní rakev,
černá, lesknoucí se rakev...
Od hřbitovní kaple zazněl
malý zvonek. Muzikanti
hrají pochod smuteční.
Za rakví jde malá, sešlá
stařenka; má rudé oči,
však již suché. Rozhlíží se
po zástupu. Na mžik kmitne
po líci jí smutná radost,
a zas kloní hlavu stranou.

Mechanicky připojí se
Lucy k průvodu a hledí
jenom v jedno místo, kde se
za rakví hned v černém šátku
třese nakloněná hlava.
Zvolna těžký černý smutek
dere se jí v klidnou duši.
Pochod smuteční zní táhle,
žalostně a vyčítavě.
Všecky skloněné ty hlavy
před ní v taktu kývají se.
Černá rakev jakby plula
na těch hlavách. Ve dvou plochách
odráží se od ní zlatě
záře slunce.

– Tak v ní leží –

bolestný hlas vnitřní šeptá, –
jeho oči jsou teď na vždy
zatlačeny... jeho ruce
složeny jsou na těch prsou...
Konec... konec... Čtrnáct dní to,
co tam v parku líbala jsi
tuto hlavu... Teď je chladná...
jako z vosku – (lehký mráz jí
po zádech jde) – Jsi teď sama –
dál to šeptá – sama... sama...
Pochod smuteční jí vniká

žalobnými zvuky k srdci.
Její vlastní hoře zvedá
unavenou svoji hlavu
a k těm tonům tiše stená.
– Co chceš tady se svým žitím?
k čemu žít je?... k čemu?... k čemu.
Jakby její duše v taji
byla spočtla všechny dojmy
posledních dnů, jakby nyní
před oči jí položila
resultát jich zdrcující:
Lucy hlasně šeptla: »Konec.«
Stará teta s bílou hlavou
a s tím láskyplným okem
sune se jí nyní v dumy.
Lucy vydychne – a jest jí,
jakby znova chápala se
třesoucí se sevrklé ruky.
Však sta zuřivých ruk cizích
rve ji nazpět – obraz tety
mizí... mizí... rozplývá se...
zas je sama... cizí ruce
míhají se... rvou jí šaty...
smýkají jí kamsi dolů,
a hlas přísný urputně dí:
Konec, konec...

Průvod zahne

ke hřbitovním vratům. Z kaple
zní ten žalný, lkavý zvonek,
jakby vítal... Muzikanti
hrají dále. V to se mísí
pohřební zpěv.

Rakev vplula

na hřbitov... Zpěv s hudbou tichnou...
Úzkou cestou mezi hroby
kráčí průvod zvolna vzhůru.
Lucy vidí náhrobky tu,
zlaté nápisy a kříže,
mříže, květiny a lampy,
místa uschlý, hnědý věnec –
její závoj vrhá na vše
sít' svých černých drobných mřížek,
ale nitrem nepojímá
pranic z toho.

Truchlý zápach

hrobních květin plyne kolem
promíšený pronikavou
vůní kadidla a hlíny –
Lucy zdá se, že to výdech
její duše...

Průvod stanul.

Černá rakev postavena
na zem. Latinu svou říká
nad ní kněz teď řemeslně –

»Moje dítě! Dítě moje!«
srdcervoucí, ochraptělý
ženský hlas v to hořekuje
a přechází v žalný vzlykot.
Dvě, tři jiné štkají za ním.
»Konec, konec!« šeptá Lucy.
Dunění hrud v prkna rakve
temně zapadá jí v duši.
Touha horečná jí chvátí
uvidět jej ještě jednou,
projde zástupem až k hrobu,
hledne dolů: tmavá hlína
postříkává jeho schránku...
mizí na vždy, na vždy, na vždy...
Na protější straně drží
pár žen jeho starou matku.
Ta štká stále... Lopata jde
z ruky v ruku... nabírají
na ni hlínu a tu sypou
dolů v jámu... Rakev duní.
Jiní hodí hlínu rukou.
Žena jakás dává Lucy
lopatu teď: »Nelíbějí?«
ptá se ostýchavě.

Lucy

chví se, nabrala, však hlína
sjela vedle... jenom kámen

zarachotil dutě dole.

Odstupuje.

Nyní silně

hřmí to v hrobě, starý hrobník

klidně koná svoji práci.

Průvod rozešel se. Jedni

domů, jiní k drahým hrobům.

Zde jen stará matka stojí,

zírající skelným okem

na rostoucí rov. Už nelká.

Ruce svislé drží spjaty,

hlavu skloněnou.

Rov pln je.

Lucy slyší, jak se hrobník

obrací teď: »Zítro, matko,

dám sem trávnik, obložíme

kamením hrob, přineste si

trochu kyték.«

Ona kývne

bezvědomě tiše hlavou.

Lucy dívá se v ty její

tahy obličeje. Čelem,

skráněmi a lícni kosti

připomíná na mrtvého.

Jak by cítila ten pohled,

stará žena zvedne oči.

Zakmitne v nich udivení,

pak jak vzpomněla by na cos,
pokročí k ní – a zas stane
ostýchavě, nerozhodně.
Lucy napadá, že chce jí
řici cosi... snad své díky,
snad vzkaz jakýs od mrtvého –
žena vrací se však k hrobu,
kleká, znamená jej křížem
a zas vstává... Ještě jednou
podívá se na Lucii –
ještě jednou chví jí něco
v očích, na rtech – však jak dříve
netroufale obrací se –
a jde zvolna ze hřbitova...
Lucy kleká k hlavě hrobu.
Konečně jí vrou teď slzy
z horkých očí... plynou, plynou,
jak by celá její duše
byla v slzy proměněna...
Klidní se to v jejím nitru,
vzduté černé vlny zvolna
ulehají... už jen šumí
jako žalná melodie
za číms na vždy uplynulým...
Vstala, osušila oči,
otřela šat, rozepjala
černý slunečník a řadou

pestrých hrobů kráčí k vratům.

Jde zas prachovou tou cestou,

jíž sem přišla prve s pohřbem.

Přes můstek a ulicí tou,

kteřá vede ku náměstí.

Slunečníkem zas se kryje

více proti lidským zrakům

nežli zářivému slunci.

Přejde náměstí a kráčí

ulicemi... Všude život,

všude slunce, zářno, čilo –

ale Lucy vše to vidí

neurčitě zamlženo

jako z dálky...

Na nádvoří

statku stojí zaprášený

kočár. Kočí vodí dvorem

upoceně lesklé koně...

Lucy nejde do pokoje.

Jiří přechází tu krokem

dlouhým, pádným. Mne si ruce.

Rozpálen je, tmavé oči

lesknou se mu. Podívá se

na Lucii, jaksi zvlášť pak

přeměří ty černé šaty,

známé prosté černé šaty,

stoupne těsně k ní a prsty
luskaje si: »Budu zvolen,
budu zvolen!« nadýmá se,
»kolosální úspěch všude,
volicové byli zpiti
mojí řečí,« při tom hledí
divně v oči jí, v ty oči,
jež se dosud vlhce chvějí.
»Gratuluji,« podala mu
ruku. Jiří tisk ji silně.
»Ale, bože, kde je teti?«
vybavujíc ruku ptá se.
»Spí snad ještě.«

»Odpustíte,
převleknu se.« Rychle vyšla.
– Jak je divný! – napadlo jí.
Stála ve svém pokojíku
sundavajíc klobouk.

Za ní

cvakly dveře. Silné paže
sepjaly ji kolem pasu.
Bože, Jiří! Rudý v lících
tiše mluví: »Holubičko,
teď jsi mojí, mojí, mojí!«
Jeho žhavý ret ji líbá.
Jeho třesoucí se ruka
živůtek jí rozepíná.

V hlavě zahučí jí, blyskne,
jakby kdosi udeřil v ni,
hnus jí prochvěl, jako by to
sahal na ni rodný bratr –
odstrčila jej vší silou,
až se zapotácel – vzlykla,
vzpřímila se proti němu,
na mžik zakryla si oči,
na rty se jí derou proudy
výčitek a trpkých řečí
nejen jemu, ale všechněm,
všem těm čestným, slušným lidem –
nemluví však – jenom z bázně,
že by při tom prvé slově
v pláč musila vybuchnouti.
Ruce spustí, vzhledne k němu.
Stál tak zlobně, zarputile,
upíraje oči k zemi.
»Konec,« Lucy zašeptala,
více pro sebe, »je konec.«
»Teatrální ctnostná scena,
trochu stará, je to fádni,
člověk nečekal jí od vás,«
cedil zlostně skrze zuby.
»Hled'te, Jiří, tam... v tom domě,«
vyrážela nyní pracně,
»tenkrát... víte... vždycky v noci,

když jste odcházel... a podal
mi jen ruku... tenkrát byla
jsem vám za to vděčna... z duše...«

Lucy umlká, cos dí ji,
že mu vlastně říci chtěla
jiná slova – sama neví,
která vlastně – mávne rukou:

»nevyčítám ničeho vám...
není souzeno...« zas mlčí.

»Buďte s bohem,« polohlasně
řekla berouc rychle klobouk.

Jiří bleskem představil si
situaci: půjde jistě,
on ji vyhnal... lítosti kmit
prolet jím, pak blesklo hlavou:
volby... příští kariéra...

»-ýsské Listy« stará berní...
její plavovlasá dcera –

At' jen jde si... bude dobře...
bude aspoň uzel rozt'at,
vždyť ta hloupost skončit musí...

Obrátil se, vyšel z jizby
beze slova.

Lucy rychle
nasadila sobě klobouk,
vyjde, po špičkách jde chodbou,
jako šíp po schodech dolů,

přes nádvoří a ven ze vrat...

XII.

Dlouhou, úzkou mezí, kde se
noha smeká v každém kroku,
mezi dvěma lány žita
jako štvané zvíře plaše
pospíchala Lucy. Klasy
chřestíce ji bily v ňadra,
jednotvárný vřeskot cvrčků
jak sta tikajících hodin
vířil kolem; v modré výši
vyráželi nevidění
skřívánci své jasné tony;
vzduch se chvěl tou suchou vůní,
která v červnu z polí stoupá.
Pole, širá pole kolem.
Jako bleďožluté moře
v lehkých vlnách čeřily se
jejich plochy.

V tupě vírném

ohlušení spěla Lucy
k předu. Zdálo se jí, že má
v duši nekonečný dutý
hrozný prostor; kdosi vkřik v něj
znova: »Konec!« Jak pták bludný
potácí se tam to slovo.

Konec... konec... Její rtové
zašeptli je chvilkou hlasně
jako prázdné echo. Spěla
mechanicky bez myšlenky
jenom k předu, k předu, k předu...
Úzká mez se náhle končí,
Lucy vyšla na silnici –
poznává ji... je to onen
široký pruh, plný prachu,
jenž se táhne středem polí,
protíná pár malých vísek,
sklání se a zas se zdvihá,
tu se točí, tu jde zpříma,
jak pás nekonečný plátna
běží, běží, až se v konci
horizontu jeví oku
jako úzká šedá stužka.
Telegrafní dráty zvučí
nad ní monotóní píseň.
Praskot vozu, jenž se po ní
vážným volným chodem bere,
rozlehlým se šíří zvukem –
týdnů několik je tomu,
co po téhle cestě jela
plna štěstí v nový život...
Teď tam za ní dole leží
ono město... V modru nebes

rýsují se klikatiny
rudých střech a stěny domů;
tu a tam se okno blyští
jako ocelový čtverec;
z komínů kouř zamodralý
stoupá jako lehký oblak;
černá bář kostelní věže
nějak těžce vypíná se
k nebi se svou zlatou špičkou;
plocha Labe blyští se tam
jak proud rtuti; vidí hřbitov,
jeho cypřiše a kříže,
jeho bílou zeď; a pole
v pravo v levo přímo běží;
dlouhé cesty s alejemi
vinou se v nich; stranou města
leží zámek: hnědá střecha,
pestrá věž a staré stromy
jeho parku; za Labem háj,
poutnický chrám, střechy domů,
dále zamodralé lesy,
vísky, jež se zdají býti
hrstkou světlých bodů; nejdál
šedý pruh, kde horizont se
stýká s vlnou země... Všecko
tone v plném lesku slunce...
Vzduch se vlní žhavým teplem.

Jako nepřátelská bytost
dívá se to město k Lucy.
Zapjata a uzavřena,
neoblomná, tvrdá, přísná
vyhánějící ji v dáli...
Lucy znova pohleděla
v zámecký park; zdálo se jí,
že tam dole vidí lávku
snětmi skrytou... kol té věže
vidí švihající body:
rorejsů roj... hledla v hřbitov:
tam as... na tom místě je to...
hrob ten černý, zasypaný
před hodinou... před hodinou?...
Ne, to už je dávno... dávno...
měsíc... ba snad ještě déle...
Poznala i břidlicovou
střechu statku... bylo jí, že
vidí dovnitř... stará paní
v bílém čepci po pokojích
chodí, volá: »Lucy, Lucy!«
Stesk jí sevřel pevně srdce...
Či snad ví už?... Vyběhla snad
před vrata a hledí v pole
dlaněmi si stíníc oči:
»Lucy, Lucy?« Hlas ten známý
pronikl ji. Úzkost, bázeň

napadla ji. Že ji najdou,
že se vrátí v ono peklo –
vykročila pevně, rychle
po té cestě k Praze, k Praze...
Její duší náhle blesklo
pevné, jasné předsevzetí:
Tam pod řetězovou lávkou
vltavský proud zelenavý
jaksi lákavě se vlní...
je tam klidno... zřídka přejde
chodec tudy... Letenská stráž
na pravo bok příkrý zdvihá...
Hukot jezu zapadá tam
temně tak a zádumčivě –
jeden skok tam od zábradlí
a tam dole bude pokoj...
Šla a šla... Teď s náhlým klidem
dívala se sama na se:
– Hle, toť život... Tak to končí
říkala si...

Zvolna snuly

v zad se telegrafní tyče,
mladé stromky, jež své stíny
šikmo házely v tu cestu,
kupky šterku, jež tu byly
narovnány jako rovy,
obdélníky polí – celý

obzor zvolna vzad se točil.
Lucy přemýšlela dále
o tom konci. Bez výčitky,
beze stesku, bez omluvy
šla tak k němu. Ba, i jakás
slabá radost vnikla v ni:
myslila si spokojeně,
jak tu očištěna státi
bude v paměti všech lidí,
již ji znali... Stará paní
jak si bude vzpomínati...
Jak ti všichni, již jí tolik
ukřivdili... Jak ten Jiří
výčtkami bude týrán
pro to dnešní... Odpouští mu,
odpouští všem... Za pár hodin
bude míti nejlepší los:
pokoj, pokoj!

Rozhledla se
povzneseně po krajině:
Nový obzor. Jak stůl tu
leží kraj až k dálným koncům...
Obdélníky polí, luka,
vísky – všecko v ladných barvách
oddychuje spokojeně
v lesku slunce. A ti cvrčci
chřestí kolem, a v té výši

třepotají trylkující
skřivánci, a vzduté mráčky
lehce plynou po blankytu...
Šla a šla... stín její šikmo
před ní po prachové cestě
sunul se... a zvolna táhly
vzad se telegrafní tyče,
mladé stromky, kupky šterku,
plochy polí – celý širý
kraj se nazad točí, plyne...
Zastavila se jen jednou.
Na tom místě, kde jí tenkrát
stará paní chytla ruku:
»Už jsme doma.«

Ohledla se:

Bañaté dvě rudé věže
zdvihají se nad obzorem,
pozlacené bñně třpytí
se tam v modru jak dvě hvězdy...
A zas šla... Tam leží všecko...
Tam ten život bude plynout
stejně dál jak dnes, tak zítra...
Jiří brzy ožení se...
stará paní najde za ni
náhradu... Ten mrtvý bude
stlívat v klidu černé země...
zítra půjde jeho matka

na hřbitov as s květinami...
nevýslovný stesk ji na mžik
prochvěl po všem – na mžik jenom –
a zas povzneseně zřela
do krajiny...

Prošla vískou.

Nízké domky, kryté slamou,
s malinkými okny; dvorky
s kupkou hnoje, četou slepic,
drobné děti hrající si
přede dveřmi; někde stařec
zhřívající suché tělo
v teple slunce; na prahu pes
leže upřel na ni klidně
vyzvídavé tmavé oči –
všecko, všecko zdálo se jí
šťastno být a spokojeno;
přála jim to z celé duše –
co je trocha toho slunce,
na němž člověk zahřeje se
na okamžik – proti tomu,
co ji čeká...

Šla a šla tak

dál a dále... Podél cesty
teď se táhla alej hustých
stromků třešňových. Jich kůra
hnědě fialovým leskla

nádechem se, na snětích jim
červenalo sta se plodů.
– Kde as bude tělo její,
až ty třešně česat budou! –
myslila si Lucy klidně.
Na levo byl malý rybník,
sluneční zář tříští se v něm
proudem blesků. Mlýn je při něm...
jednotvárný klepot vráží
do krajiny...

A zas prázdno

bylo kolem. V zad se snuly
znící telegrafní tyče,
mladé stromky, kupky šterku,
luka, pole – celý obzor
na zad mizel, mizel, mizel...
Za půl hodiny zas prošla
jinou vískou. Vedle cesty
ležel hřbitov. Nad zed' bílou
vyčouhaly kříže, stromy.
– Hřbitovy ty – napadlo ji,
– jsou vždy stejné... všude berou
všecko, co nám nejdražšího...
Šla a šla a vzpomínala:
kdesi v horách, v dálné vísce,
takhle prach tlí její matky...
a tam vzadu zasypali

na hřbitově dneska hlavu
s podivným tím tmavým zrakem...
V které hlíně bude asi
ležet potom její tělo?...
Chvilkou osamělý chodec
potkal se s ní... chvilkou vozík...
nebo kočár... Místy v škarpě
cestovník spal na svém ranci
pevným spánkem... Jinak prázdno...
Před ní stranou zatím zvolna
slunce klesalo. Stín její
vyrost jaksi, vytáhlý byl,
s dlouhou hlavou, klátícíma
rukama se jako netvor –
tak se posunoval před ní...
Potom zmocňovala se jí
únava již. Těžkého cos
věšelo se zvolna, jistě
na myšlenky. Jakás mdloba
tížila jí víčka oční...
ona pevnějším jen krokem
vykročila...

Kraj se měnil.

Lucy nehleděla však už
kolem sebe. Její oči
na cestu se upíraly,
jež se šedě fádne táhla

dál a dál. V ní vytlačené
kolejnice rovnoběžně
ploužily se, v předu zdály
dotýkat se. A ty stromky
podél cesty jednotvárně
míjely v zad, a ty dráty
nad hlavou jí zvučely tak
melancholicky svou notu...
A zas prošla jednou vískou...
Nedívala se víc po ní.
Únava a mdloba rostly.
V hlavě, kříži, rukou, nohou
jakás olověná tíže
rozkládala se... Ty nohy
bezvědomě jen se šinou
ku předu. A těžké pusto
začínalo hučet v hlavě.
V spáncích cítila krev ťukat...
Myšlenek kruh súzoval se,
až pak jak by vířil, vířil
jenom v jednom stálém bodě:
u lávky tam bude po všem...
Šla a šla a vešla v alej,
v dlouhou, nekonečnou alej
starých kaštanů. Ty tenkrát
byly v květu... Dnes je po nich.
Na jehlancích zelená se

všude ježatý plod...

Kmeny

černé, rozpraskané v zad se
zvolna vlekou...

Jaksi mdle jen

vzpomněla si Lucy, jak jí
stará paní, dívajíc se
černou lornětkou tam v dálku,
ukazovala ty vísky,
cesty, vrchy...

Rozhledla se

kalným okem. Ano jsou tam,
Ještěd, Řip i Milešovka.
Modrají se nějak teskně
v rudém nebi...

A ty kmeny

v zad se vlekou stále stejně,
stále černě, jednotvárně...
A prach cesty jemnou vrstvou
sázel se jí na obličej,
na řasách jej ucítila...
– za pár hodin smyjeme jej –
napadlo ji.

Pak se v dálce

objevil jí světlý otvor.
Šla a šla, a otvor rostl.
Konečně ta alej za ní...

Kolem širá rovina, jež
v předu byla uříznuta
– tam as leží onen údol,
Vysočany, Libeň, Praha –
myslila si.

V plavých vlnách
obilních ploch chvěl se rudý
odlesk nebe. Lán tu řepky,
v níž jak dukátový nádech
žlutají se slední květy.
Řádkované lány řípy
světlou svoji zeleň nesly
vedle temných čtverců brambor.
Lidí postavy, jež pílí
z práce domů, kreslily se
ostře v šedomodrém nebi.
Šla a šla, a cesta níží
se v ten údol...

S pravé strany
jako přízrak z chmurné báje
zahalena šedým dýmem
leží Praha. Hradčany z ní
hrozebně se věží k nebi,
na němž jako kalužiny
čerstvé krve chytila se
červeň západu.

Jen maně

hledla dolů v šedé moře.

– Tam v těch místech bude asi
ona lávka – zakmitlo jí
pustou hlavou...

Sešla s vrchu.

Nevníkala praničeho.

Vysílené její tělo

už jak stroj jen šinulo se.

Hukot v hlavě duněl silněj...

chvilkou mněla, že to slyší

hukot vody... Jako ve snu

prošla kolem cukrovaru,

překročila železniční

lesklou kolej, prošla středem

Vysočan.

Teď byla cesta

oživena: muži, ženy

spěchali tu z práce domů.

V ucho její zaletaly

hlasné trosky rozhovorů

všedních starostí a zájmů.

Neslyšela... Prošla Libní,

akátovým stromořadím

kolem domu vysloužilců...

Cinkot tramwayových zvonků,

hukot města již se nesl

zřetelně k ní...

Vešla v Karlín.

Pod nohama ucítla
nyní dlažbu. Vzduch tu těžší,
plný žáru, dusna, puchu,
ovanul jí. Však ta mdloba
náhle jaksi ztratila se.
Vydychla a rozhledla se
kolem sebe. Ulice ta
hlučí lidmi, vozy. Z krámů
žluté světlo plynu spoře
vyzařujíc, ještě marně
zápasí tu s denním bělem.
Blízkost vířivého žití
vzpružila jí. Spěla dále.
– Hle, ti lidé – napadlo ji,
– chodí, smějí se a mluví,
každý z nich má svět svůj malý,
v něm své radosti, svou starost,
svoje muka... Ten svět jeho
zanikne s ním. Z druhých nikdo
nezdědí jej... Budou žít
každý svoje – jak to řekl
tenkrát v parku? – (nenapadla
jí ta věta dosud nikdy,
tenkrát ho věru ani
neposlouchala, ta slova
padla jí jen maně v duši,

a ta duše dnes je našla):

»A ten život! Je to něco
provisorního... a jedno
je to věru, jak to žijem.«

Tak ti všichni budou žít
dál to svoje provisorní...

Šla a šla... A ulice ty
stále hučí, šumí... Přešla
Karlín... Poříč...

Myslila si,

jak už za pár minut bude:

Zelenavá voda unikne

do úst jí a uší, nosu...

vír jí stočí kamsi dolů,

pak ji bude vleci v dálku,

někam k jezu...

Děs a hrůza

pronikly jí do všech kostí...

– Je to něco – myslila si,

– provisorního a jedno

bude taky, jak to skončit –

dodán ala sobě síly.

– Ach, ta strašná, strašná voda! –

děsila se zase znova.

Ulice se křižovaly. –

a ten život všude, všude...

– Hle, ty tváře, postavy ty,

hlasy, pohyby a šaty,
jejich starosti a radost –
a tak žijí, žijí, žijí. –
Zatím vešla ve spleť
krátkých ulic. Různé puchy
intenzivněj zavánějí
vlhkým vzduchem. Tepna žití
bije tady hlučným taktem.
Pestrá směs tu lidí víří
za hovoru, smíchu, žertů
kol těch starých šedých domů.
Dělníci, již od výplaty
v umazaných šatech přišli,
vojáci a pobudové,
fabričky se žlutou lící,
s vlasy v čelo sčesanými,
štěbetavé služky křičí
kolem kašny, sešlé ženy
přede dveřmi domů stojí,
bledé děti na svých rukou,
a hovoří ostrým hlasem.
Z krčem přízemních už kmitá
světlo plynu, utlumené
červenými záclonami,
místy skřek zní harmoniky –
tepna žití bije... bije...
Lucy stanula... Na rohu

dům ční čerstvě obílený,
celým patrem přesahuje
rudé střechy sousedů svých.
Spuštěny jsou žaluzie
ve všech oknech, mrtvo všude –
poznala jej...

Pár set kroků
má jen k vodě... Její nohy
bezevládně začly chvít se,
krev jí bušila tak vřele,
v jejích očích rudá kola
míhala se, plula vzhůru –
vykročila ze vší síly,
šla těch pár set kroků ještě –
stanula pak...

Jaké ticho
vládne tady... Jen ta voda
dole hovoří tak temně...
Světlé stěny Rudolfina
stojí v pravo. Před ní vzpíná
lávka ramena svá šedá.
Za řekou se mocně věží
do žlutavých čistých nebes
Hradčany...

Ta voda dole
hučí, hučí...

Popošla až

ku zábradlí... v levo v parku
je pár lidí... milující,
k sobě něžně přitulení –
snad jí ani neuvidí...
Jak ten jez tam stranou šumí
příšerně a zádumčivě!
Jak ten zelenavý netvor
o pilíř se lávky tříští!
Jaký chladný vzduch to vane
z této spousty vod!...

A hrůza,

takhle nikdy necítěná,
sevřela jí hrdlo. Nohy
odřikají... jistě padne...
rudá kola poletají
před zrakem jí...

Její duše

náhle byla rozpoltěna:
však ty obě půle žijí,
hádají se. Jedna jak by
lomila své bílé ruce:
– Žít, ach žít! Vždyť je ten život
přec jen krásný! Vždyť jen jednou
žijeme jej! Vždyť to život! –
A ta druhá: – Dolů, dolů!
nutno umřít – říká dutě.
Zas ta první: – Žít, ach žít jen!

Nelze umřít, není síly,
není ani viny žádné! –
A ta druhá: – Dolů, dolů! –
ale šeptá to tak teskně,
chvějným hlasem, až to bolno.
Studený pot perlil zatím
po čele se v drobných kapkách;
kolena se ohýbala
strachem; hrůza svírala dál
bílé hrdlo; sklené oči
vytřeštěně dívaly se
dolů v příšernou tu zeleň –
a ty půle duše dále
zápasí a zápasí...
Náhle Lucy mávla rukou
a mdle šeptla: »Snad až zítra...«
A šla nazpět... spíš se vlekla
jako v půli přelomená...
Její hlava bezevládně
jak květ polo utržený
klesla stranou; její ruce
mrtvě visely tak dolů;
její slunečník svou špičkou
v kameny bil na dláždění;
šla v těch černých prostých šatech
cudně upjatých až k šíji
nazpět v pestré vření lidí,

šla jím zvolna, jakoby šla
na popravu, pár set kroků
prošla jenom... Míří k domu,
kde ty žaluzie visí
ve všech oknech... Zvedá ruku...
Stiskla kliku... Otevřela...
Osm hodin... Hlahol zvonů
rozlehl se nad Prahou...
Harmonické dumné tony
zapadají v tuto vřavu...
Svatá chvíle... Hluché kovy
nad uhaslým dnem tím žhavým,
nad tím mořem rudých střech,
nad tou spoustou pestrých věží,
nad tím šerem splývajícím
ve spletivo dusných ulic,
nad vším, co se v nich teď hýbe,
nad radostí jeho prázdnou,
jeho žalem, pýchou, bídou,
vášní, pokrytstvím i láskou,
nad tím chabým, malicherným,
efemerním lidským »já« –
šumí kamsi v klenbu nebes
svoje: Ave Maria!